

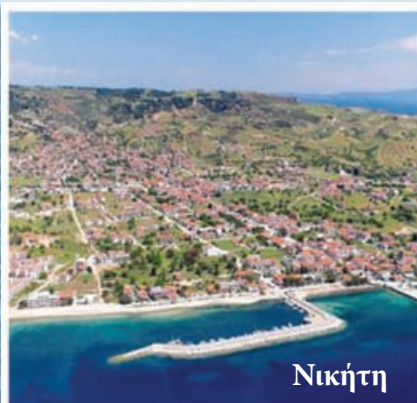
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

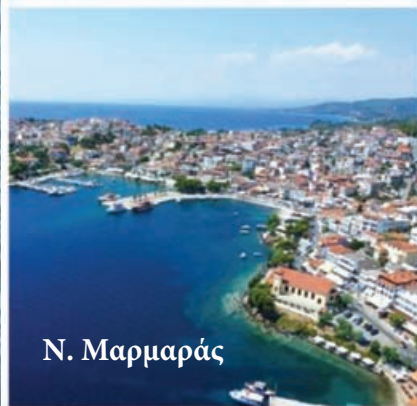
Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 44ο • Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2020

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
του Γραφείου
Θεσσαλονίκης 16
Αριθμός Δείκτος
020050

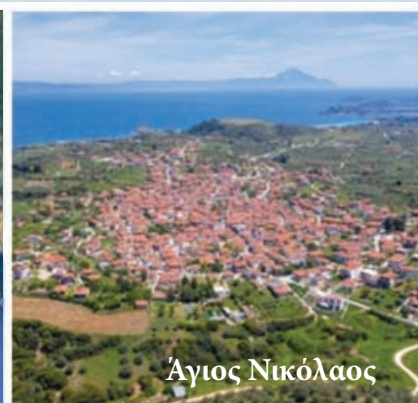
Νικήτη

Ν. Μαρμαράς

Μεταγίτσι

Άγιος Νικόλαος

Συκιά

Σάρτη

Σιθωνία: Κρυφός παράδεισος της Χαλκιδικής (αφιέρωμα)

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»
Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ιδρύσεως 1903
Μαντώ Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6936/950 188, φαξ 2310/326-108
Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr
E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com
E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ISSN: 2585-3619

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ

Καραμίχος Ιωάννης, Φιλολόγος

Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος

Πρόεδρος του Παγχάλκιδικού Συλλόγου

Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός,

δρ. Επιστ. της Αγωγής (συντονιστής)

Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος

Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.

Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων

Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"

Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών, φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS
Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776
e-mail: despoina@lithographia.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572

Α.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 44^{ου} τεύχους είναι
το Υπουργείο Εσωτερικών (τομέας Μακεδονίας Θράκης)

Εικόνα εξωφύλλου: Σιθωνία Χαλκιδικής.

Εικόνα οπισθοφύλλου: Βουρβουρού, Ακτή Καρύδι.

(Φώτο: Μαρία Χριστάρα)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Ιωάννης Τηλ. Κοτσάνης** (Αρναία)

Αντιπρόεδρος: **Τριαντάφυλλος Οικονόμου** (Νικήτη)

Γεν. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)

Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Νικόλαος Μπούφτας** (Αρναία)

Μέλος: **Σαραφιανός Καραβάτος** (Παλαιόχωρα)

Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Κασσάνδρα)

Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφφα** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Χρήστος Παυλούδης** (Ορμύλια)

Αναπληρωματικά μέλη

Θεόδωρος Φλώρος (Αρναία)

Άννα Εμμανουήλ (Αγ. Νικόλαος)

Θεόδωρος Τσαμούρης (Αρναία)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτιος Ταλέας (Ιερισός)

Μαρία Μπουλάκη (Πολύγυρος)

Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)

Αναπληρωματικά μέλη

Αστέριος Βαμβακάς (Κασσάνδρα)

Αναστάσιος Σινάκος (Βασιλικά)

Γεώργιος Χαλκιάς (Άγιος Νικόλαος)

Αθανάσιος Χατζηπαπός (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **Εν μέσω πανδημίας επιστολή προς τα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου** 1
- Σμάγας Δ. Άγγελος,
Σίθων. Από τον μύθο στην πραγματικότητα 2
- Μαυροδής Πούλιος,
Νικήτη. Από μοναστηριακό μετόχι σε μια σύγχρονη κωμόπολη 3
- Σμάγας Δ. Άγγελος,
Ο Άγιος Νικόλαος Σιθωνίας στο παρελθόν και στο παρόν 5
- Σασπιγκίδης Αβραάμ,
Νέος Μαρμαράς 7
- Χονδρογιώργης Ιωακείμ - Λαθούρη-Πάργα Μαρία,
Συκιά, Σάρτη, Μεταγγίσι, Παρθενώνας 9
- Γουματιανός Άγγελος,
Στοιχεία εκκλησιαστικής ιστορίας της Νικήτης. 16
- Σμάγας Α. Δημήτριος,
Ο Άγιος Νικόλαος Χαλκιδικής γέφυρα προς τη Μέση Ανατολή την περίοδο της γερμανικής κατοχής 18
- Μερτζιμέκης Αρ. Νικόλαος,
Επιστολή του Μητροπολίτη Κασσανδρείας Ειρηναίου προς τον Πατριάρχη σχετική με την ανέγερση "Σχολών ικανοποιώντας εκπαιδευτικές ανάγκες των τέκνων..." της κοινότητας Συκιάς 20
- Σμάγας Α. Ανδρέας,
Οργανοπαίχτες της Σιθωνίας 23
- Μάντσιος Φιλ. Άγγελος,
Η Νικήτη ημών, της Σιθωνίας και της Χαλκιδικής 30
- Αυγολούπης Σταύρος,
Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αποτελεί πλέον τον τρίτο έταίρο στο σύμφωνο συνεργασίας του Α.Π.Θ. με το Δήμο Αριστοτέλη για τη δημιουργία του "Διεθνούς Πνευματικού Κέντρου Αρχαίων Σταγείρων: Ο Αριστοτέλης" 31
- Τσίκουλας Γιάννης,
Μια χλιαρούδα ζάχαρ' 32
- Λαζαρίδης Ν. Χαράλαμπος,
Διατροφή και υγεία σε περίοδο πανδημίας 34
- Καραμίχος Χ. Γιάννης,
Η φιλία 37
- Αυγολούπης Ι. Σταύρος,
2 Ιουλίου, Η επάνοδος της εικόνας της Παναγίας στη θέση της 39
- Κυρίμης Γ. Στυλιανός,
Η ιστορία του πανηγυριού Αγίου Μάμαντος Χαλκιδικής 42
- Η δράση του Συλλόγου μας 45
- Η δράση άλλων φορέων 46
- Αγιορείτικα νέα 45
- Οι χορηγοί μας 52
- Η χορηγία 53

Φιλολογική επιμέλεια : Νίκος Κασσιανίδης

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

"ΕΝ ΜΕΣΩ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ"

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Αγαπητά μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού Συλλόγου,

Βρισκόμαστε στην πιο δύσκολη καμπή του πολιορκητικού κλοιού του Covid 19.

Η κρίσιμότητα της κατάστασης και η συνεχώς αυξανόμενη ένταση των μέτρων δεν επιτρέπουν την μεταξύ μας επικοινωνία. Κάποιοι συμπολίτες μας, δυστυχώς, δεν συνειδητοποιούν το μέγεθος του προβλήματος θεωρώντας κατά τρόπο αστόχαστο και επικίνδυνο ως δεδομένο το αγαθό της υγείας. Είναι άδικο η συστηματική και εξαντλητική προσπάθεια των ειδικών να υπονομεύεται έστω και από λίγους από την επιφυλακτική έως και αρνητική στάση απέναντι σε μια τόσο αυταπόδεικτη και τραγική πραγματικότητα.

Η ανταλλαγή μηνυμάτων και η περιοδική έκδοση του Παγχαλκιδικού Λόγου αποτελούν την μοναδική γέφυρα επαφής μας. Μην αφεθούμε λοιπόν στη νωθρότητα του καλοκαιριού και του νου. Μην αφήσουμε τα πράγματα να μας αποθαρρύνουν και να μας αδρανοποιήσουν. Είναι ανάγκη να συντηρήσουμε με κάθε τρόπο ζωντανή την παρουσία μας είτε αρθρογραφώντας στον Π.Λ. είτε επικοινωνώντας δια ζώσης και ηλεκτρονικά.

Η αδιάλειπτη συνέχεια του ιστορικού μας συλλόγου κινδυνεύει ίσως να διασαλευτεί και εξαιτίας της δικής μας παθητικότητας. Είναι βέβαιο πως τη βαρυνειμωνιά του νοσηρού κλίματος θα διαδεχτεί η άνοιξη. Το χαμόγελο θα ανθίσει στα χείλη μας και θα επανέλθουμε στην παρεξηγημένη μέχρι τώρα ροή της καθημερινότητας.

Με αφορμή λοιπόν την εορτή της Κοιμήσεως Της Θεοτόκου, που μεσολάβησε, του Πάσχα του καλοκαιριού, όπως εύστοχα χαρακτηρίζεται, σας ευχόμαστε ολόψυχα η Κοίμησις Της να βρει σε αγύριστο ύπνο τον επάρατο Κορωνοϊό για να επανέλθουμε στους φυσιολογικούς μας ρυθμούς.

Η Παναγία μας, Σάρκα από την σάρκα μας, σε συνδυασμό με την ατομική μας ευθύνη και την αυστηρή τήρηση των κανόνων υγιεινής, ως μεσιτέψει για την σωτηρία μας. Τα κεριά στη Χάρη Της, ως κρατήσουν άσβηστη την πίστη μας στη μεγαλοθυμία της.

Η δοκιμασία που υφίσταται η χώρα μας και ολόκληρη η ανθρωπότητα, ως χαλυβδώσει τη θέλησή μας και ως ενεργοποιήσει τα αντανάκλαστικά της σωματικής μας αντοχής και της ψυχικής μας αφύπνιση από

τον εφησυχασμό και τη διαρκή μετατόπιση των ευθυνών. Είναι ευκαιρία να αποδείξουμε ότι η Εθνική προσπάθεια κράτους, επιστήμης, εκκλησίας και πολιτών θα αποδώσει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Ελπίζουμε πως θα έρθει σύντομα η μέρα που θα σφίξουμε και πάλι τα χέρια μας, χωρίς τον φόβο της επανόδου στον εφιάλτη της πανδημικής καταγίγδας. Καιρός να ηχήσει η ΕΣΤΙΑ μας από τις οικείες φωνές των μελών και φίλων και από την πληθώρα των ποιοτικών της εκδηλώσεων.

Ωστόσο, η δραματική πραγματικότητα δεν στέκεται ικανή να μας αποτρέψει από τα ενδιαφέροντα και τη δραστηριότητά μας. Τουναντίον, είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας γνωρίσουμε ότι μόλις εγκρίθηκε από το Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων η διενέργεια μαθητικού διαγωνισμού για τους μαθητές των Γυμνασίων και Λυκείων της Π.Ε. Χαλκιδικής με θέμα «**Η Επανάσταση στη Χαλκιδική, Μάιος –Νοέμβριος 1821**». Ο διαγωνισμός, που διοργανώνεται από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο σε συνεργασία με την Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας, εντάσσεται στο πλαίσιο του πανελλαδικού εορτασμού της Εθνικής Επετείου για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821 και αποσκοπεί στην εμπλοκή και ενασχόληση των μαθητών και των μαθητριών του νομού Χαλκιδικής με την ιστορία του τόπου μας, την εξοικείωσή τους με την μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας, την αξιολόγηση της ιστορικής πληροφορίας, όπως επίσης και με την αξιοποίηση της τοπικής συλλογικής μνήμης στην κατεύθυνση της ιστορικής γνώσης.

Γι αυτό, καλούμε όλους τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών και μαθητριών της Χαλκιδικής, τους άρχοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και τα τοπικά μέσα ενημέρωσης να ενημερώσουν με κάθε τρόπο τα παιδιά μας για την διοργάνωση του διαγωνισμού, να τα ενθαρρύνουν να συμμετέχουν και να βοηθήσουν με την παροχή ιστορικών πηγών για τη σύνταξη των εργασιών τους. Το όφελος από την ενασχόληση τους με την έρευνα και ανάδειξη της ιστορίας του τόπου μας θα είναι τεράστιο για τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες αλλά και την κοινωνία μας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΣΙΘΩΝ. ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΥΘΟ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΣΜΑΓΑΣ

Αρχαιολόγος

Η Σιθωνία οφείλει το όνομά της στον «επώνυμο ήρωά» της, τον μυθικό Σίθωνα. Ο βασιλιάς Σίθων κυριαρχούσε με βεβαιότητα στη μεσαία χερσόνησο της Χαλκιδικής, ίσως όμως και στην Κασσάνδρα, που του την είχε παραχωρήσει ο Ηρακλής, ενώ δεν αποκλείεται να δέσποζε και σε όλη την έκταση μέχρι τις Σέρρες, αφού εξουσίαζε τους εκεί Οδόμαντες. Επρόκειτο για έναν ισχυρό άνδρα που δεν άφηνε περιθώρια για αντιρρήσεις και προκαλούσε τον σεβασμό σε όσους τολμούσαν να τον αντιμετωπίσουν. Το ίδιο εντυπωσιακό και δυναμικό ήταν το δεινό γένος των Σιθώνων Γιγάντων, το οποίο δεν δίστασε να αμφισβητήσει την εξουσία των δώδεκα θεών του Ολύμπου και να συγκρουστεί μάλιστα μαζί τους στην περίφημη Γιγαντομαχία. Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο λοιπόν φαίνεται ότι η Σιθωνία είχε ταυτιστεί με την παρουσία επιβλητικών, ρωμαλέων μορφών των οποίων το κύρος και οι δυνατότητες ξεπερνούσαν τα συνήθη ανθρώπινα μέτρα.

Πριν αρκετά χρόνια, κατά τη διάρκεια μιας αρχαιολογικής έρευνας στη Σιθωνία, εντόπισα σε υψίπεδο της ενδοχώρας της, που αντικρύζει τον Όλυμπο και κατοπτρεύει το μισό Αιγαίο, μια σειρά μεγαλιθικών ανθρωπόμορφων στηλών της προϊστορικής εποχής. Κατασκευασμένες σε ντόπιο συμπαγή γρανιτόλιθο, με ύψος που έφτανε έως τα τέσσερα μέτρα, απέδιδαν σχηματοποιημένα το περίγραμμα της ανθρώπινης μορφής και μια από αυτές μάλιστα απεικόνιζε πολέμαρχο ζωμένο με διπλό πέλεκυ και εγχειρίδιο. Αυτές οι ανάγλυφες στήλες μάλιστα, που αποτελούν τα αρχαιότερα δείγματα μνημειακής γλυπτικής στην Κεντρική Μακεδονία, βρέθηκαν για πρώτη φορά πανελληνίως σε άμεση σχέση με κάποιους μεγαλειώδεις ταφικούς τύμβους, οι οποίοι δημιουργήθηκαν σε κομβικά σημεία

Ανθρωπόμορφη, προϊστορική, μεγαλιθική στήλη από τη Σιθωνία

σημαντικών μονοπατιών. Φαίνεται δηλαδή ότι ήταν υπερμεγέθη αγάλματα στις κορυφές ανυψωμένων ταφικών μνημείων, τα οποία με την παλαιότητα, τη μορφή, τις διαστάσεις, αλλά και τη χωροθέτησή τους δημιουργούσαν έντονη αίσθηση στους διερχόμενους και προκαλούσαν διαχρονικά δέος.

Δεν θα μπορούσε βέβαια να ισχύει κάτι διαφορετικό, αφού, τόσο για την κατασκευή των τύμβων όσο και για τη δημιουργία και τοποθέτηση των γλυπτών, απαιτούνταν μεγάλη δαπάνη ενέργειας για σημαντικό χρονικό διάστημα, την οποία μόνο μια εξαιρετική προσωπικότητα μπορούσε να επιβάλει κινητοποιώντας πολυάριθμες ομάδες με εξειδικευμένους εργάτες σε μια ιεραρχικά δομημένη κοινωνία. Αποτελούσαν λοιπόν οι μεγαλιθικές ανθρωπόμορφες στήλες, σε συνδυασμό με τους υπερυψωμένους τύμβους, την εύγλωττη, υλική αποτύπωση της ισχύος μιας διακεκριμένης αριστοκρατίας, ακόμα και μετά θάνατον, σε μια εποχή που κάτι τέτοιο δεν

ήταν αυτονόητο.

Δεν αποκλείεται έτσι τα συγκεκριμένα προϊστορικά μεγαλιθικά μνημεία, που ήταν αρκετά σε αριθμό και θαυμαστά σε μέγεθος, να ταυτίστηκαν αργότερα στη συνείδηση των αρχαίων κατοίκων και ταξιδιωτών με το τρομερό γένος των Σιθώνων Γιγάντων, ενώ ειδικά η ανθρωπόμορφη στήλη με τον ανάγλυφο οπλισμό των ηρώων ίσως να συσχετίστηκε με τον αήτητο βασιλιά Σίθωνα. Μπορεί μάλιστα κάποιος να υποθέσει ότι η συγκεκριμένη στήλη με τα πολεμικά σύμβολα κύρους ίσως να ενέπνευσε τον μύθο του ή ακόμα και να ήταν ο ίδιος ο κραταιός Σίθων. Μέχρι σήμερα πάντως, η δυσερμήνευτη παρουσία τους εξακολουθεί να προκαλεί ερωτηματικά που πυροδοτούν τη φαντασία.

ΛΟΓΩ ΠΛΗΘΩΡΑΣ ΥΛΗΣ

Τα άρθρα που λάβαμε και δεν δημοσιεύθηκαν στο παρόν τεύχος, κρατήθηκαν στο αρχείο του περιοδικού, προκειμένου να δημοσιευθούν σε επόμενα τεύχη.

ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ

ΝΙΚΗΤΗ. ΑΠΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΤΟΧΙ ΣΕ ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΩΜΟΠΟΛΗ

ΠΟΥΛΙΟΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

Φιλολόγος - Θεολόγος

Ξεκινώντας από μια μικρή ομάδα σπιτιών μέσα στη ρεματιά, ο παλιός οικισμός της Νικήτης καταγράφει μια πορεία 700 και πλέον ετών.

Πριν από τη Νικήτη

Τα αρχαιολογικά ευρήματα δείχνουν ότι η περιοχή γύρω από τη σημερινή Νικήτη κατοικούνταν ήδη από τα προϊστορικά χρόνια. Οργανωμένοι οικισμοί υπήρχαν και κατά την κλασική και κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, ιδιαίτερα στα παράλια, όπου έχουν εντοπιστεί υπολείμματα κατοικιών στην Ελιά, τον Άγιο Γεώργιο, το Καστρί και αλλού. Μάλιστα η περιοχή ανάμεσα στο Καστρί και τον Άη Γιάννη, θεωρείται ως πολύ πιθανή τοποθεσία της αρχαίας πόλης της Γαληψού, η οποία αναφέρεται από τον Ηρόδοτο.

Νικήτη, το παραλιακό μέτωπο

Η δημιουργία του οικισμού της Νικήτης

Σύμφωνα με την εμπεριστατωμένη πολυετή έρευνα για την προέλευση του ονόματος της Νικήτης και τη δημιουργία του οικισμού που έχει κάνει ο νικητιανός δρ. αρχαιολόγος Ιωακείμ Παπάγγελος, το πρώτο γραπτό κείμενο για την περιοχή της Νικήτης είναι μια απογραφή των κτημάτων της Ι. Μονής Ξενοφώντος του Αγίου Όρους το 1300 μ.Χ. Η περιοχή αυτή αναφέρεται ως "γη του Νεακίτου", η οποία απογράφεται ως κτήμα συνορευόν με τη γη του "Κωνσταμονίτου". Και τα δυο αυτά κτήματα περιγράφονται ως τμήματα της περιοχής του χωριού "της Ψαλίδας". Είναι ενδιαφέρον ότι τα τοπωνύμια "Κωνσταμονίτου" και "Ψαλίδα" υπάρχουν και σήμερα στην περιοχή, καθώς και άλλα τοπωνύμια, που αναφέρονται στο έγγραφο, όπως "Άγιος Φωκάς", "Μακρά Λαγκάδα", "Αναλήψιμον".

Ο Ι. Παπάγγελος, συνδυάζοντας τις περιγραφές και τα τοπωνύμια της απογραφής του 1300, αλλά και μιας μεταγενέστερης του 1318, με τη μορφολογία του εδάφους, τα σύγχρονα τοπωνύμια καθώς και τις προφορικές παραδόσεις, τοποθετεί το χωριό "Ψαλίδα" κοντά στο χώρο του σημερινού παλιού χωριού της Νικήτης. Με το πέρασμα των χρόνων φαίνεται η "Ψαλίδα

να παρακμάζει και να εξαφανίζεται ως χωριό. Ο κύριος οικισμός της περιοχής είναι πλέον η "Νεακίτου, η οποία κάποια στιγμή γίνεται ανεξάρτητος από το μοναστηριό οικισμός.

Η προφορική παράδοση στη Νικήτη αναφέρει ότι το χωριό ιδρύθηκε από κατοίκους των παραλίων οικισμών της Ελιάς, του Καστριού και του Αγ. Γεωργίου- όπου η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως το ψηφιδωτό δάπεδο και άλλα ευρήματα της παλαιοχριστιανικής βασιλικής του Σωφρονίου- οι οποίοι εγκατέλειψαν τις εστίες τους από το φόβο των πειρατών και μετοίκησαν στην ενδοχώρα για ασφάλεια. Η τοποθεσία του σημερινού παλιού χωριού παρείχε φυσική κάλυψη από επιδρομές, ενώ υπήρχε εύκολη πρόσβαση στη θάλασσα

και σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Παράλληλα εγκαταστάθηκαν στην περιοχή κάτοικοι από άλλους παρηνκμασμένους οικισμούς, όπως της "Ψαλίδας", αλλά και αποδιωγμένοι κάτοικοι από την Κασσάνδρα, η οποία στα μέσα του 14ου αι. είχε ερημώσει σε μεγάλο βαθμό. Όλοι αυτοί οι κάτοικοι καλλιεργούσαν τα κτήματα της μονής Ξενοφώντος και σταδιακά απέκτησαν δική τους γη, καθώς ο πληθυσμός αυξανόταν.

Η Οθωμανική περίοδος

Οι Οθωμανοί ξεκινούν την κατάκτηση της Μακεδονίας στα τέλη του 14ου αι. και την ολοκληρώνουν με την άλωση και τη λεηλασία της Θεσσαλονίκης το 1430. Ένα από τα πρώτα πράγματα που έκαναν ήταν να καταγράψουν τα κτήματα, τους ανθρώπους και τα ζώα προκειμένου να επιβάλουν φορολογία. Η πρώτη τέτοια καταγραφή που έχει σωθεί και αναφέρεται στα χωριά του καζά της Θεσ/νίκης ανάγεται στα μέσα του 15ου αι. όπου αναφέρεται και η Νικήτη ως Νικίτο, που είχε μόνο χριστιανούς κατοίκους, οι οποίοι ζούσαν σε 35 σπίτια, ενώ υπήρχαν και κάποιοι άγαμοι άνδρες και χήρες. Μπορούμε εύκολα να υποθέσουμε ότι η ονομασία Νικίτο ήταν εξέλιξη της Νεακίτου, κάτι που επιβεβαιώνεται από τα έγγραφα της μονής Ξενοφώντος, και

τεκμηριώνει με επιχειρήματα ο Ι. Παπάγγελος.

Όσο για τον πληθυσμό του χωριού, επειδή οι Οθωμανοί απέγραφαν νοικοκυριά και όχι άτομα κι αν δεχτούμε ότι ένα σπίτι σε αγροτική περιοχή είχε κατά μέσο όρο πέντε άτομα, τότε τα 35 σπίτια αντιστοιχούσαν σε 180 περίπου άτομα. Στην απογραφή του 1519, η Νικήτη έχει 95 νοικοκυριά, όντας από τα μεγαλύτερα χωριά της Χαλκιδικής. Αυτό σημαίνει 450-500 κατοίκους. Στα Οθωμανικά έγγραφα της εποχής και σε μεταγενέστερα το χωριό αναφέρεται πλέον ως Nikit. Έχει δηλ. ολοκληρωθεί η εξέλιξη του ονόματος από Νεακίτου σε Νικήτη. Νικήτ' είναι η ονομασία του χωριού στην ντόπια μακεδονική διάλεκτο, σύμφωνα με την οποία οι Οθωμανοί ονόμαζαν τα χωριά, έτσι όπως ακούγονταν στην ντόπια διάλεκτο.

Βλέπουμε λοιπόν ότι μέσα σε χρονικό διάστημα 200 ετών το μοναστηριακό μετόχι του Νεακίτου έχει μετεξελιχτεί σε ένα κανονικό χωριό. έχει αναπτυχτεί και έχει γίνει ένας από τους κύριους οικισμούς της Σιθωνίας, μαζί με τον Άγ. Νικόλαο και τη Συκιά, ενώ αναφέρεται και ο Παρθενώνας, κοντά στο σημερινό Νέο Μαρμαρά. Τα χωριά αυτά, όπως και όλα τα υπόδουλα χωριά, είχαν δικούς τους "άρχοντες", ενώ έστελναν αντιπροσώπους στη μεγαλύτερη κωμόπολη της περιοχής, τον Πολύγυρο, όπου ήταν η έδρα του αγά, με τον οποίο συζητούσαν διάφορα κοινά ζητήματα. Στη Νικήτη πέρα από την παραδοσιακή αγροτική παραγωγή, υπήρχε παραγωγή μελιού, ενώ εκτρέφονταν μεταξοσκώληκες για την παραγωγή μεταξίου. Η εκτροφή μεταξοσκώληκων ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη στη Νικήτη, μέχρι τα μέσα του 20ου αι. πράγμα που μπορεί να το διαπιστώσει κανείς από τις μουριές, τα φύλλα των οποίων χρησιμοποιούνταν ως τροφή τους, οι οποίες υπάρχουν - λίγες βέβαια - ακόμη και σήμερα στην περιοχή.

Το 1821 η Χαλκιδική επαναστάτησε εναντίον των Τούρκων, η επανάσταση απέτυχε, με αποτέλεσμα οι Οθωμανοί να κάψουν πολλά χωριά. Η Νικήτη γνώρισε την οργή των Τούρκων και αρκετοί κάτοικοι έφυγαν προς τα νησιά του βορείου Αιγαίου και την Εύβοια. Ωστόσο οι περισσότεροι έμειναν και ξανάχτισαν το χωριό. Σε απογραφή του 1862 η Νικήτη είχε 550 κατοίκους. Το δεύτερο μισό του 19ου αι. είναι μια περίοδος ανάκαμψης για τη Νικήτη, καθώς ο πληθυσμός αυξάνεται, ενώ τότε χτίστηκαν τα δυο σημαντικότερα παλιά κτήρια που υπάρχουν μέχρι και σήμερα, ο ι. Ναός του Αγ. Νικήτα, το 1867 και και το δημοτικό σχολείο, το 1870. Έτσι το 1900 αναφέρονται 900 κάτοικοι,

ενώ το 1913, 1324 κάτοικοι.

Μετά την απελευθέρωση

Η περίοδος που ακολούθησε την απελευθέρωση του 1912, χαρακτηρίζεται από συνεχείς πολέμους, οι οποίοι εμπόδισαν, όπως και σ' όλη την Ελλάδα την ανάπτυξη της περιοχής. Κατά τις δεκαετίες όμως του '20 και του '30 η Νικήτη μεγάλωσε και ξέφυγε κάπως από τα στενά όρια της ρεματιάς. Η ανάπτυξη ανακόπηκε από την κατοχή και τον εμφύλιο. Μάλιστα τότε έγιναν αρκετές μάχες στη Νικήτη, με κυριότερη τη λεγόμενη "μεγάλη μάχη της Νικήτης" τον Οκτώβριο του 1948. Η ανάπτυξη συνεχίστηκε δυναμικά το δεύτερο μισό του 20ου αι. οπότε η Νικήτη επεκτάθηκε προς τη θάλασσα, ενώ από τη δεκαετία του '70 αναπτύχθηκαν τουριστικές υποδομές, αρχικά με ενοικιαζόμενα δωμάτια και στη συνέχεια με σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες.

Η Νικήτη σήμερα

Σήμερα η Νικήτη είναι μια ακμάζουσα κωμόπολη, έδρα του Δήμου Σιθωνίας, με 4000 περίπου μόνιμους κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται σε μεγάλο βαθμό με τον τουρισμό, καθώς χιλιάδες επισκέπτες Έλληνες και ξένοι κατακλύζουν τους καλοκαιρινούς μήνες την περιοχή. Μάλιστα το 2019 και το 2020 η Νικήτη συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πρώτα μέρη της Ελλάδας, ίσως το πρώτο,

όσον αφορά την οικοδομική δραστηριότητα, καθώς κτίζονται συνέχεια εκατοντάδες νέες κατοικίες και ξενοδοχεία για τουριστική εκμετάλλευση. Παράλληλα οι κάτοικοι ασχολούνται με την ελαιοκαλλιέργεια, αλλά κυρίως με τη μελισσοκομία, με αποτέλεσμα να είναι πλέον η Νικήτη ένα από τα κύρια μελισσοκομικά κέντρα της Ελλάδας, με γνωστό σ' όλη την Επικράτεια το μελισσοκομικό της συνεταιρισμό "ο Σίθων", και το μέλι "Σίθων". Επί πλέον είναι ανεπτυγμένη και η αλιεία από ντόπιους ψαράδες, με τα ψαροκάικα τους να ελλμενίζονται στο καινούριο σχετικά λιμάνι της Νικήτης, όπου είναι αραγμένα και πολλά άλλα σκάφη, τουριστικά ιστιοπλοϊκά κ.λ.π. Στα αξιοθέατα της συμπεριλαμβάνεται στις μέρες μας και ο ιστορικός οικισμός του παλιού χωριού, εκεί όπου το 1300 μ.Χ άρχισαν να κτίζονται τα πρώτα σπίτια και να δημιουργείται ο πρώτος πυρήνας του χωριού. Πάρα πολλοί επισκέπτες, Έλληνες και ξένοι περιδιαβαίνουν καθημερινά, ιδίως το καλοκαίρι, τα πλακόστρωτα σοκάκια του, για να θαυμάσουν τα παλιά πετρόκτιστα με τις χαρακτηριστικές καμινάδες σπίτια του και την εκκλησία του Αγ. Νικήτα που δεσπόζει στην περιοχή. Την εκκλησία του πολιούχου της Νικήτης, όπου στις 15 Σεπτεμ-

Νικήτη, το παλιό χωριό

βρίου κάθε χρόνο, ημέρα εορτής του Αγίου τελείται η καθιερωμένη πανηγυρική θεία λειτουργία, ενώ μετά ακολουθεί το παραδοσιακό κουρμπάνι, με χορευτικά συγγροτήματα και άλλα δρώμενα στην πλατεία του παλιού χωριού. Επίσης να δουν το παλιό δημοτικό σχολείο, το οποίο στεγάζει τώρα το λαογραφικό μουσείο της Νικήτης και στο ισόγειο του οποίου γίνονται εκθέσεις κυρίως ζωγραφικής, ενώ στον αύλειο χώρο του γίνονται διάφορες καλλιτεχνικές κυρίως εκδηλώσεις. Εκθέσεις ζωγραφικής και όχι μόνο γίνονται επίσης τα τελευταία χρόνια, τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες, στον “τεχνχώρο Αποθήκη”, που βρίσκεται κοντά στη θάλασσα, στις παλιές αποθήκες του αγροτικού συνεταιρισμού.

Στις άξιες λόγου δραστηριότητες της σύγχρονης Νικήτης και ο διεθνής διάπλους του Τσρωναίου κόλπου, με συμμετοχή αθλητών από όλο τον κόσμο, που διοργανώνεται από την Εκπολιτιστική Εταιρεία Νέων Νικήτης “Ο Σίθων”, κάθε Ιούλιο, από το 1971, με αφητηρία την Καλλιθέα της Κασσάνδρας και τερματισμό την παραλία της Νικήτης, μια απόσταση 26 χιλιομέτρων. Κατά τη διάρκεια του διάπλου και δυο τρεις μέρες πριν λαμβάνουν χώρα διάφορες εκδηλώσεις, όπως συναυλίες από γνωστούς τραγουδιστές, παρουσιάσεις παραδοσιακών χορών από διάφορα παραδοσιακά συγκροτήματα και χορωδίες με προεξάρχουσα τη χορωδία γυναικών της Νικήτης. Το μήνα Ιούλιο επί-

σης γίνονται στο δημοτικό στάδιο της Νικήτης αθλητικοί αγώνες ρίψεων {ακόντισμός, δισκοβολία κ.λ.π.}, τα λεγόμενα “Σιθώνεια” στους οποίους παίρνουν μέρος κορυφαίοι αθλητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Πολύ καλή εντύπωση αφήνει στους επισκέπτες η παραλία της Νικήτης, η οποία με τα έργα ανάπλασης που έγιναν τα τελευταία χρόνια άλλαξε όψη, και όπου υπάρχουν πολλά καταστήματα εστίασης, ψυχαγωγίας και άλλα, με αποτέλεσμα να κατακλύζεται από χιλιάδες επισκέπτες, Έλληνες και ξένους, -σε 40-50 χιλιάδες τους ανεβάζουν μερικοί-, με τον αριθμό τους να μεγαλώνει από καλοκαίρι σε καλοκαίρι.

Στην ιστορική διαδρομή των 700 και πλέον χρόνων οι κάτοικοι άντεξαν πολλές κακουχίες και προσαρμόστηκαν σε δύσκολες καταστάσεις. Ο τόπος τα τελευταία ιδίως χρόνια, αναπτύχθηκε πάρα πολύ και τα προάστια της Νικήτης φτάνουν πλέον, μέχρι τα όρια της αρχαίας πόλης της Γαληψού στο Καστρί – σε μια χωρική επιστροφή στις αρχαίες ρίζες – κι ακόμη πιο πέρα στον Αη Γιάννη, την Κοβιού, την Καλόγρια, την Ελιά, τα Λαγόμαντρα, παραλίες που συνδυάζουν καταγάλανη θάλασσα, καθαρή αμμουδιά και πεύκα, όπου σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες και εξοχικές κατοικίες κατακλύζουν όλες αυτές τις περιοχές.

Τελικά οι μεσαιωνικοί αγρότες που κατοίκησαν τη “γη του Νεακίτου” είχαν κάνει, απ’ ό,τι τώρα φαίνεται, σοφή επιλογή

* * *

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ

ΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΣΜΑΓΑΣ

Δρ. Αρχαιολογίας

Η περιοχή του Αγίου Νικολάου Σιθωνίας δι-αθέτοντας ευνοϊκές περιβαλλοντικές παραμέτρους, αποτέλεσε από πολύ νωρίς έναν εξαιρετικά θελκτικό τόπο εγκατοίκησης. Γι’ αυτό σημάδια της ανθρώπινης δραστηριοποίησης συναντά κανείς σε κάθε γωνιά του.

Τις παλαιότερες ενδείξεις ανθρώπινης παρουσίας στον Άγιο Νικόλαο, αλλά και στη Σιθωνία, μαρτυρούν κάποια λίθινα εργαλεία της Παλαιολιθικής εποχής που ανιχνεύονται στους δασωμένους λόφους βόρεια του χωριού. Σαφέστερη εντούτοις εικόνα, για τη μόνιμη κατοίκηση ανθρώπων στην περιοχή καθώς και για τις γεωργοκτηνοτροφικές τους δραστηριότητες, αποκτούμε από τον νεολιθικό οικισμό στο Βέτρινο, ο οποίος 7.000 χρόνια πριν εμφάνιζε τα στοιχεία μιας δυναμικής εξέλιξης με έντονη οικοδομική δραστηριότητα, προσανατολισμένη στην αντιμετώπιση των ειδικών συνθηκών

κι αναγκών της κοινότητας. Στην επόμενη εποχή, του Χαλκού, παρουσιάζεται μεγαλύτερη πληθυσμιακή διασπορά και ιδρύονται οικισμοί με σαφή θαλάσσιο προσανατολισμό, όπως αυτοί στο Καρύδι της Βουρβουρούς, στον Κούκο του νησιού Διάπορος και στο Μυτάρι της Τρανής Αμμούδας. Πρόκειται για μια περίοδο αυξανόμενων κοινωνικοοικονομικών ανταγωνισμών, κατά την οποία τολμηροί ποντοπόροι βρήκαν διέξοδο στα μακρινά ταξίδια με ανάλαφρα σκαριά που άραζαν στα πολυάριθμα κολπάκια της δαντελωτής ακτογραμμής. Η ξεχωριστή μάλιστα δυναμική και το εύρος του δικτύου επαφών του οικισμού στο Μυτάρι με διάφορα μυκηναϊκά λιμάνια, τον είχε καταστήσει έναν από τους σημαντικούς θαλάσσιους σταθμούς στη Χαλκιδική. Δεν είναι παράδοξο λοιπόν ότι στους αρχαίους χρόνους που ακολούθησαν, ονομάστηκε όλος ο κόλπος μεταξύ Σιθωνίας και χερσονήσου του Άθω Σιγγιτικός, χάρη στην

πόλη Σίγγο, αποικία των Χαλκιδέων, η οποία υπήρξε διάδοχος της συγκεκριμένης προϊστορικής εγκατάστασης στο ίδιο σημείο.

Η αρχαία Σίγγο, που αναπτυσσόταν επάνω σε βραχώδη και απόκρημνη χερσόνησο, αναφέρεται από τον Ηρόδοτο ως πόλη στην οποία κατέπλευσε ο στόλος του Ξέρξη, ενώ μετά τους Περσικούς Πολέμους αποτέλεσε μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Επιπλέον, ήταν ιδρυτικό μέλος του Κοινού των Χαλκιδέων, μέχρι να αλωθεί κι αυτή με τις άλλες τριάντα πόλεις της συμμαχίας από τον μακεδόνα βασιλιά Φίλιππο. Εντούτοις, παρά την απώλεια της αυτονομίας της, η ευρύτερη περιοχή συνέχισε να κατοικείται στα Ελληνιστικά και Ρωμαϊκά χρόνια από πληθυσμούς, οι οποίοι, μέσα στην ασφάλεια των νέων κοινωνικών δεδομένων των εκτεταμένων βασιλείων – αυτοκρατοριών, βρήκαν την ευκαιρία να ενυμνήσουν εφαρμόζοντας ένα διεσπαρμένο σύστημα κατοίκησης του χώρου με μικρότερους οικισμούς και αγρεπαύλεις, που εκμεταλλεύονταν αποτελεσματικότερα τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις της κοιλάδας του Νιπόταμου, του Κάμπου στον Όρμο Παναγίας και της πεδινής Βουρβουρούς.

Τα ίδια κοινωνικοοικονομικά δεδομένα συνέχισαν να υφίστανται και στην Πρωτοβυζαντινή εποχή, αλλά η σαρωτική επίδραση του χριστιανισμού οδήγησε πια στην ανέγερση σημαντικών λατρευτικών οικοδομημάτων, όπως ο ναός του Αγίου Ανδρέα στον Διάπορο, ο οποίος είχε διακοσμηθεί με μάρμαρα μεταφερμένα από μακρινές αποστάσεις και μέχρι σήμερα αποτελεί ένα από τα πιο καλοδιατηρημένα κτήρια εκείνων των χρόνων στη Χαλκιδική. Ο συγκεκριμένος ναός αποτελούσε μάλιστα το σημείο αναφοράς όλων των νησιών της Βουρβουρούς, τα οποία είχαν κατοικηθεί στο σύνολό τους δίνοντας μια μοναδική αίσθηση ευμάρειας και δημιουργώντας ένα τοπίο που μπορεί, τηρουμένων των αναλογιών, να παραλληλιστεί με την κατά πολύ μεταγενέστερη Βενετία.

Οι ειρηνικές συνθήκες του πρώτου καιρού της ισχυρής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ανατράπηκαν μετά από μια σειρά επιδρομών, που αφάνισαν τους οικισμούς της περιοχής και έτσι, όταν οι καταστάσεις επέτρεψαν την ασφαλή ξανακατοίκηση του χώρου, αυτή έγινε κυρίως με τη μορφή μοναστηριακών εγκαταστάσεων. Συγκεκριμένα, γύρω στο 1000 μ.Χ. καταγράφεται η μονή των Ιερομνήμων στη Βουρβουρού καθώς και η μονή του Αγίου Νικολάου του Χρυσοκαμάρου στο Μυτάρι, οι οποίες όμως με τη σειρά τους

στο πέρασμα του χρόνου ρήμαξαν μετά από νέες επιδρομές και πειρατικές επιθέσεις, που έπληξαν την ευρύτερη περιοχή. Τις εγκαταλειμμένες εκτάσεις, που ήλεγχε πριν η μονή των Ιερομνήμων, απέκτησε ως δωρεά από τον Βασίλειο τον Βουλγαροκτόνο η μονή Ξενοφώντος, η οποία ίδρυσε ένα προσοδοφόρο μετόχι, εκμεταλλεζόμενη τις δασοκομικές και κτηνοτροφικές δυνατότητες της βελανιδοσκέπαστης «γης των Βουρβούρων» και οργανώνοντας ένα βιβάρι, ένα ιχθυοτροφείο δηλαδή, στη λιμνοθάλασσα με το παραφθαρμένο σήμερα όνομα Λιβάρι. Δίπλα σε τούτο το εκτεταμένο μετόχι και σε τοποθεσία ασφαλή και αθέατη από τη θάλασσα, είχε παράλληλα δημιουργηθεί ένα χωριό. Αυτό προέκυψε ως αποτέλεσμα συνοίκησης των παροίκων της κατεστραμμένης παραθαλάσσιας μονής του Αγίου Νικολάου του Χρυσοκαμάρου από τη μια

Ο Άγιος Νικόλαος

και του προϋπάρχοντος «χωριού του Δημάνου», που βρισκόταν στη λοφώδη ενδοχώρα του εξωκλήσιου του Αγίου Γεωργίου, από την άλλη. Έτσι, το νέο χωριό έφερε το όνομα του αγίου Νικολάου, αλλά στο ναό του ορίστηκε να τιμάται η μνήμη του αγίου Γεωργίου.

Το νέο χωριό, που γύρω στα 1400 μ.Χ. απαρτιζόταν από 37 οικογένειες, βρήκε τις κατάλληλες συνθήκες στη γαλήνη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η οποία είχε απόλυτα

κυριαρχήσει στα Βαλκάνια και στη Μικρά Ασία, για να αποτελέσει ένα σημαντικό οικονομικό και διοικητικό κέντρο τους επόμενους αιώνες και να μετεξελιχθεί σε κεφαλοχώρι. Κάποιο βασικό θέμα που απασχολούσε την περίοδο αυτή τους κατοίκους του Αγίου Νικολάου, ειδικά μετά την εγκατάσταση φυγάδων Μανιατών στο χωριό, ήταν η επέκταση των κοινοτικών ορίων, για να διευρυνθούν οι παραγωγικές τους δυνατότητες. Γι' αυτόν τον λόγο, κατά τον 17ο και 18ο αιώνα, προχώρησαν σε αγορές κτημάτων από τη μονή Σίμωνος Πέτρα. Έτσι περιήλθε στα χέρια των Αγιονικολατών η Βουρβουρού, παρότι μετά τα μέσα του 19ο αιώνα οι Ρώσοι επιχείρησαν να οικειοποιηθούν το φυσικό της λιμάνι προσπαθώντας να θεμελιώσουν δικά τους μοναστηριακά κτήρια για να αποκτήσουν πρόσβαση στην περιοχή. Η απόπειρά τους όμως αυτή δεν τελεσφόρησε, γιατί οι Αγιονικολάτες χρησιμοποιώντας εναλλάξ τη βία και τη διπλωματία αποσόβησαν τον κίνδυνο.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που οι ντόπιοι είχαν αντισταθεί σε ξένους προασιζόμενοι τα πάτρια εδάφη. Λίγες δεκαετίες πριν, κατά το 1821 και το 1854, συνέβαλαν στον ξεσηκωμό του γένους ενάντια στον τούρκο κατακτητή. Τότε, πέρα από τη συμμετοχή τους στον

απολυτρωτικό αγώνα, συνέδραμαν με αυταπάρηση τα κατατρεγμένα γυναικόπαιδα της Χαλκιδικής διασώζοντάς τα στη νήσο Διάπορο και από εκεί στο Άγιον Όρος και στις Σποράδες. Το ίδιο σημαντική ήταν η εθνική προσφορά των Αγιονικολατών και σε όλες τις μετέπειτα απελευθερωτικές αναμετρήσεις, όπως στους Βαλκανικούς πολέμους, στη Μικρασιατική εκστρατεία και στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Την περίοδο της Κατοχής μάλιστα φυγάδεψαν με προσωπικό κίνδυνο από τα απάνεμα λιμάνια της Βουρβουρούς χιλιάδες στρατιώτες των Συμμαχικών Δυνάμεων λαμβάνοντας ως μόνη, αλλά όχι ευκαταφρόνητη, ανταπόδοση, μια ευχαριστήρια επιστολή από τον πρωθυπουργό της Νέας Ζηλανδίας. Ο αριθμός των πεσόντων Αγιονικολατών «εν τοις ιεροίς αγώσι» του έθνους μετά την απελευθέρωση του 1912, ξεπερνά τους 50, με τον τελευταίο να καταγράφεται στον πόλεμο της Κύπρου το 1974. Με την αυτοθυσία τους έτσι οι Αγιονικολάτες απέδειξαν ότι δεν επαναπαύονταν στις ευκολίες του σύγχρονου τρόπου ζωής, που άρχιζε στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα να ανατρέπει τις παραδοσιακές δομές, οδηγώντας το χωριό σε μια διαφορετική μορφή οικιστικής και οικονομικής αξιοποίησης του εξαισίου φυ-

σικού περιβάλλοντός του.

Σήμερα, ο Άγιος Νικόλαος εξακολουθεί να αποτελεί ένα χωριό που το χαρακτηρίζει η λαϊκή αρχιτεκτονική, τα πλακόστρωτα σοκάκια, οι κατανυκτικές εκκλησίες και τα γραφικά καφενεία στην πλατανοσκέπαστη πλατεία. Διαθέτει παράλληλα όμως αξιόλογους χώρους παιδείας και πολιτισμού, σημαντικές υποδομές νοσοκομειακής περίθαλψης και παροχής υπηρεσιών, σύγχρονες εγκαταστάσεις αθλητισμού και αναψυχής, ποικίλα εμπορικά καταστήματα και καλαίσθητες ξενοδοχειακές μονάδες. Ισορροπεί έτσι με επιτυχία ανάμεσα στο λαμπρό του παρελθόν και στο ακμαίο του παρόν. Αν συνυπολογιστεί μάλιστα το σαγηνευτικό φυσικό τοπίο με την εκμαυλιστική του θάλασσα, όπου αντανακλώνεται πυκνά πευκοδάση και παμπάλαιοι ελαιώνες και η οποία ρυτιδιάζει μόνο από τα εκατοντάδες ταχύπλοα που εξερευνούν το νησιωτικό σύμπλεγμα της Βουρβουρούς ή από τα πλοία που πραγματοποιούν τον παράπλου του Άθωνα αναχωρώντας καθημερινά από τον Όρμο Παναγίας, μπορεί να γίνει αντιληπτό γιατί και το μέλλον του Αγίου Νικολάου προδιαγράφεται ευοίωνα.

* * *

Ν. ΜΑΡΜΑΡΑΣ

ΑΒΡΑΑΜ ΣΑΛΠΙΓΚΤΙΔΗΣ

Προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Ν. Μαρμαρά
«Η Προικόννησος»

Ο Μαρμαράς είναι το μεγαλύτερο από τα τέσσερα νησιά της Προποντίδας που αποτελούσαν την άλλοτε εκκλησιαστική επαρχία Προικοννήσου. Είναι γνωστός από την αρχαιότητα ως Προικόννησος και ακόμη και σήμερα διατηρείται το όνομα του στα εκκλησιαστικά έγγραφα.

Το όνομα του είχε διάφορες πιθανές παραγωγές:

1η) Από το ΠΡΟΞ ή ΠΡΟΚΑΣ, ένα είδος ελαφιού που ζούσε στο νησί κατά την αρχαιότητα.

2η) Ελαφόνησος (κατά τον Πλίνιο, βιβλίο V σελίδα 40).

3η) Νεβρία (κατά Θεοφάνους Κοντινάτι «Χρονογραφία» έκδοση ΒΟΝΗΣ σελ. 437).

Οι Βυζαντινοί γενικά γράφουν «ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΣ» από το «ΠΡΟΙΕ» - ΠΡΟΙΚΟΣ η παραγωγή του οποίου υποστηρίζεται από τον εθυμολόγο Maganin με τον ισχυρισμό ότι το νησί παραχωρήθηκε σε όλα τα άλλα νησιά ως «ΠΡΟΙΕ» Μαρμάρου. Αργότερα, άγνωστο σε ποια εποχή, το νησό μετονομάστηκε Μαρμαράς από τα εκεί Λατομεία λευκού Μαρμάρου, εκλεκτής ποιότητας που βρίσκονται κοντά στην κωμόπολη Παλάτια εδώ και 2.500 χρόνια περίπου.

Ο Μαρμαράς λοιπόν αποικίστηκε από τους Μιλήσιους το 675 π.Χ.. Μετά τους Μηδικούς πολέμους έγινε σύμμαχος των Αθηναίων. Ο πληθυσμός είναι αμιγώς ελληνικός ως προς την γλώσσα και στο θρήσκευμα είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι.

Το νησί πριν τον εκπατρισμό είχε τέσσερα χωριά και δύο κωμοπόλεις. Την ομώνυμη πρωτεύουσα Μαρμαράς με 4.594 κατοίκους (πληθυσμός κατά το 1915, Στατιστική Υπηρεσία Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως «ΜΑΥΡΗ ΒΙΒΛΟΣ ΔΙΩΓΜΟΙ 1914-1918»), την κωμόπολη Παλάτια με 3.742 κατοίκους και τα χωριά Πράστειο με 2.685 κατοίκους, Αφθονή με 2.015 κατοίκους, Γαλήνη με 1.987 κατοίκους και το Κλαζάκι με 356 κατοίκους. Μόνο στην πρωτεύουσα κατοικούσαν 280 Τούρκοι και 250 Εβραίοι. Η πρωτεύουσα Μαρμαράς είναι η αρχαιότερη πόλη στο νησί, όπως αναφέρει ο Buondelmonte κατά το 1422 και ότι υπήρχαν οκτώ χωριά κοντά στο 1582 όπως αναφέρει ο Πάλερν και αποτυπώνονται στον χάρτη του Κοβελ (1677).

Η Προικόννησος γέννησε πολλούς επιφανείς άνδρες, λίγα ονόματα όμως διασώθηκαν. Μεταξύ αυτών

ήταν ο Μητρόδωρος, Τύραννος Προικοννήσων που πήρε μέρος μαζί με άλλους Έλληνες αρχηγούς και τον Δαρείο στην εκστρατεία κατά των Σκυθών, τον Αναξιγένη και τον Διαγόρα που άκμασαν στα χρόνια του Μέγα Αλεξάνδρου, τον Αριστέα ποιητή που έγραψε τα Αριμάσπεια Έπη, Θεογονία και άλλα συγγράμματα, τον Βίων εκ των πρώτων δημιουργών πεζού λόγου, τον Δίηχο ή Διήλοχο ιστορικό που έγραψε την ιστορία της Κυζίκου και τον Μέναιχμο που ήταν αστρονόμος και μαθηματικός.

Κατά του Ρωμαϊκών χρόνων η Προικόννησος ήταν έδρα αυτοκρατορικού επιτρόπου, κατά τον Τεξίε.

Τα μάρμαρα του Μαρμαρά χρησιμοποιήθηκαν για την ανοικοδόμηση, κατά το μεγαλύτερο μέρος, του Ναού της Αγίας Σοφίας της Βασιλεύουσας (532-537 μ.Χ.). Μετά την Άλωση ο Μαρμαράς είχε την ίδια τύχη με τα υπόλοιπα μέρη. Κατά τους νεότερους χρόνους και ειδικότερα από τον 17ο αιώνα αρχίζει και πάλι η άνοδος.

Η συμβολή του Μαρμαρά στην επανάσταση του 1821 ήταν θετική. Μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1884 που έκαψε σχεδόν όλη την πόλη, άρχισε πάλι η περίοδος ευημερίας και μέσα σε οκτώ χρόνια ο Μαρμαράς ξαναχτίζεται.

Ο Μαρμαράς είχε τέσσερις ενορίες με ισάριθμες εκκλησίες. Είχε επίσης εξατάξιο αρεναγωγείο και πεντατάξιο παρθεναγωγείο. Μετά από λίγα χρόνια ο Μαρμαράς αποκτά Καλλιμάρμαρα εκπαιδευτήρια χάριν στις δωρεές των Μαρμαρινών Νικολάου Κυριακίδη και των αδελφών Παντελή, ναυτικών και ιδρυτών αφοπλιστικών εταιρειών.

Ο πρώτος εκπατρισμός του Μαρμαρά έγινε το 1915, μεσάνυχτα της προς 7η Ιουνίου. Στις 5 Ιουνίου του 1915 ο Μουδίρ, κυβερνήτης του Μαρμαρά, συγκέντρωσε τους συμβούλους της ελληνικής κοινότητας και τους ενημέρωσε ότι με κρατική απόφαση οι κάτοικοι του Μαρμαρά θα σταλού στα βάρη της μικράς Ασίας μεταξύ των χωριών Κερμαστή, Απολλωνιάδα και Μιχαλήτς. Μετά από τρία χρόνια επέστρεψαν όσοι επέζησαν όμως βρήκαν τα σπίτια τους κατεστραμμένα και τις εκκλησίες λεηλατημένες. Δυστυχώς δεν πρόλαβαν καλά καλά να ξαναστήσουν τη ζωή τους και έρχεται η μικρασιατική καταστροφή και ο δεύτερος σηκωμός το 1922. Οι Μαρμαρινοί πλέον εγκαταλείπουν τον τόπο τους οριστικά. Εκτός από τα προσωπικά τους αντικείμενα φρόντισαν να πάρουν μαζί τους με ευλάβεια και εκκλησιαστικά είδη όπως ο επιτάφιος του Ν.Μαρμαρά, ιερά σκεύη και ιερατικές φορεσιές.

Ερχόμενοι στην μητέρα Ελλάδα, αφού έκανα μία

μικρή στάση στην Μυτιλήνη, εγκαταστάθηκαν για δύο περίπου χρόνια στη Λίμνη Ευβοίας. Στο μεσοδιάστημα αυτό οι προύχοντες του Μαρμαρά έψαχναν να βρουν ένα μέρος που να μοιάζει τον τόπο που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν. Το πλοίο τους έφερε στο δεύτερο πόδι της Χαλκιδικής, σε μία περιοχή επονομαζόμενη Μπαλαμπάνι, ανάμεσα σε έλη και βούρλα. Πάλεψαν, μόχθησαν, πότισαν με το αίμα τους αυτή τη γη και της έδωσαν το όνομα της αγαπημένης τους πατρίδας, παρά τις αντίξοες συνθήκες και διαβίωσης και την ελονοσία που θέριζε.

Η πρώτη ανοικοδόμηση ξεκίνησε το 1926. Το 1937 χτίζεται η εκκλησία των Παμμεγίστων Ταξιαρχών με προσωπική εργασία των κατοίκων και οικονομική βοήθεια των συμπατριωτών της Αμερικής.

Η πρώτη τακτική συγκοινωνία με την Θεσσαλονίκη διά θαλάσσης έγινε την άνοιξη του 1946. Το 1952 αποπερατώνεται το έργο του αμαξωτού δρόμου Μαρμαρά – Νικήτης. Το 1959 δόθηκε η έγκριση ισχύος δημοτολογίου και το 1961 γίνεται η πρώτη απογραφή. 1200 κάτοικοι.

Με το βασιλικό διάταγμα 174/20-06-1970 καταργείται η κοινότητα του διπλανού ορεινού χωριού «Παρθενώνα» και από το 1970 έως το 1972 ολοκληρώνεται η μετοίκηση των 500 κατοίκων του στον Νέο

Ο Νέος Μαρμαράς

Μαρμαρά πλέον.

Έτσι λοιπόν, φτάνουμε στη σημερινή εικόνα του Νέου Μαρμαρά. Ο πολιτιστικός και λαογραφικός σύλλογος «ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΣ» ιδρύεται το 1991 από απογόνους προσφύγων συνεχίζοντας την πολιτιστική δράση του συλλόγου «ΠΡΟΠΟΝΤΙΣ» που προϋπήρχε από το 1977.

Στους φιλόξενους χώρους του Πασχαλάκειου Πνευματικού και Πολιτιστικού Κέντρου, κληροδότημα των πατριωτών Πασχαλάκη, λειτουργούν τμήματα:

- Χορού ενηλίκων, εφήβων, παιδιών και νηπίων
- Δύο τμήματα χορωδιών πολυφωνικής και παραδοσιακής
- Μουσικό εργαστήριο εκμάθησης κλασικών και λαϊκών οργάνων
- Ζωγραφικής ενηλίκων, παιδιών και νηπίων
- Αγιογραφίας ενηλίκων
- Θεατρικό εργαστήριο για εφήβους και παιδιά

Το χορευτικό τμήμα ενηλίκων διέγραψε μία επιτυχημένη διαδρομή από το 1991 εκπροσωπώντας επάξια την κουλτούρα των Προικοννήσων του Μαρμαρά της Προποντίδας. Εξω από τα όρια του Νομού Χαλκιδικής έχει παρουσιάσει τη δουλειά του σε πανελληνίας εμβέ-

λειας χορευτικά δρώμενα όπως:

- Εμφάνιση στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
- Εμφάνιση στο Θέατρο Δώρας Στρατου
- Εμφανίσεις στο Βελιγράδι Σερβίας και την Σόφια Βουλγαρίας.
- Συμμετοχές κάθε χρόνο σε χορευτικές διοργανώσεις με παρουσία βαλκανικών συγκροτημάτων στο Νέο Μαρμαρά
- Συνεχείας παρουσίες σε περιοχές της Χαλκιδικής και Βόρειας Ελλάδας γενικότερα
- Κορωνίδα των εκδηλώσεων του συλλόγου είναι

το τριήμερο της πεντηκοστής με τον τίτλο « Αναμνήσεις από την παλιά πατρίδα» που από το 1977 αναβιώνει έθιμα της παράδοσης του παλιού Μαρμαρά μέσα από θεατρικά και χορευτικά στιγμιότυπα.

Ο σύλλογος μας διοργανώνει κάθε χρόνο μία γιορτή αφιερωμένη στους ναυτικούς του Μαρμαρά επ' ευκαιρίας της εορτής του Αγίου Νικολάου, προστάτη των θαλασσινών. Στην τελετή τιμούμε ψαράδες του χωριού και διασκεδάζουμε με μουσικά ακούσματα της παλιά πατρίδας, συμμετέχοντας σε ένα γνήσιο μαρμαρινό γλέντι!

* * *

ΣΥΚΙΑ, ΣΑΡΤΗ, ΜΕΤΑΓΓΙΤΣΙ, ΠΑΡΘΕΝΩΝΑΣ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΧΟΝΔΡΟΓΙΩΡΓΗΣ

Φιλολόγος

ΜΑΡΙΑ ΛΑΘΟΥΡΗ - ΠΑΡΓΑ

Αντιδήμαρχος Τουρισμού Δήμου Σιθωνίας

ΣΥΚΙΑ

Η Συκιά στην άκρη σχεδόν της χερσονήσου της Σιθωνίας, ένα από τα παλιότερα και μακροβιότερα χωριά της Χαλκιδικής, έχει να επιδείξει πολλά μνημεία και ιστορικούς χώρους που μαρτυρούν την μεγάλη της πορεία από τους προϊστορικούς χρόνους ως σήμερα. Η παράδοση αναφέρει πως, πριν ακόμα κτισθεί το χωριό, οι κάτοικοι της περιοχής ζούσαν σκορπισμένοι σε πέντε συνοικισμούς με πενήντα ως εκατό σπίτια ο καθένας, την Επισκοπή, την Παλιόχωρα, τον Παντελεήμονα, τους Αρβανίτες και τους Λημνιούς. Άλλοι απ' αυτούς ήταν παραθαλάσσιοι, όπως η Παλιόχωρα και άλλοι στην ενδοχώρα, όπως οι Λημνιοί. Η παλαιότερη θέση του χωριού ήταν κοντά στην παραλία στην τοποθεσία Άγιος Ιωάννης (τοπωνύμιο "Παλιόχωρα"). Λόγω όμως των συχνών πειρατικών επιδρομών, μεταφέρθηκε στην σημερινή θέση που από μόνη της είναι ένας φυσικός κρυψώνας. Σε αγιορείτικα έγγραφα του 14ου αιώνα αναφέρεται με το όνομα Λογγός. Το χωριό αυτό ήταν έδρα διοικητικής περιφέρειας που περιελάμβανε όλη τη χερσόνησο της Σιθωνίας και ονομαζόταν "Καπετανίκιο του Λογγού". Με το όνομα του χωριού βαπτίστηκε ολόκληρη η χερσόνησος που μέχρι τότε ονομαζόταν "Άσπρω". Έτσι η Σιθωνία έγινε η χερσόνησος του Λογγού. Το χωριό συνέχισε την ιστορία του μ' αυτό το όνομα μέχρι που, άγνωστο ακριβώς πότε (πιθανά από το δεύτερο μισό του 16ου αιώνα), μετονομάστηκε σε Συκιά, όνομα που διατηρεί μέχρι τις μέρες μας.

Υπάρχουν τρεις εκδοχές για την προέλευση του νέου ονόματος. Η πρώτη σχετίζει το όνομα με τη σκιά του αντικρινού γίγαντα Άθω. Με την ανατολή του ηλι-

ου η σκιά του σκεπάζει, λένε, το χωριό, πριν πάει να επισκιάσει και το νησί του Παπαδιαμάντη, τη Σκιάθω (Σκιά+Άθως). Στην ντόπια άλλωστε γλωσσολαλία το χωριό προφέρεται Σκιά. Η δεύτερη εκδοχή θέλει το όνομα του χωριού να προέρχεται από παράφραση της αρχαίας πόλης της περιοχής Σίγγο, που έδωσε και το όνομά της στον κόλπο του Αγίου Όρους. Με το πέρασμα του χρόνου το "Σίγγο" έγινε "Σιγγιά" και στο τέλος "Συκιά". Η τρίτη, τέλος, συνδέει το όνομα του χωριού με μια μεγάλη γέρικη συκιά στη μέση του κάμπου, χαρακτηριστικό σημάδι της περιοχής, τέτοιο που να αναφέρεται και στα αγιορείτικα έγγραφα του 14ου αιώνα. Γύρω απ' αυτό το δέντρο φαίνεται να κτίστηκε το χωριό, όταν ο κίνδυνος των πειρατών έκανε τους κατοίκους να εγκαταλείψουν τους παραθαλάσσιους οικισμούς τους και να αποτραβηχτούν σε αθέατη από τη θάλασσα περιοχή, στην περιοχή της συκιάς. Έτσι το δέντρο χάρισε το όνομά του στο χωριό.

Η Συκιά και η περιοχή γύρω απ' αυτήν έχει ρίζες που χάνονται στα βάθη του χρόνου. Ένας από τους σημαντικότερους προϊστορικούς οικισμούς στην περιοχή βρίσκεται στο ύψωμα "Κούκος", δυτικά του σημερινού χωριού. Στο πλάτωμα της κορυφής του Κούκου, που περιβάλλεται από κάστρο, άνθισε ένας σημαντικός προϊστορικός οικισμός. Οι ανασκαφές έδειξαν ότι η περιοχή κατοικήθηκε από τον 11ο αιώνα π.Χ., αφού ο οικισμός που εντοπίστηκε ανήκει στην πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1050 - 670 π.Χ.). Στο νεκροταφείο του οικισμού έχουν βρεθεί εκατό περίπου τάφοι. Τα κεραμικά αντικείμενα που βρέθηκαν στον Κούκο φανερώνουν πως δεν πρόκειται για έναν απομονωμένο οικισμό. Ο οικισμός αυτός, όπως και αυτοί που βρέθηκαν

στην Τορώνη και στο Κριαρίτσι, είχε σημαντικές εμπορικές σχέσεις με περιοχές της νότιας Ελλάδας. Η μεταλλουργική δραστηριότητα αποτελεί τον κύριο λόγο ίδρυσης του οικισμού στον Κούκο, αφού κοντά στην περιοχή υπήρχαν δυο ορυχεία μετάλλου τα οποία οι κάτοικοι άρχισαν να τα εκμεταλλεύονται από τη μέση εποχή του χαλκού. Τα νέα στοιχεία που προκύπτουν από την ανασκαφική έρευνα των τελευταίων χρόνων συμπληρώνουν σιγά-σιγά τα κενά για το προϊστορικό παρελθόν της ευρύτερης περιοχής, η οποία λόγω της θέσης και του πλούτου της έπαιξε καθοριστικό ρόλο σε κάθε εποχή ήδη από τα προϊστορικά χρόνια.

Σημαντικά στοιχεία για την μεγάλη ιστορική διαδρομή της ευρύτερης περιοχής μας παρέχει ο προϊστορικός τύμβος που βρέθηκε στο Κριαρίτσι, λίγα χιλιόμετρα νότια της Συκιάς. Ο αρχαιολογικός χώρος στο Κριαρίτσι εντοπίστηκε τον Απρίλιο του 1997, όταν οι ανασκαφικές έρευνες αποκάλυψαν νεκροταφείο της πρώιμης Εποχής Χαλκού (3100 - 2000 π.Χ.) το οποίο ανήκει σε διπλανό οικισμό της ίδιας εποχής. Ο τεχνητός αυτός γήλοφος κάλυπτε τριάντα τάφους με κυκλικούς περιβόλους, καθένας από τους οποίους περιείχε αγγεία με τις στάχτες των νεκρών. Το νεκροταφείο αποτελεί μοναδικό παράδειγμα στον ευρύτερο χώρο της Μακεδονίας, τόσο ως προς την κατασκευαστική του δομή, όσο και ως προς την πρακτική ταφής που είναι η καύση των νεκρών.

Από τα αποτελέσματα των ανασκαφών στην περιοχή της Τορώνης διαπιστώνεται ότι ο χώρος αυτός κατοικείται συνέχεια από το τέλος της Νεολιθικής Εποχής (3100 π.Χ.) ως τις μέρες μας. Από την Νεολιθική Εποχή σώζονται ελάχιστα τμήματα αγγείων με διακόσμηση. Από την Εποχή του Χαλκού, εκτός από τα αγγεία που βρέθηκαν, σώζονται και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, όπως τοίχοι κατασκευασμένοι από πλιθιά. Αξιοσημείωτα είναι επίσης και τα κεραμικά της μυκηναϊκής εποχής που βρέθηκαν στην περιοχή και παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για το εμπόριο της εποχής αυτής. Βρέθηκε επίσης στον ίδιο χώρο και νεκροταφείο με εκατόν τριάντα τέσσερις τάφους που χρονολογούνται από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1050 - 670 π.Χ.) με μεγάλο αριθμό αγγείων που είχαν χρησιμοποιηθεί ως τεφροδοχεία και τα οποία κατασκευάστηκαν από ντόπια εργαστήρια. Ανάμεσά τους υπάρχουν και αγγεία που έχουν εισαχθεί από την Εύβοια, την Αττική, τη Θεσσαλία και τις Κυκλάδες, κάτι που αποδεικνύει το ενεργό εμπορικό δίκτυο της περιόδου. Τα αγγεία αυτά αποτελούν μία από τις πλουσιότερες συλλογές αυτής της εποχής. Ένα μικρό τμήμα της συλλογής εκτίθεται στο Μουσείο Πολυγύρου.

Η Τορώνη, η οποία κατά την μυθολογία ήταν σύζυγος του Πρωτέα, αποικίστηκε από τους Χαλκιδείς στα τέλη του 8ου αιώνα π.Χ. και σύντομα αποτέλεσε μια από τις σημαντικότερες πόλεις, όχι μόνο της Σιθω-

νίας αλλά και ολόκληρης της Χαλκιδικής. Συνέδραμε αναγκαστικά τον Ξέρξη το 480 π.Χ. στην εκστρατεία του εναντίον της Ελλάδας κατά τη διάρκεια των Περσικών πολέμων. Μετά τα Μηδικά προσχώρησε στην Α' Αθηναϊκή Συμμαχία. Αποστάτησε το 424 π.Χ. και συμμαχησε με τον Βρασίδα, το Σπαρτιάτη στρατηγό. Σε όλη την διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου αποτέλεσε το μήλο της έριδας μεταξύ Αθηναίων και Λακεδαιμόνιων, γι' αυτό και ο Θουκυδίδης τη μνημονεύει συχνά. Το 348 π.Χ. την κυρίευσε ο Φίλιππος ο Β', ο βασιλιάς της Μακεδονίας. Το 168 π.Χ. μετά την μάχη της Πύδνας και την κατάλυση του Μακεδονικού βασιλείου, την κατέλαβαν οι Ρωμαίοι. Από εκείνη την περίοδο έχασε τη σημασία της και κατέληξε να είναι μικρός οικισμός που και αυτός καταστράφηκε εξ αιτίας επιδρομών του 6ου και του 15ου μ.Χ. αιώνα. Οι κάτοικοι εξαιτίας αυτών των πειρατικών επιδρομών τελικά εγκατέλειψαν την Τορώνη κατά το δεύτερο μισό του 17ου αιώνα και κατέφυγαν στη γειτονική Συκιά. Στα βυζαντινά χρόνια υπήρχαν στην περιοχή μετόχια αγιορείτικων Μονών.

Από την αρχαία πόλη σώζονται σήμερα μέρος από τα τείχη της και λείψανα από την ακρόπολη. Διακρίνεται ένας μεγάλος στρογγυλός πύργος στη θέση "Ανεμόμυλος" και τμήματα τειχών στην Ακρόπολη στην κορυφή του υψώματος "Βίγλα". Η ανάβαση είναι κοπιαστική, αλλά η θέα αποζημιώνει τον επισκέπτη. Το λιμάνι της Τορώνης τοποθετείται ανατολικά της "Ληκύθου", του μικρού ακρωτηρίου που ψώνεται σήμερα δεκατρία μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Στο βυθό της θάλασσας βρέθηκαν οι αποβάθρες του λιμανιού φτιαγμένες από μεγάλες γρανιένιες πέτρες. Η "Λήκυθος", που κατοικήθηκε με μικρές διακοπές από την πρώιμη εποχή του Χαλκού έως και τον 17ο αιώνα μ.Χ., αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της ιστορίας της πόλης. Συνδεόταν με την αρχαία Τορώνη με ένα στενό ισθμό που στην αρχαιότητα, όπως απέδειξε η πρόσφατη υποβρύχια έρευνα, υπήρξε ευρύτερος. Έως τα τέλη του 19ου αιώνα σώζονταν πολλά ερείπια, οπότε και καταστράφηκαν, για να χρησιμοποιηθεί το γρανιτικό οικοδομικό υλικό στην κυβολιθόστρωση κεντρικών οδών της Θεσσαλονίκης και της Κωνσταντινούπολης.

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας οι κάτοικοι της Συκιάς και των γύρω περιοχών εξακολούθησαν να έχουν πολλές σχέσεις με το Άγιο Όρος. Οι περισσότεροι και σπουδαιότεροι "σερδάρηδες" του Αγίου Όρους (δηλαδή τα μέλη της εσωτερικής χωροφυλακής του) ήταν από τη Συκιά. Πολλοί Συκιώτες πήγαιναν στο Άγιο Όρος ως εργάτες με καΐκια κατευθείαν στις μονές, χωρίς να χρειάζονται διαμονητήριο από την Ιερά Κοινότητα. Εκτός όμως από τόπος εργασίας το Άγιο Όρος ήταν για τους κατοίκους της Συκιάς και αγορά, όπου πουλούσαν τα προϊόντα τους. Μα και όποιος ήθελε να

μορφώσει τα παιδιά του, αλλά δεν είχε την οικονομική δυνατότητα, τα έστειλε στην φημισμένη Αθωνιάδα Σχολή.

Οι Συκιώτες ήταν φημισμένοι πολεμιστές και ατίθασοι άνθρωποι και συμμετείχαν σε όλες τις επαναστάσεις που έγιναν στη Χαλκιδική εναντίον των Τούρκων. Το ελεύθερο και ανυπότακτο πνεύμα τους εξάλλου ήταν η αιτία να έχουν μια ροπή προς τις πολεμικές ασχολίες. Το 1821 οι κάτοικοί της ήταν από τους βασικούς συντελεστές της επανάστασης στη Χαλκιδική. Η επανάσταση του 1821 ξεκινάει στη Συκιά με ένα γράμμα προς τον Εμμανουήλ Παπά. Με το γράμμα αυτό τον διαβεβαιώνουν ότι είναι έτοιμοι να του συμπαρασταθούν και ότι ξεκινούν και αυτοί τον αγώνα κατά του κατακτητή. Με εντολή του Εμμανουήλ Παπά ο καπετάν Στάμος Χάψας, που υπηρετούσε ως σερδάρης στην Ιερά Κοινότητα, αφού στρατολόγησε συμπatriώτες του, κυρίως Συκιώτες, ηγήθηκε της νότιας φάλαγγας της Χαλκιδικής. Αφού προήλασε μέσω Αρναίας, Γαλάστιας και Βασιλικών, έφτασε ως τη Θέρμη απωθώντας συνεχώς τις τουρκικές δυνάμεις που αντιστέκονταν σθεναρά. Στην πολύνεκρη μάχη των Βασιλικών (10-06-1821), στην περιοχή του ιστορικού μοναστηριού της Αγίας Αναστασίας, βρήκε ηρωικό θάνατο με όλους τους συμπολεμιστές του (από τους οποίους οι 63 Συκιώτες) μαχόμενοι γενναία εναντίον υπέρτερων τουρκικών δυνάμεων του Μπαϊράμ Πασά. Από τότε η θέση αυτή προς τιμήν τους ονομάζεται "Σκιωτούδια", "Συκιωτάκια" ή "Κομμένοι". Τελευταίο προπύργιο της επανάστασης στη Χαλκιδική ήταν η Συκιά. Το Δεκέμβριο του 1821 οι Τούρκοι μπήκαν στο χωριό και το πυρπόλησαν. Πα να γλυτώσουν οι κάτοικοι, όπως και άλλων χωριών της Χαλκιδικής, κατέφυγαν με τα πλοία τους στο Άγιο Όρος και στις Σποράδες. Κάποιοι Συκιώτες επάνδρωσαν πολεμικά σώματα της νότιας Ελλάδας. Σπουδαίοι αγωνιστές της επανάστασης του 1821 ήταν ο Βασιλείος Σταμάτης, ο Ιωάννης Τσατσαρώνης και ο Αγγελής Συκιώτης που σκοτώθηκε στην Αταλάντη το 1826.

Την άνοιξη του 1854, με αφορμή τον Κριμαϊκό πόλεμο, ο πρώην υπασπιστής του Όθωνα Δημήτριος Τσάμης Καρατάσος ξεκίνησε τον ξεσηκωμό στη Μακεδονία από τη Συκιά.

Στον Μακεδονικό αγώνα οι Συκιώτες πρωτοστάτησαν και οργάνωσαν ισχυρές μαχητικές ομάδες. Στις 12 Μαΐου 1908 γίνεται η αποβίβαση στο Καλαμίτσι της Συκιάς του νέου αρχηγού της Χαλκιδικής, ανθυπολοχαγού Πεζικού Αριστόβουλου Κόη. Η Χαλκιδική, καθ'

όλη τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα, είναι ο τόπος, όπου αποβιβάζονται ένοπλα σώματα που στέλνει η ελεύθερη Ελλάδα. Συγκεκριμένα αποβιβάζονται στην Κασσάνδρα, στη Συκιά και σε άλλα λιμάνια της Σιθωνίας αντάρτικα σώματα από τις Βόρειες Σποράδες, ενώ αρκετοί Συκιώτες έχουν μνηθεί στο Μακεδονικό Αγώνα από τους Χαλκιδικιώτες οπλαρχηγούς Αθανάσιο Μινόπουλο και Κωνσταντίνο Ζήρα. Σπουδαίοι Συκιώτες Μακεδονομάχοι υπήρξαν οι Δημήτριος και Ιωάννης Γαλάνης και ο Ιωάννης Σουλτογιάννης. Ακόμα μέλη της Επιτροπής Μακεδονικού Αγώνα και συνεργάτες του Μητροπολίτη Κασσανδρείας Ειρηναίου ήταν ο Σεραφείμ Αλατσατιανός και ο Αστέριος Κατσίκης. Το Νοέμβριο του 1912 το χωριό απελευθερώθηκε από τους Τούρκους. Το 1932 έγινε αναδομή της γης και οι περισσότερες εκτάσεις των μετοχιών μοιράστηκαν στους ακτήμονες και στους πολύτεκνους κατοίκους της Συκιάς.

... ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Η Συκιά, που μαζί με τον οικισμό της Τορώνης έχει σήμερα 2.553 μόνιμους κατοίκους (απογραφή 2011), ήταν έδρα του πρώην Δήμου Τορώνης και αποτελεί σήμερα Δημοτικό Διαμέρισμα του διευρυμένου Δήμου Σιθωνίας. Είναι το νοτιότερο χωριό της Σιθωνίας και απέχει 150 περίπου χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη.

Οι κάτοικοί του ασχολούνται με την αλιεία, τη γεωργία, τη μελισσοκομία και τον τουρισμό. Το χωριό κατάφερε μέχρι σήμερα να διατηρήσει αρκετά καλά την παραδοσιακή του αρχιτεκτονική φυσιογνωμία. Εντυπωσιάζουν τα μικρά στενά δρομάκια και τα καλοδιατηρημένα σπίτια με χαγιάτια και πεζούλια. Οι Συκιώτες παρέμειναν ατίθασοι αλλά και πολύ φιλόξενοι άνθρωποι, διατηρώντας τη δική τους διάλεκτο και τους πολύ ξεχωριστούς τους χορούς.

Ένα από τα αξιοθέατα του χωριού αποτελεί ο βορεινός λόφος της Συκιάς, λίγο μετά την κεντρική πλατεία στο κέντρο του παλαιού οικισμού, όπου δεσπόζει ο επιβλητικός πέτρινος ναός του Αγίου Αθανασίου και το παλιό Δημοτικό Σχολείο. Ο ναός του Αγίου Αθανασίου είναι μια τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική με νάρθηκα και υπερώο, κτισμένη στα 1819 από συνεργείο μαστόρων από το Πεντάλοφο (Ζουπάνι) Βοΐου Κοζάνης, όπως μαρτυρούν οι κτητορικές πλάκες που κοσμούν εξωτερικά το ναό. Δύο χρόνια αργότερα, το 1821, μέρος του ναού καταστράφηκε από την πυρκαγιά που προκάλεσαν οι τουρκικές δυνάμεις σε αντίποινα για το επαναστατικό κίνημα που ξέσπασε στην Χαλκιδική. Με χρήματα όμως των κατοίκων του χωριού και με

Η Συκιά

τη βοήθεια των αθωνικών μονών ο ναός επισκευάστηκε το 1839. Ο ναός ξανακάηκε κατά την επανάσταση του 1854 από τον Τσάμη Καρατάσο, ο οποίος αργότερα έστειλε τα απαραίτητα χρήματα για την ανοικοδόμησή του στα 1861. Στο εσωτερικό του ναού ενδιαφέρον παρουσιάζουν το ταβάνι με τα γεωμετρικά μοτίβα του και τα ξυλόγλυπτα στοιχεία του εξοπλισμού του, όπως το σανιδωτό τέμπλο, ο δεσποτικός θρόνος και τα προσκυνητάρια, έργα των αρχών του 18ου αιώνα, προερχόμενα μάλλον από το Άγιο Όρος. Αξιόλογες είναι και οι φορητές εικόνες του ναού, οι οποίες χρονολογούνται από τις αρχές του 17ου έως και τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Τα περισσότερα από τα παραπάνω κειμήλια αποτελούν αφιερώσεις των κατοίκων αλλά και αγιορειτών μοναχών που έλκουν την καταγωγή τους από τη Συκιά. Οι πολύ καλές σχέσεις άλλωστε αγιορειτών και Συκιάς εξασφάλισαν την ηθική και υλική στήριξη των αθωνιτών πατέρων στις δύσκολες στιγμές, μετά τις αλλεπάλληλες καταστροφές του χωριού κατά τη διάρκεια των επαναστατικών κινήματων της Χαλκιδικής.

Επιβλητικό, επίσης, είναι και το παλιό σχολείο της Συκιάς, μακεδονικής αρχιτεκτονικής με τους πέτρινους κίονες, κτισμένο το 1870. Οι κτίστες ήταν τεχνίτες της πέτρας από την Ήπειρο και χρησιμοποίησαν εκπαιδευμένα μουλάρια και ειδικές σκαλωσιές που πάνω σ' αυτές μετέφεραν τους γρανιτένιους ογκόλιθους ψηλά στο κτίσμα. Οι δύο κολώνες που βρίσκονται στην είσοδο του σχολείου έχουν φτιαχτεί από τον ίδιο τον πρωτομάστορα. Το παλιό αυτό Δημοτικό σχολείο της Συκιάς αποτελεί ένα θαύμα τεχνικής και αρχιτεκτονικής, που δύσκολα το συναντάς σε ολόκληρη τη Χαλκιδική.

Η Τορώνη, που σήμερα είναι ένα τουριστικό θέρετρο με καταπληκτική μεγάλη παραλία, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Ελλάδας και έδωσε το όνομά της στον Τορωναίο κόλπο. Κατά τη διάρκεια της κλασικής περιόδου η Τορώνη είχε δύο ακροπόλεις, μία στα νότια και μία στη μικρή χερσόνησο "Λήκυθο", όπου σήμερα διασώζονται τα ερείπια βυζαντινού φρουρίου που πιθανότατα καταστράφηκε επί Τουρκοκρατίας. Η βραχώδης αυτή χερσόνησος, όπου βρέθηκαν ίχνη κατοίκησης από την πρώιμη εποχή του Χαλκού και λείψανα σπιτιών της πρώιμης εποχής του Σιδήρου, ήταν μια από τις δυο ακροπόλεις της Τορώνης. Όταν αναπτύχθηκε η αρχαία πόλη, οχυρώθηκε με ισχυρό τείχος. Η άκρη της χερσονήσου προς τη θάλασσα είχε δική της οχύρωση και επικοινωνούσε με το κάστρο μέσω εσωτερικής πύλης. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, στην "Λήκυθο" υπήρχε ναός της Αθηνάς. Έξω από την κύρια πύλη της Λήκυθου υπήρχε οικισμός, ο οποίος καταστράφηκε τον 15ο – 16ο αιώνα μαζί με το κάστρο.

Από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της Τορώνης εί-

ναι και η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου. Χτισμένη τον 5ο μ.Χ. αιώνα σε ρυθμό τρίκλιτης βασιλικής καταστράφηκε τον 6ο αιώνα και στα θεμέλιά της κτίστηκε νέος ναός, το μωσαϊκό του οποίου διασώζεται σε καλή κατάσταση μέχρι και σήμερα. Σημαντικό, επίσης, είναι για την περιοχή το νεκροταφείο της εποχής του Σιδήρου, όπου έχουν ανασκαφτεί εκατόν τριάντα τέσσερις τάφοι και ήρθαν στο φως πεντακόσια καλά διατηρημένα ευρήματα.

Δυτικά της Τορώνης και σε πολύ κοντινή απόσταση απ' αυτή βρίσκεται η "Τριστινίκα". Η "Τριστινίκα" είναι μια μεγάλη παραλία που διατηρεί τη φυσική της ομορφιά και θυμίζει ακόμη πώς ήταν κάποτε οι υπόλοιπες "αξιοποιημένες" σήμερα ακτές. Για να φτάσει κανείς στην αμμουδιά, στρίβει αριστερά στο χωματόδρομο από τον κεντρικό δρόμο. Η παράδοση αναφέρει ότι ένα ποτάμι τη διέσχισε και παρείχε παλιότερα ικανές ποσότητες νερού, για να δουλέψει ένα υδροληπτικό εργαστήριο επεξεργασίας μάλλινων ενδυμάτων. Άλλωστε το όνομα "Τριστινίκα" είναι υποκοριστικό και σημαίνει μικρή τρίστα (μικρή υδρίστρια). Μετά την παραλία της Τριστινίκας απλώνονται μια σειρά από τις πιο παρθένες ακτές της Χαλκιδικής με ελάχιστους επισκέπτες και υπέροχη φυσική ομορφιά.

ΣΑΡΤΗ

Η Σάρτη βρίσκεται στην ανατολική ακτή της χερσονήσου της Σιθωνίας και αποτελεί προσφυγικό χωριό. Εκτείνεται κατά μήκος μιας από τις μεγαλύτερες παραλίες της Σιθωνίας. Πιθανότατα στη θέση της βρισκόταν η αρχαία ομώνυμη πόλη, μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας, την οποία αναφέρει και ο Ηρόδοτος. Εδώ στο δεύτερο πόδι της Χαλκιδικής, τη Σιθωνία, που Θεοί και Γίγαντες τη δημιούργησαν κατά την περίοδο της Γιγαντομαχίας, αποφάσισαν οι κάτοικοι της Χαλκίδας τον 8ο αιώνα π.Χ. να χτίσουν μια από τις νέες τους πόλεις. Στην ανατολική πλευρά, λοιπόν, της Σιθωνίας έκτισαν την Σάρτη που πήρε το όνομά της από τον βασιλιά της, τον Σάρτιο.

Ο αρχαίος ιστορικός Ηρόδοτος αναφέρει την Σάρτη ως μέρος, απ' όπου πέρασε ο Πέρσης αυτοκράτορας Ξέρξης στην διάρκεια της περσικής εκστρατείας εναντίον των ελληνικών πόλεων τον 5ο αιώνα π.Χ. Στο τέλος του ίδιου αιώνα η Σάρτη ήταν μία από τις τριάντα δύο σπουδαιότερες πόλεις της Χαλκιδικής που ίδρυσαν υπό την ηγεσία της Ολύνης το "Κοινόν των Χαλκιδέων". Το 379 π.Χ. οι πόλεις του γίνονται υποτέλειες σύμμαχοι των Σπαρτιατών, σύντομα όμως προσχώρησαν στη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία. Γι' αυτόν το λόγο ο Μακεδόνας βασιλιάς Φίλιππος κατέλαβε και κατέστρεψε όλες τις πόλεις του "Κοινού των Χαλκιδέων" το 348 π.Χ.

Η Σάρτη μνημονεύεται στα νεότερα χρόνια για πρώτη φορά το 1275 σε έγγραφο της αθωνικής μο-

νής Ξηροποτάμου και μάλιστα στον αρχαίο τύπο “η Σάρτη” χωρίς να διευκρινίζεται, αν το όνομα αφορούσε χωριό ή ευρύτερο τοπωνύμιο. Την παλαιότερη αναφορά για την ύπαρξη του χωριού με το αρσενικό όνομα “Ο Σάρτης” εντοπίζουμε σε έγγραφο του 1304 στο οποίο καταγράφονται τα περιουσιακά στοιχεία της μονής Μεγίστης Λαύρας στην περιοχή. Εκεί αναφέρεται για πρώτη φορά ο Σάρτης ως χωριό και οι κάτοικοί του ως Σαρτιανοί (“...τα αλώνια των Σαρτιανών”). Τις ίδιες περίπου πληροφορίες μας παρέχουν δύο έγγραφα της μονής Ξηροποτάμου, που χρονολογούνται μεταξύ των ετών 1315-1330 και στα οποία αναφέρεται ότι η μονή Ξηροποτάμου είχε ένα μετόχι του Τιμίου Προδρόμου εκεί. Καταγράφονται επτά οικογένειες κατοίκων του χωριού καθώς και μία οικογένεια παροίκων στο γειτονικό χωριό του Κοσκηνά (δεν έχει ταυτιστεί η ακριβής θέση του, αλλά ίσως βρισκόταν στο σημερινό “Πλατανίτσι”), στο οποίο η μονή Ξηροποτάμου είχε ένα μετόχι της Θεοτόκου.

Δυστυχώς, οι πηγές από τις οποίες αντλούμε τις αναφορές για το χωριό Σάρτη είναι πολύ λίγες και περιορίζονται στα βυζαντινά έγγραφα τα οποία περιγράφουν τα περιουσιακά στοιχεία των αθωνικών μονών στην περιοχή. Η τελευταία γνωστή έμμεση αναφορά του βυζαντινού χωριού Σάρτη προέρχεται από έγγραφο της μονής Δοχειαρίου του 1341. Ακολουθεί σιωπή των πηγών για διακόσια πενήντα περίπου χρόνια. Δεν γνωρίζουμε, αν και κάτω από ποιες συνθήκες εγκαταλείφθηκε το χωριό. Το μόνο σίγουρο είναι ότι σε χρυσόβουλο του Σέρβου ηγεμόνα Στεφάνου Δουσάν του 1346 τα χωριά του Σάρτη και του Κοσκηνά αναφέρονται ως “παλαιοχώρια”, δηλαδή εγκαταλειμμένα. Το 1453 κάνει την παρουσία της στην περιοχή μια άλλη αθωνική μονή, του Αγίου Παύλου, η οποία επικυρώνει με έγγραφο την κατοχή του χειμαδιού της. Στο δεύτερο μισό του 15ου αιώνα η γειτνίαση του Ξηροποταμηνού και του Αγιοπαυλίτικου μετοχιού στην περιοχή δημιούργησε μια σειρά αντεγκλήσεων και καταπατήσεων εδαφών μεταξύ των δύο μονών οι οποίες φαίνεται πως διεκδικούσαν την πρώην κτηματική περιφέρεια του βυζαντινού χωριού Σάρτη.

Το μετόχι της μονής Αγίου Παύλου βρισκόταν δυο περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του σημερινού χωριού. Σήμερα υπάρχουν υπολείμματα κτισμάτων και ο μετοχιακός ναός της Ζωοδόχου Πηγής κτισμένος, σύμφωνα με την ενεπίγραφή κτητορική πλάκα, το 1852.

Το σημερινό χωριό της Σάρτης ιδρύθηκε από πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στο χωριό έπειτα από τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. Έλληνες πρόσφυγες διωγμένοι από το μικρό νησί Αφησιά (Οφιούσα κατά την αρχαιότητα), που βρισκόταν στην θάλασσα του Μαρμαρά, αποφάσισαν τον Δεκέμβριο του 1924 να ιδρύσουν ένα από τα είκοσι επτά καινούρια χωριά της Χαλκιδικής, μια νέα πατρίδα με το νοσταλγικό όνομα της παλιάς, την Νέα Αφησιά. Οι κάτοικοί της ήρθαν από τη θάλασσα του Μαρμαρά ξεριζωμένοι μεν, αλλά όχι κυνηγημένοι. Μέσα σε ελάχιστες μέρες μετά την καταστροφή της Σμύρνης, τον Σεπτέμβριο του 1922, ξεκίνησαν οι χριστιανοί να φεύγουν από διάφορα μέρη της Μικράς Ασίας και της Προποντίδας, γιατί φοβήθηκαν για την μοίρα τους. Την Κυριακή 15 Οκτωβρίου 1922 οι Αφησιανοί λειτουργήθηκαν στις εκκλησίες τους, κοινωνήσαν και τέλεσαν τρισάγιο για τις ψυχές των ανθρώπων που ήταν θαμμένοι εκεί. Την Τετάρτη 18 Οκτωβρίου 1922 επιβιβάστηκαν στο υπερωκεάνιο “Κωνσταντινούπολη” 1500 ψυχές με τα υπάρχοντά τους και ξεκίνησαν το ταξίδι για τη μεγάλη πατρίδα, την Ελλάδα.

... ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Η Σάρτη σήμερα αποτελεί έναν τόπο ευλογημένο με 1.156 κατοίκους (πογραφή 2011) στην ανατολική άκρη

της χερσονήσου της Σιθωνίας του νομού Χαλκιδικής και αποτελεί Δημοτικό διαμέρισμα με την ίδια ονομασία. Το καλοκαίρι όμως λόγω της έντονης τουριστικής κίνησης παρουσιάζει ραγδαία αύξηση του πληθυσμού, όπως και τα περισσότερα Δημοτικά Διαμερίσματα της Σιθωνίας. Τον μεγαλύτερο όγκο των τουριστών τον συγκεντρώνει το Δεκαπενταύγουστο, όταν γιορτάζει η εκκλησία του χωριού και γίνεται μεγάλη πανήγυρη.

Η απόσταση του οικισμού από τη Θεσσαλονίκη είναι κοντά στα 158 χιλιόμετρα. Το χωριό και η ευρύτερη περιοχή περιβάλλονται από δαντελωτές ακτές και από το καταπράσινο βουνό του Ντραγουντέλη. Ο ορεινός όγκος του Αγίου Όρους, από όπου ξεπροβάλλει ο ήλιος, προσφέρει ένα υπέροχο θέαμα ιδιαίτερα την ώρα της ανατολής του ήλιου. Από το λιμανάκι της Σάρτης κατά τη θερινή περίοδο ξεκινούν καθημερινά οργανωμένες θαλάσσιες εκδρομές για τον περίπλο του Αγίου Όρους, τη Βουρβουρού και τις παραλίες της περιοχής.

Η πεντακάθαρη κεντρική παραλία της Σάρτης με τα κρυστάλλινα καθαρά νερά είναι μία από τις μεγαλύτερες παραλίες της Σιθωνίας. Πρόκειται για μια τεράστια έκταση περίπου τριών χιλιομέτρων που προ-

Η Σάρτη

σφέρει στους επισκέπτες της όλες τις δυνατές ανέσεις. Είναι οργανωμένη και προσελκύει μεγάλο αριθμό τουριστών και ειδικά οικογενειών, δεδομένου ότι διαθέτει άφθονο χώρο, για να παίζουν τα παιδιά. Βραβεύεται κάθε χρόνο για την καθαρή θάλασσά της με τη Γαλάζια Σημαία.

Βόρεια της Σάρτης, σε απόσταση δυο χιλιομέτρων περίπου και δίπλα στον κεντρικό δρόμο της Σιθωνίας, υπάρχει η ακτή Αχλάδα, όπου βρίσκεται και το λιμάνι της Σάρτης. Η Αχλάδα είναι όρμος προστατευμένος από μια τεχνητή τσιμεντένια προβλήτα, για να προσαράζουν τα καΐκια των ψαράδων. Κοντά της τρεις μικρές γραφικές παραλίες συμπληρώνουν τη φυσική ομορφιά της περιοχής.

Περίπου πεντέμισι χιλιόμετρα βόρεια της Σάρτης βρίσκεται το Πλατανίτσι. Πρόκειται για μια πανέμορφη αμμώδη παραλία, χωρισμένη στη μέση από ένα ρέμα. Το απαράμιλλης ομορφιάς ανάγλυφο τοπίο μοιάζει με υπαίθρια έκθεση γλυπτών με φόντο τα υπέροχα γαλαζοπράσινα νερά και τη θέα στο βουνό του Άθωνα ακριβώς απέναντι.

Η Σάρτη εκτός από τη φυσική της ομορφιά έχει το στολίδι της, τον ιερό ναό της Παναγίας, μια εκκλησιά που φτιάχτηκε με κόπο και μόχθο από τους ξεριζωμένους πρόσφυγες κατοίκους της, τους Αφησιανούς.

Κοσμεύεται με τα ιερά κειμήλια και την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Ελεούσας που έφεραν από την αλησμόνητη πατρίδα τους. Ο θρύλος λέει ότι από την ώρα που κατέβηκε από τον θρόνο της για να πάρει τον δρόμο της προσφυγιάς, έκανε το καράβι να μην ξεκινάει, μέχρι να βάλουν και Εκείνη μέσα. Κάθε χρόνο στις 15 Αυγούστου πιστοί απ' όλες τις γωνιές της Ελλάδας έρχονται να την προσκυνήσουν και να λάβουν ευλογία από τον Αγιασμό. Αυτό επαναλαμβάνεται και στην Απόδοση της Εορτής, κοινώς στα Εννιάμερα της Παναγίας στις 23 Αυγούστου.

Αξίζει να θαυμάσει κανείς τα έργα (γλυπτά και ζωγραφίες) του μπάμπα-Ζαφείρη, λαϊκού καλλιτέχνη, που κοσμούν καφενείο του χωριού και να επισκεφθεί το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο. Δίπλα στη θάλασσα το πέτρινο παραδοσιακό κτίριο του 1928 στεγάζει πλέον το Λαογραφικό Μουσείο Σάρτης το οποίο ίδρυσε και λειτουργεί ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σάρτης "η Αφησιά". Το μουσείο στεγάζεται στο χώρο του παλιού Δημοτικού Σχολείου, εκεί όπου λειτουργεί και το Πολιτιστικό Κέντρο της Σάρτης. Στα εκθέματα του Μουσείου βρίσκουμε αντικείμενα καθημερινής χρήσης από παλιότερες εποχές και ιστορικές φωτογραφίες και

έγγραφα από την παλιά πατρίδα, την Αφησιά.

ΤΟ ΜΕΤΑΓΓΙΤΣΙ

Στο βόρειο άκρο του Δήμου Σιθωνίας και σε υψόμετρο εκατόν πενήντα μέτρων από τη θάλασσα είναι κτισμένο το Μεταγγίτσι, ένα από τα νεότερα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου, αφού αναγνωρίστηκε ως αυτόνομη κοινότητα από το Ελληνικό κράτος μόλις το 1920.

Αν και μικρή η ζωή του νεότερου οικισμού, η ιστορία της περιοχής φαίνεται να ξεκινά από τον 8ο π.Χ. αιώνα. Εκείνη την εποχή οι αναπτυσσόμενες πόλεις της Εύβοιας, η Χαλκίδα και η Ερέτρια, εγκαθιστούν στη Χαλκιδική τις πρώτες αποικίες τους. Ανάμεσά τους και η πόλη Άσσα, που η αρχαιολογική έρευνα την τοποθετεί στους λόφους "Μαρμαράδες", στα υψώματα ανάμεσα στα Πλανά και το σημερινό Μεταγγίτσι. Ήταν μια πόλη που, σύμφωνα με τους θρύλους, απλωνόταν μέχρι την παραλία, όπου υπήρχε μεγάλο εμπορικό λιμάνι. Η Άσσα ήταν μια από τις μεγαλύτερες και κυριότερες πόλεις της Χαλκιδικής μαζί με την Όλυνθο, την Τωρώνη και την Ποτίδαια και αποτελούσε σπουδαίο μέλος της Α' Αθηναϊκής Συμμαχίας.

Στα νεότερα χρόνια το Μεταγγίτσι αναφέρεται σε κατάστιχα απογραφής του 16ου αιώνα, όπου αναγράφεται ότι αριθμούσε κατά το έτος 1519 εξήντα επτά νοικοκυριά. Επίσης αναφορά γίνεται και κατά τα έτη 1724 και 1725 στους καταλόγους του ιεροδικείου του καζά Θεσσαλονίκης για τις φορολογικές υποχρεώσεις των χωριών.

Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας λίγο έξω από το χωριό, δίπλα στις όχθες του ποταμού Χαβρία, ήκμαζε το μετόχι της μονής Διονυσίου του Αγίου Όρους. Το Διονυσιάτικο μετόχι είναι πολύ παλιό, αφού ο νερόμυλος που λειτουργούσε εκεί αναφέρεται σε αυτοκρατορικό έγγραφο ("βακουφναμέ") του 1569 που σώζεται στη μονή Διονυσίου. Ο μύλος αυτός εξυπηρετούσε όλα τα γύρω χωριά μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα. Το μοναστηριακό συγκρότημα περιελάμβανε ένα διώροφο κτίριο μέσα στο οποίο υπήρχαν το προσκυνηματικό εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου, τα κελιά των μοναχών που το υπηρετούσαν, τα περισσότερα με τζάκι, καθώς και ο νερόμυλος με τις δυο μολόπες. Στον ίδιο χώρο λειτουργούσε και ο φούρνος που τροφοδοτούσε με ψωμί όχι μόνο τους μοναχούς αλλά και τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής. Οι αγιορείτες μοναχοί έμεναν εδώ μέχρι το 1947, οπότε εγκατέλειψαν οριστικά την περιοχή μετά τη μεγάλη πλημμύρα

Το Μεταγγίτσι

του 1945 που προκάλεσε πολλές ζημιές στον νερόμυλο. Κατά την Επανάσταση του 1821 και το Μεταγγίτσι, όπως και τα άλλα χωριά της Χαλκιδικής, έχει να επιδείξει την δική του προσφορά στον αγώνα της Ανεξαρτησίας. Σπουδαίοι αγωνιστές της επανάστασης του 1821 από το Μεταγγίτσι ήταν ο Γεράκης Δήμου, ο Στέργιος Δήμου, ο Ιωάννης Αλεξανδρής και ο Αθανάσιος Χιμευτός.

Για τη σημερινή ονομασία του χωριού υπάρχουν δυο εκδοχές. Η μια δέχεται πως είναι γλωσσική εξέλιξη της ονομασίας “Μέλαινα γη”, από τα κοκκινοχώματα της περιοχής. Η δεύτερη εκδοχή μας γυρίζει πίσω στο θρύλο που θέλει την πόλη “Άσσα” να καταστρέφεται ολοσχερώς από τους Ρωμαίους και οι ελάχιστοι κάτοικοί της που σώθηκαν να δημιουργούν μικρούς οικισμούς στη γύρω περιοχή. Από την “μετάγγιση”, λοιπόν, των πληθυσμών των παραπάνω οικισμών στη σημερινή θέση φαίνεται να προήλθε και η ονομασία Μεταγγίτσι. Μνήμες αυτής της “μετάγγισης” ανασύρει από το παρελθόν ο ναός της πολιούχου του χωριού Αγίας Παρασκευής τον οποίο έκτισαν κάτοικοι που μετοίκησαν από τον οικισμό της “Πραβίτας” φέρνοντας μαζί τους και την θαυματουργή εικόνα της Αγίας. Μέχρι τότε πολιούχος προστάτης των πρώτων χριστιανών κατοίκων της περιοχής ήταν ο Άγιος Αθανάσιος που η ανακομιδή των λειψάνων του γιορτάζεται μέχρι σήμερα στις 2 Μαΐου.

... ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Το Μεταγγίτσι με 800 περίπου μόνιμους κατοίκους αποτελεί σήμερα, ιδιαίτερα μετά την κατασκευή του νέου δρόμου που το συνδέει με τη Μεταμόρφωση, συγκοινωνιακό κόμβο βορρά και νότου της Χαλκιδικής και πόλο έλξης για πολλούς επισκέπτες. Η διαδρομή αυτή από τη Μεταμόρφωση, πευκόφυτη στο μεγαλύτερο κομμάτι της, προσφέρει προς το τέλος της μια μοναδική πανοραμική άποψη του χωριού. Ένας άλλος δρόμος οδηγεί στο Μεταγγίτσι μέσω Νικήτης και Αγίου Νικολάου, μια διαδρομή με συνεχή εναλλαγή βουνού και θάλασσας.

Μια βόλτα στους δρόμους του χωριού μας οδηγεί στα σκαλοπάτια του ναού της πολιούχου Αγίας Παρασκευής και στα φιλόξενα σοκάκια του οικισμού με τις όμορφες αυλές των πετρόκτιστων, κατά πλειοψηφία, σπιτιών του. Δίπλα στον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στη βόρεια Χαλκιδική βρίσκεται το ξωκλήσι της “Οσίας Ειρήνης της Χρυσοβαλάντου” και λίγο πιο πέρα το ξωκλήσι του Αγίου Χριστόφορου, που έχει πολλά να διηγηθεί. Νεότετο κτίσμα, στη θέση παλιότερης εκκλησίας της περιοχής, έχει συνδεθεί με την ιστορία, τους θρύλους αλλά και τις παραδόσεις του τόπου.

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝΑΣ

Ο οικισμός του Παρθενώνα από πολλές ιστορικές πηγές, κυρίως βυζαντινές, αναφέρεται ήδη από τον

10ο αιώνα. Το χωριό αναφέρεται με τα ονόματα Παρθενόπολις, Παρθένι και Παρθενιώνας. Η θέση του τοποθετείται πάντα στο Λόγγο, τη χερσόνησο δηλαδή της Σιθωνίας, χωρίς όμως να προσδιορίζεται το ακριβές στίγμα του. Όλοι οι σύγχρονοι μελετητές τείνουν να δεχτούν την άποψη ότι ο βυζαντινός Παρθενώνας δεν βρισκόταν στην ίδια θέση με τον Παρθενώνα της εποχής της τουρκοκρατίας. Πάντως η αρχαία πόλη Παρθενόπολη, που αναφέρεται από τον Ηρόδοτο, πρέπει να βρισκόταν κοντά στο σημερινό χωριό. Απ’ αυτήν την αρχαία πόλη ωστόσο δεν έχουν βρεθεί ερείπια παρά μόνο ένα ιερό, ίσως του Δία, που ήταν χτισμένο σε μία κορυφή του Ίταμου πάνω από τον Παρθενώνα. Η επόμενη αναφορά στον Παρθενώνα βρίσκεται σε βυζαντινές πηγές. Σε κάθε περίπτωση, ο σύγχρονος Παρθενώνας φαίνεται να ιδρύθηκε κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής περιόδου. Δεν υπάρχουν πολλά στοιχεία για το χωριό αναφορικά με εκείνη την περίοδο. Ο Παρθενώνας θα πρέπει να ήταν ένα μικρό χωριό χωρίς σταθερό πληθυσμό. Πιθανώς να είχε εγκαταλειφθεί πλήρως για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Ωστόσο ο πληθυσμός κάποτε σταθεροποιήθηκε και προς τα τέλη της Τουρκοκρατίας ο Παρθενώνας ήταν ένας δραστήριος οικισμός που διέθετε σχολείο και εκκλησίες, σημαντικό για την εποχή. Κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 πολλοί κάτοικοι του συμμετείχαν ενεργά στις διάφορες μάχες. Στα γεγονότα του 1854, όταν ο Τσάμης Καρατάσος ξεσήκωσε τη Σιθωνία, οι Τούρκοι λεηλάτησαν τον Παρθενώνα και έκαψαν το ναό του Αγίου Στεφάνου. Οι κάτοικοι όμως μετά από λίγο καιρό τον αναστήλωσαν. Πάντως κατά την απελευθέρωση ο Παρθενώνας φαίνεται να ήταν ένας από τους κύριους οικισμούς στην περιοχή της Σιθωνίας.

Η κοινότητα του Παρθενώνα καταργήθηκε το 1970, το χωριό εγκαταλείφθηκε και οι κάτοικοί του πολιτογραφήθηκαν στο Ν. Μαρμαρά. Η σπάνια αρχιτεκτονική και οικιστική συγκρότηση του παραδοσιακού αυτού οικισμού διατηρούν απόφαση την παλιά του φυσιογνωμία. Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1970 κάποιοι ξένοι περιηγητές έμειναν εντυπωσιασμένοι από την ομορφιά του τόπου και αποφάσισαν να επενδύσουν εκεί. Ο Παρθενώνας σήμερα έχει κηρυχθεί διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός και συνεχώς αναπαλαιώνεται. Οι κάτοικοι συνεργάζονται, για να διατηρηθεί η αυθεντικότητα και το ύφος του παλιού χωριού. Αξιοθέατο της περιοχής θεωρείται η παλιά εκκλησία του Αγίου Στεφάνου που αποτελούσε στο παρελθόν το κοινωνικό κέντρο του χωριού. Στον Παρθενώνα λειτουργεί σήμερα λαογραφικό μουσείο, στο οποίο ξετυλίγεται η παράδοση με την παρουσίαση σκευών, ενδυμασιών και φωτογραφιών από τις αρχές του 20ου αιώνα και νωρίτερα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΤΗΣ. ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ 1927 ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΟΥΜΑΤΙΑΝΟΣ

Αρχαιολόγος

Στὰ τέλη τοῦ 1926-ἀρχὲς 1927 διαδραματίσθη-
καν γεγονότα στὴ Νικήτη μὲ πανελλαδικὸ ἀντίκτυπο
καὶ εὐρύτερες πολιτικὲς προεκτάσεις. Ἦδη ἀπὸ τὸν
Μάρτιο 1924 εἶχε συντελεσθεῖ ἡ ἀποδοχὴ καὶ ἀπὸ τὴν
Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος τοῦ «νέου» Γρηγοριανοῦ ἡμε-
ρολογίου. Ἀρχικὰ οἱ ἀντιδράσεις ἦταν ἔμμεσες προερ-
χόμενες ἀπὸ τὸν ἀγιορειτικὸ μοναχισμό καὶ μεμονω-
μένους ἱερεῖς. Στὰ 1925 γίνονται τὰ πρῶτα αἱματηρὰ
ἐπεισόδια μὲ ἐπέμβαση τοῦ στρατοῦ καὶ τὸ 1926 οἱ
παλαιοημερολογίτες ὀργανώνονται μὲ ἀγιορεῖτες ἱε-
ρομονάχους ἀπὸ τὸν «Ἱερὸ Σύνδεσμο Ζηλωτῶν Μο-
ναχῶν» νὰ ἐξέρχονται στὸν κόσμο καὶ νὰ τελοῦν ἀκο-
λουθίες ὅπου ὑπῆρχαν συμπαγεῖς ομάδες πιστῶν τοῦ
παλαιοῦ ἡμερολογίου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ζήτη-
σε κρατικὴ συνδρομὴ γιὰ τὴν διάλυση τῆς Ἑλληνικῆς
Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων
Χριστιανῶν. Οἱ ΓΟΧ εἶχαν ἀποκτήσει τὴν στήριξη τῆς
ἀντιβενιζελικῆς, φιλοβασιλικῆς ἐφημερίδας ΣΚΡΙΠ,
ἐνῶ τὴν 22 Δεκεμβρίου 1926 ὁ ὑπουργὸς Θρησκευμά-
των Ἀθανάσιος Αργυρὸς ἀπὸ τὸ Λαϊκὸ Κόμμα (ἀντι-
βενιζελικό, φιλοβασιλικό) ἐκδίδει ἀπόφαση γιὰ τὴν
ἐλεύθερη τέλεση ἀκολουθιῶν τῶν ΓΟΧ στοὺς ιδιόκτη-
τους ναοὺς τους. Μὲ τὴν ἀπόφαση εὐθυγραμμίσθηκε
καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν Παναγῆς Τσαλδάρης τοῦ
ἰδιο κόμματος μὲ τὴν ὑπ' αριθ. 641-27 ἐμπιστευτικὴ
διαταγὴ τοῦ.

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ πλαίσιο ἔρχεται στὴ Νικήτη ὁ ἱε-
ρομόναχος Ἰλαρίων Οὐζουνόπουλος ἢ Οὐζούνης ἀπὸ
τὸ Κάθισμα Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τῆς
Μονῆς Μεγίστης Λαύρας Ἁγίου Ὁρους. Ἦδη στὴ Νι-
κήτη ὑπῆρχε συμπαγὲς παράρτημα παλαιοημερολο-
γιτῶν καὶ ὁ Σύνδεσμος Ζηλωτῶν Μοναχῶν φρόντι-
ζε γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν
τους. Ὁ Ἰλαρίων φαίνεται πὼς ἦταν μαχητικὸς καὶ
ἐνθαρρυσμένος ἀπὸ τὴν οὐδέτερη στάση τῶν ἀρμοδί-
ων ὑπουργῶν τῆς τότε οἰκουμενικῆς κυβέρνησης τοῦ
Ἀλεξάνδρου Ζαΐμη, προέτρεψε τοὺς Νικητιανοὺς ΓΟΧ
νὰ χρησιμοποιοῦν τὸν ἐνοριακὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Νική-
τα καθὼς ἦταν σαφῶς πολυπληθέστεροι τῶν νεοημε-
ρολογιτῶν. Πράγματι τὰ Χριστούγεννα 1926 καὶ τὴν
Πρωτοχρονιά 1927 μὲ τὸ παλαιό, ὁ ἱερομόναχο Ἰλαρί-
ων λειτούργησε πανηγυρικὰ ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Ὁ ἐφημέ-
ριος π. Γεώργιος Δεσλῆς ἀναφέρθηκε στὸν Μητροπο-
λίτη Κασσανδρείας Εἰρηναῖο καὶ αὐτὸς ἐνημέρωσε τὶς
ἀρχὲς στὸν Πολύγυρο. Ὁ κυρὸς Εἰρηναῖος ἦταν συντη-

ρητικὸς ἱεράρχης καὶ στὸ θέμα τοῦ ἡμερολογίου ἔκλι-
νε πρὸς τὴν τήρηση τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀλλὰ ὡς φίλος τοῦ
Ἑλ. Βενιζέλου οὐδέποτε ἀντέδρασε στὴν εἰσαγωγή τοῦ
Γρηγοριανοῦ.

Τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων μὲ τὸ παλαιό, σύμ-
φωνα μὲ ἀντίστοιχα δημοσιεύματα τῶν ἐφημερίδων
ΣΚΡΙΠ (Ἀθηνῶν) τῆς 13-3-1927 καὶ ΦΩΣ (Θεσσαλο-
νίκης) τῆς 20-1-1927/07-1-1927 μὲ τὸ παλαιό: «... ἐνο-
πλος δύναμις χωροφυλάκων ἐλθοῦσα ἐξ Ἁγίου Νικο-
λάου τῆ εἰσηγήσει τῶν ἐκεῖ μερικῶν νεοημερολογιτῶν,
διέλυσε τοὺς ἐκκλησιαζομένους διὰ τῶν ὑποκοπάνων,
τραυματισθειῶν 8 περίπου γυναικῶν. Ἐπίσης συνελή-
φθησαν 5 ἄνδρες καὶ 3 γυναῖκες οἱ ὁποῖοι ἐκλείσθησαν
εἰς τὰ φυλακὰς Πολυγύρου».

«... ὁ ... ἱερομόναχος Ἰλαρίων ἐτέλει ἐν Νικήτῃ τὴν
λειτουργίαν, οἱ χωροφύλακες ἐπεμβάντες ἠθέλησαν νὰ
τὸν συλλάβουν προκαλέσαντες τὴν μῆνιν τῶν ἐκκλησι-
αζομένων. Ὑπέστησαν ἐπίθεσιν ἀναγκασθέντες νὰ ὑπο-
χωρήσουν καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν ἱερέα τὸν ὁποῖον
ἠθέλησαν νὰ συλλάβουν καὶ πάλιν ἄμα ὡς κατέφθα-
σαν ἐκ δώδεκα ἀνδρῶν ἐνισχύσεις. Οἱ χωρικοὶ ἀνερχό-
μενοι εἰς χιλίους περίπου ἐπιτέθησαν κατὰ τῶν χωροφυ-
λάκων οὓς καὶ ἐξυλοκόπησαν. Διὰ λίθου ἐταυματίσθη
ὁ ἀνθυπομοίραρχος Ζωγρογιαννίδης. Ὁ Διοικητὴς τῆς
Διοικήσεως Χωροφυλακῆς Χαλκιδικῆς διὰ τηλεγραφῆ-
ματος ἐζήτησεν ἐντεῦθεν ἐνισχύσεις αἵτινες καὶ ἀπεστά-
λησαν χθὲς τὴν νύκτα (σημ. 19-1-1927/6-1-1927 μὲ τὸ
παλαιό)».

Ἡ κατάσταση φαίνεται πὼς θορύβησε σημαντικὰ
τὶς ἀρχὲς ἀσφαλείας διότι τὴν ἴδια μέρα, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς
παραπάνω ἐνισχύσεις, ὅπως γράφει τὸ ΦΩΣ τὴν 21-1-
1927/7-1-1927, «Ὁ Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Θεσσαλο-
νίκης ταγματάρχης κ. Σηφάκης ἀνεχώρησε χθὲς μετα-
βαίνων εἰς Νικήτην τῆς χαλκιδικῆς πρὸς λήψιν μέτρων
διὰ τὴν πρόληψιν νέων ταραχῶν ἐκ μέρους τῶν παλαιο-
ορθοδόξων. Χθὲς τὴν πρωῖαν μετήχθησαν ἐνταυθα τινες
ἐκ τῶν δραστῶν τῶν προχθεσινῶν σκηνῶν». Συγχρό-
νως δημοσιεύεται στὴν ἴδια ἐφημερίδα ἡ «ἀπαγόρευσις
κυκλοφορίας ἱερομονάχων ἐν Χαλκιδικῇ. Κατόπιν τῶν
χθεσινῶν γεγονότων τοῦ Νικήτα τῆς Χαλκιδικῆς μεταξὺ
Παλαιοορθοδόξων καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν ὁ κ. Γεν. Δι-
οικητὴς διέταξε τὸν Διοικητὴν καὶ τὴν χωροφυλακὴν
τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὅπως εἰδοποιήσουν τὴν Ἱερὰν Κοινό-
τητα ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ κυκλοφορία ἱερομονάχων ἐξ
Ἁγίου Ὁρους εἰς τὰ χωρία τῆς Χαλκιδικῆς, ἐφ' ὅσον δὲν

θά εἶνε ἐφωδιασμένοι δι' ἐγγράφου ἀδείας τῆς Ἰ. Κοινο-
τητος, ἐκδεδομένης ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν καὶ βεβαίωσιν
ὅτι οἱ πρὸς οὓς χορηγεῖται ἡ ἄδεια δὲν εἶνε ἐπικίνδυνοι
εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν».

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ΓΟΧ ἐπιβεβαιώνονται τὰ πα-
ραπάνω δημοσιεύματα καθὼς μαρτυρεῖται πὼς τὰ
πράγματα χειροτέρευαν ὅταν χωροφύλακας πυροβό-
λησε γιὰ ἐκφοβισμό στὸν ἀέρα, ἡ σφαῖρα προσέκρου-
σε στὴν κρηπίδα τῆς στέγης καὶ θραύσματα κεραμι-
διῶν ἔπεσαν στὸν κόσμο μὲ συνέπεια τὴν ἔκρηξη τῆς
λαϊκῆς ὀργῆς. Λεπτομέρειες ἔχουν δημοσιευθεῖ στὸ
περιοδικὸ «Τὰ Πάτρια», τ. Ε', Πειραιεὺς 1982, σ. 38-
46 καὶ ἀπὸ τὸν Γιάννη Κανατᾶ, *Ἡ παλιὰ Νικήτη*, 20002,
σ. 73 κ.ἑξ.

Συνελήφθησαν 18 ἄτομα ἄνδρες καὶ γυναῖκες ποὺ
προφυλακίσθησαν στὸν Πολύγυρο. Ἦδη ὅμως ἀπὸ
τὸν Φεβρουάριο 1927 τὸ θέμα τῶν ταραχῶν στὴ Νι-
κήτη εἶχε φθάσει σὲ ὑψηλὰ κυβερνητικὰ κλιμάκια. Ὁ
πολιτευτὴς Χαλκιδικῆς Δημήτριος Παπαντωνόπου-
λος γράφει στὸ φύλλο τῆς 13-3-1927 τοῦ ΣΚΡΙΠ ὅτι
«τὰ γενόμενα ταῦτα ἔκτροπα περιῆλθον εἰς γνώσιν τοῦ
κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (σημ. Παναγιῆς Τσαλδάρ-
ρης), κατὰ τὴν εἰς Θεσ/νίκην ἄφιξίν του, οὗτος δὲ ὑπε-
σχέθη, ὅτι θὰ διατάξῃ τὸν Ἀνώτερον διοικητὴν τῆς Χω-
ροφυλακῆς νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς κρατουμένους». Ὅμως οἱ ἄρχες τοῦ Πολυγύρου ἄρνοῦνται νὰ τοὺς
ἀποφυλακίσουν παρὰ τὴν παρέμβαση τοῦ Π. Τσαλδάρ-
ρη ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης Κωνσταντί-
νου Ἀγγελόπουλου (ἀπὸ τὸ Κόμμα Ἐλευθεροφρόνων).

Τελικὰ οἱ συλληφθέντες δικάσθηκαν καὶ ἀθωώθη-
καν μὲ τὴν υπ' αριθ. 94/9-4-1927 ἀπόφαση τοῦ Πλημε-
λειοδικείου Πολυγύρου.

Ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς Νικήτης σχηματίζεται ἡ ἐντύ-
πωση πὼς τὰ γεγονότα δὲν εἶχαν μόνο ἐκκλησιαστικὴ
προέλευση ἀλλὰ καὶ πολιτικὴ χροιά. Οἱ παλαιομερο-
λογίτες ὑποστηρίχθηκαν ἀπὸ ἀντιβενιζελικά, φιλοβα-
σιλικά ἔντυπα (ΣΚΡΙΠ, ΦΩΣ) καὶ πολιτικούς ἄνδρες
τῆς ἰδίας παράταξης, ποὺ ἄσκησαν πίεση στὶς ἀστυνο-
μικὲς ἀρχές γιὰ τὴν ἀποφυλακίση τῶν συλληφθέντων.
Ὁ Γιάννης Κανατᾶς σημειώνει ὅτι κατὰ τὰ ἔκτροπα οἱ
παριστάμενοι ΓΟΧ πέταξαν πέτρες στὸ σπίτι του καὶ
ἀναθεμάτισαν τὸν βενιζελικὸ νεοημερολογίτη Γιαννα-
κούδα Φιλιππίδη. Ἄλλωστε καὶ ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Ἑλλάδος, ποὺ τὸ 1924 υἰοθέτησε τὸ νέο ἡμε-
ρολόγιο, βρισκόταν κοντὰ στὴν βενιζελικὴ παράταξη
καὶ ἀποτέλεσε στόχο τῶν παλαιοημερολογιτῶν, καθὼς
οἱ τελευταῖοι ταυτίσθηκαν μὲ τὸν φιλοβασιλικὸ, συ-
ντηρητικὸ χῶρο.

Ὅσο γιὰ τοὺς παλαιοημερολογίτες στὴ Νικήτη κά-
ποια στιγμή μετὰ τὰ γεγονότα κατασκεύασαν ἓνα ξύ-
λινο παράπηγμα (τὴν «παράγκα») πλάι στὸ παρεκ-
κλήσιο τῆς Ἁγίας Τριάδας γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦν τὶς
λατρευτικὲς τοὺς ἀνάγκες. Στὴ συνέχεια τὴν ἐγκατέ-
λειψαν καὶ ἐκκλησιάζονταν τότε στὴν Κοίμηση τῆς
Θεοτόκου στὸ κοιμητήριο καὶ τότε στὸ παρεκκλήσιο
τῆς Ἁγίας Τριάδας. Τελικὰ τὴν δεκαετία τοῦ 1970 ἀπέ-
κτησαν δικό τους ναὸ διατηρῶντας τὴν παρουσία τους
στὸ χωριὸ μέχρι καὶ σήμερα.

Ἡ Περιφερειακὴ Σύμβουλος κ. Κατερίνα Ζωγράφου Νέα Τομεάρχης Πρωτογενούς Τομέα καὶ Κλιματικῆς Ἀλλαγῆς

Ἡ ἔνωση Νέων Αυτοδιοικητικῶν Ἑλλάδος ανακοίνωσε ὡς Τομεάρχης Πρωτογενούς Τομέα καὶ Κλιματι-
κῆς Ἀλλαγῆς τὴν κ. **Κατερίνα Ζωγράφου**, Περιφερειακὴ Σύμβουλο Κεντρικῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τὴν Ἀρναία
Χαλκιδικῆς, γεωπόνο καὶ μέλος του Συλλόγου μας, μὲ μεγάλη ἐμπειρία στα θέματα του πρωτογενούς τομέα καὶ
των χρηματοδοτήσεων, ἀφοῦ γνωρίζει εἰς βάθος τὰ ζητήματα τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας στὴ Βόρεια
Ἑλλάδα.

«Ἡ Ε.Ν.Α. ἐδῶ καὶ ἐξί χρόνια μὲ παρουσία σε ὅλη τὴ χώρα, ἀποτελούμενη ἀπὸ νέους περιφερειακοὺς, δη-
μοτικούς καὶ τοπικοὺς συμβούλους, ἀντιπεριφερειάρχες, ἐπαρχοὺς καὶ ἀντιδημάρχους ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα
καὶ ἔχοντας στόχο τὴν τοπικὴ ἀνάπτυξη, ἀναδεικνύοντας τὰ συγκριτικὰ πλεονεκτήματα τῆς κάθε περιοχῆς,
πιστεύει ὅτι ἡ Τοπικὴ Αυτοδιοίκηση χρειάζεται νὰ βάλει σε πρῶτο πλάνο τὸν πρωτογενὲς τομέα, τὴν γεωργία, τὴν
κτηνοτροφία, δίνοντας κίνητρα γιὰ ἀπασχόληση σε αὐτοὺς τοὺς τομεῖς, μὲ ἐπικέντρο τὴν ἐυρωπαϊκὴ χρημα-
τοδότηση γιὰ τὴν ευφυῆ γεωργία καὶ τὴν ἐπικερδῆ κτηνοτροφία, γιὰ παραγωγούς καὶ καταναλωτές. Σε ὅλα τὰ
παραπάνω κομβικὸ ρόλο πρέπει νὰ ἔχει τὸ περιβάλλον καὶ ἡ κλιματικὴ ἀλλαγὴ που εἶναι καθοριστικὸς παράγο-
ντας γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ πρωτογενούς τομέα.

Ἡ κ. Ζωγράφου δήλωσε:

Κύριος πρωταγωνιστὴς τῆς ἀναπτυξιακῆς μας πορείας ὁ πρωτογενὲς τομέας! Πολλές οἱ προκλήσεις... Πολλὰ
τὰ προβλήματα! Ἡ πίστη στὴν συνεισφορά του καὶ στους ἀνθρώπους που μοχθοῦν γιὰ νὰ τὸν ἀναδείξουν, δὲν
ἀφήνουν περιθώρια εφησυχασμοῦ. Μὲ τιμὰ ὁ ὀρισμὸς μου ἀπὸ τὴν ΕΝΑ, ὡς Τομεάρχης Πρωτογενῆ Τομέα καὶ
Κλιματικῆς ἀλλαγῆς. Συνέχιση τῆς πορείας καὶ ἀπὸ τὴ νέα αὐτὴ ἀρμοδιότητα, μὲ δύναμη καὶ ὄραμα!

Ὁ Παγχαλκιδικὸς Σύλλογος εὐχεται κάθε ἐπιτυχία στὴν κυρία Ζωγράφου στὴν νέα τῆς θέση.

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΓΕΦΥΡΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΓΓ. ΣΜΑΓΑΣ

Συνταξιούχος εκπαιδευτικός

Ο θαλάσσιος διαμελισμός της ακτογραμμής του Αγίου Νικολάου με τα μεσογειακά φιόρδ, τα διάσπαρτα νησιά και τα ασφαλή αγκυροβόλια, υπήρξε η βασικότερη γενεσιουργός αιτία, που εξέθρεψε και παρήγαγε γεγονότα σημαντικά για την ιστορία του τόπου, του έθνους, αλλά και συμβάντα με διεθνή απήχηση.

Θα μπορούσε κάποιος να απαριθμήσει μια πλειάδα περιστατικών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Ενδεικτικά αναφέρω την καταλυτική συμβολή των Αγιονικολατών στην Ελληνική Επανάσταση, στον ξεσηκωμό του 1854, στον φραγμό των ορέξεων των Πανσλαβιστών για ιδιοποίηση της περιοχής και στην υποδοχή, φιλοξενία και προώθηση εθελοντών Μακεδονομάχων, από την ελεύθερη νότια Ελλάδα.

Φυσικά οι ιδανικές τοπογραφικές συνθήκες δε θα ήταν αρκετές από μόνες τους να δομήσουν και το ιστορικό ανάγλυφο της περιοχής. Καταλύτης και συνδιαμορφωτής των ιστορικών εξελίξεων είναι ο κάτοικος αυτού του τόπου, ο Αγιονικολάτης, που εμβολιάστηκε με την ιδέα της αυταπάρνησης και της θυσίας. Οι κάτοικοι του τόπου αυτού κουβαλούσαν ανέκαθεν στις πλάτες τους ένα βαρύ ιστορικό φορτίο. Μέσα από αλληπάλληλες θυσίες είχαν διαμορφώσει την προσωπικότητα και τον χαρακτήρα του αγωνιστή και ήταν αδύνατον να υπομείνουν παθητικά τους κατακτητές και τη γερμανική κατοχή.

Από την πρώτη στιγμή πλαισίωσαν αντιστασιακές ομάδες και οργανώσεις. Πρώτο μέλημα των ριψοκίνδυνων αγωνιστών ήταν να βοηθήσουν και να περιθάλψουν συμμάχους στρατιώτες: Νεοζηλανδούς, Αυστραλούς, Άγγλους και Κυπρίους. Είναι επιβεβαιωμένο ότι περισσότεροι από 5.000 αποκομμένοι από τις μονάδες τους στρατιώτες φυγαδεύτηκαν προς τη Μέση Ανατολή από το κτήμα του Μιλτιάδη Παθήτη στον Μπατρά, από το λιμάνι του Κρυφτού και τον Όρμο Πα-

ναγίας, αφού προηγουμένως γνώρισαν το ανθρώπινο πρόσωπο, μέσω της πενιχρής αλλά ζεστής φιλοξενίας.

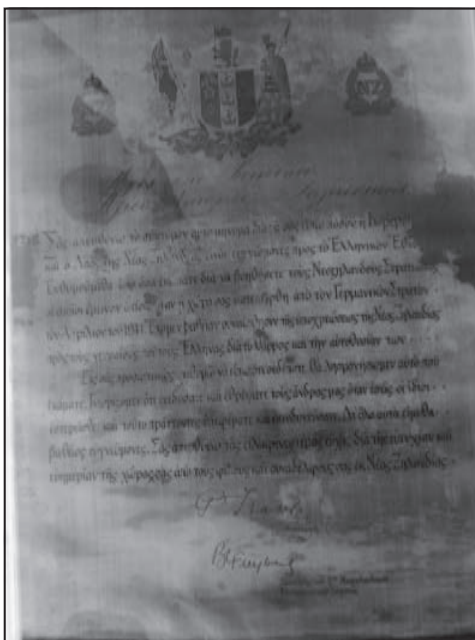
Στον Άγιο Νικόλαο δρούσε μυστικά η «Υπηρεσία Διαφυγής», στελεχωμένη από σημαντικά πρόσωπα, αλλά και από απλούς ανθρώπους, ορκισμένους ν' αγωνιστούν και να θυσιάσουν για τη σωτηρία και προώθηση των στρατιωτών, που αντιμάχονταν τον Ναζισμό και τον Φασισμό. Η κεντρική οργάνωση «intelligence

Service» περισυνέλεγε στη Θεσσαλονίκη τους στρατιώτες και τους προωθούσε στη Χαλκιδική. Στη διαδρομή τους υποδέχονταν μνημένοι πατριώτες και τους κατήθυναν μέχρι τον τελικό προορισμό, τον Άγιο Νικόλαο.

Είναι συγκινητική η αφήγηση και περιγραφή στο ημερολόγιο ενός Κύπριου στρατιώτη από το βιβλίο του καθηγητή Νεότερης Ιστορίας Πανεπιστημίου Κύπρου, Πέτρου Παπαπολυβίου «ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Ένας Κύπριος στρατιώτης του Βρετανικού στρατού στην κατοχική Θεσσαλονίκη και Χαλκιδική». Εκεί αναφέρει ότι βράδιζαν αυτός και οι σύντροφοί του ξυπόλητοι, νηστικοί και εξουθενωμένοι με φρικτή εικόνα εξωτερικής εμφάνισης. Στον Άγιο Νικόλαο τους

έντυσαν, τους ετοίμασε υποδήματα δωρεάν ο τσαγκάρης και οι κουρείς τους φρόντισαν χωρίς αμοιβή, με κούρεμα και ξύρισμα.

Πολλοί δεν αρκέστηκαν στο να διευκολύνουν τη διαφυγή των ξένων στρατιωτών. Έγιναν συνοδοιπόροι τους και πολέμησαν ηρωικά στα πεδία των μαχών της Μέσης Ανατολής. Θύματα αυτού του ενθουσιασμού υπήρξαν αρκετοί χωριανοί, που πυρπολημένοι από τις ιδέες και τα νάματα της Ελευθερίας και της Φιλοπατρίας ακολούθησαν οικειοθελώς τον δρόμο του καθήκοντος, όπως ο Νικόλαος Πελέκας του Δημητρίου και ο Μενέλαος Καρράς του Στεργίου που πολέμησαν και παρασημοφορήθηκαν στα αφρικανικά μέτωπα. Ακόμη ο Φιλήμων Καρράς του Γεωργίου και ο Δημήτριος Χουβαρδάς του Γεωργίου, των οποίων τα

Η ευχαριστήριος επιστολή από την Νέα Ζηλανδία στην κοινότητα Αγίου Νικολάου.

ίχνη χάθηκαν εν πλω, πιθανόν σκοτωμένοι από τους Γερμανούς ή πνιγμένοι στη θάλασσα. Ακολούθησαν ο Τσιάρας Παύλος του Γεωργίου και ο Χούχλιας Γεώργιος του Μιλτιάδη που προδόθηκαν και συνελήφθησαν από τους Γερμανούς. Εκτελέστηκαν αργότερα στη Λήμνο μαζί με τα μέλη της οργάνωσης «Υπηρεσία Διαφυγής», τον γιατρό Σπύρο Κατσαούνη του Αθανασίου και τον γραμματέα της κοινότητας Άγγελο Παπαλεξίου του Αλέξη.

Η προσφορά, επιβεβαιωμένη από τη θυσία τόσων ανθρώπων, τεκμηριώνεται περίτρανα από την ευχαριστήρια επιστολή προς την κοινότητα Αγίου Νικολάου, που υπογράφεται από τον Πρωθυπουργό της Νέας Ζηλανδίας και τον Διοικητή του 2ου Νεοζηλανδικού Εκστρατευτικού Σώματος. Την παραθέτω στη συνέχεια ασχολίαστη, γιατί από μόνη της διαλαλεί το μέγεθος της συνεισφοράς των κατοίκων του χωριού εκείνη τη ζοφερή περίοδο. Ενημερωτικά αναφέρω ότι σε όλη την Ελλάδα υπήρξαν και άλλα δυο χωριά, που έγιναν παραλήπτες επιστολής παρόμοιου περιεχομένου, ένα στην Εύβοια και το άλλο στην Πελοπόννησο.

«Προς την κοινότητα Αγίου Νικολάου Χαλκιδικής»

Σας απευθύνω τον σύντομον αυτόν χαιρετισμόν δια να σας είπω πόσον η Κυβέρνησις και ο λαός της Νέας Ζηλανδίας είναι ευγνώμονες προς το Ελληνικόν Έθνος. Ενθυμούμεθα όλα όσα εκάματε δια να βοηθήσετε τους Νεοζηλανδούς στρατιώτας, οι οποίοι έμειναν οπίσω όταν η χώρα σας κατελήφθη από τον Γερμανικόν Στρατόν τον Απρίλιο του 1941. Έχομεν βαθείαν συναίσθησιν της υποχρέωσews της Νέας Ζηλανδίας προς τους γενναίους τούτους Έλληνας δια το θάρρος και την αυτοθυσίαν των...

Εις σας προσωπικώς επιθυμώ να είπω ότι ουδέποτε θα λησμονήσωμεν αυτό που εκάματε. Γνωρίζομεν ότι ενεδύσατε και εθρέψατε τους άνδρας μας όταν εσείς οι ίδιοι εστερείσθε και τούτο πράττοντες υπεφέρατε και εκινδυνεύσατε. Δι' όλα αυτά είμεθα βαθέως ευγνώμονες. Σας απευθύνω τας ειλικρινεστεράς ευχάς δια την ευτυχίαν και ευημερίαν της χώρας σας από τους φίλους και συναδέλφους σας εκ Νέας Ζηλανδίας.

Υπογραφές

1. Ο Πρωθυπουργός
2. Ο Διοικητής του 2ου Νεοζηλανδικού Εκστρατευτικού Σώματος»

Ταινίες μικρού μήκους που παραλάβαμε στον Σύλλογο

Πρόσφατα παραλάβαμε στον Παγχαλκιδικό τις παρακάτω ταινίες μικρού μήκους που δημιούργησαν με προσωπικά τους έξοδα μέλη του Συλλόγου μας.

- **Η ΝΕΑ ΠΟΤΙΔΑΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ.** Από το χτες μέχρι το σήμερα. Διάρκεια 15:15 λεπτά. Παραγωγός: Ιωάννης Σώης, Ιατρός από την Ποτίδαια.
- **Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΗΣ.** Από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Διάρκεια 25:42 λεπτά. Παραγωγός: Ελευθερία Χατζησταματίου –Λεμονιάδου, Επιχειρηματίας από την Ουρανούπολη.
- **Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ.** Διάρκεια 18:18 λεπτά. Παραγωγός: Στυλιανός Κυρίμης Αντιστράτηγος ε.α. από τον Άγιο Μάμα.

Η σκηνοθεσία και η αφήγηση των παραπάνω ταινιών είναι του Δημοσιογράφου Χαλκιδικής κ. Γεώργιου Παπαδόπουλου

Παραλάβαμε επίσης την ταινία μικρού μήκους, διάρκειας 15:15 λεπτών : **Η ΒΥΘΙΣΜΕΝΗ ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ** στην Ουρανούπολη σε μοντάζ και σκηνοθεσία του Δημοσιογράφου Γ. Παπαδόπουλου και Δύτη τον Μιχάλη Βαλιάνο.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου συγχαίρει και ευχαριστεί τα παραπάνω μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου για την αξιόπαινη αυτή προσπάθεια και εύχεται να βρεθούν και άλλοι μιμητές. Επίσης ευχαριστεί τον δημοσιογράφο κ. Γεώργιο Παπαδόπουλο , νέο μέλος του Συλλόγου μας, για την προσφορά των ταινιών στον Σύλλογό μας.

Όλες οι ταινίες βρίσκονται στο YouTube και στο site του Συλλόγου μας (www.panchalkidikos.gr) και όποιος επιθυμεί μπορεί να τις δει διότι πραγματικά αξίζουν.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΛΑΘΟΥΣ

Στο προηγούμενο τεύχος 43ο εκ παραδρομής δεν εκφράσαμε τις ευχαριστίες μας στους φωτογράφους Σάκη Μπιλέτσιου και Γιώργο Βογιατζή, που μας διέθεσαν δωρεάν τις φωτογραφίες που δημοσιεύσαμε στο τεύχος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ «...ΣΧΟΛΩΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΟΥΝΤΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑΣ ΑΝΑΓΚΑΣ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ...» ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΥΚΙΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΡ. ΜΕΡΤΖΙΜΕΚΗΣ

Δρ Αρχαιολόγος – Βυζαντινολόγος

Ο Μητροπολίτης Ειρηναίος (1907-1945), άμεσα, μετά την εκλογή του στο μητροπολιτικό θώκο Κασσανδρείας, αφοσιώθηκε στην αναβάθμιση και αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης στην επαρχία αρμοδιότητάς του. Ο Παναγιώτης Στάμου σημειώνει σχετικά με την εκπαιδευτική δράση του: «Παράλληλα προς την εξαιρετικήν αυτού εθνικήν δράσιν ανέπτυξε καί πλουσίαν εκπαιδευτικήν τοιαύτην. Επιθυμών, ως έλεγεν, απερχόμενος τού κόσμου ν' αφήση τήν Επαρχίαν εις ανώτερον πνευματικόν επίπεδον εκείνου, εις ό εύρε ταύτην, καί επειδή βάσις τής πνευματικής ανόδου είναι ή Ελληνοχριστιανική παιδεία, καθήκον δέ τού επισκόπου κατά το ζ' κανόνα τής έν Κων/πόλει επί Ιερεμίου του Β' τοπικής Συνόδου είναι "έν τή εαυτού παροικία φροντίδα καί δαπάνην τήν δυναμένην ποιείν, ώστε τά θεία καί ιερά γράμματα διδάσκεισθαι", επεδόθη ολοψύχως εις τήν θεραπείαν τών γραμμάτων. Πρός τούτο ειργάσθη ζηλωτός διά τήν απόκτησιν καταλλήλου διδακτικού προσωπικού καί συγχρονισμένων σχολικών κτιρίων, ών παντελώς εστερείτο ή Χαλκιδική...» (Στάμου, 83).

Συγκεκριμένα για τις προσπάθειες του Ειρηναίου σχετικά με τον διορισμό κατάλληλου εκπαιδευτικού προσωπικού, αλλά και τον τρόπο ανέγερσης νέων σύγχρονων σχολικών κτιρίων, ο ίδιος ερευνητής αναφέρει: «Καί τήν μέν ανάγκην καταλλήλου διδακτικού προσωπικού εξήτησε νά θεραπεύση διά τής προσλήψεως ως διδασκάλων αποφοίτων τής Θεολογικής Σχολής Χάλκης. ... Διά τήν ανέγερσιν συγχρονισμένων παιδαγωγικών σχολικών κτιρίων επεδόθη άμα τή εις Πολύγυρον αφίξει αυτού εις τήν εξεύρεσιν τών απαιτουμένων πόρων. ... Υπό τοιούτου λοιπόν ζήλου υπέρ τής Παιδείας πυρούμενος καί έχων πολύτιμον συνεργάτην τόν έκ Φούρκας Κασσάνδρας επιφανή αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Ι. Παιονίδη, ... όστις δωρεάν εφιλοπόνει τάς μελέτας τών κτιρίων καί επέβλεπε τάς εργασίας, επετέλεσε μέγαν τώ όντι άθλον, νά οικοδομήση άνευ ουδεμίαν έξωθεν αρωγής, είκοσι περίπου θαυμάσια σχολικά κτίρια (μεταξύ των οποίων και της Συκιάς «έκ λαξεντού γρανίτου επί λόφου») καί νά επισκευάσει επτά ... Ούτως εντός επταετίας κατώρθωσε νά κοσμήση έκαστον

χωρίον τής Επαρχίας του διά καταλλήλου σχολείου. Τά μεγαλοπρεπέστερα καί αξίας άνω τών δύο εκατομμυρίων σημερινών δραχμών είναι δύο τού Πολυγύρου, τής Ορμυλίας, Βραστών, Συκιάς, Βάλτης...» (Στάμου, 83-84).

Στο πλαίσιο των προαναφερθέντων ο Κασσανδρείας Ειρηναίος αποστέλλει την παρακάτω επιστολή (26-02-1911) στον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (Ιωακείμ Γ') με την οποία ζητά την έκδοση φερμανίου για την ανέγερση του νέου σχολικού κτιρίου Συκιάς.

Παναγιώτατε Δέσποτα

Καί ή Ελληνική Ορθόδοξος Κοινότης Συκιάς εκπαιδεύουσα υπέρ τούς 300 παιδιάς έν υπογειοίς καί σκοτεινοίς περί τόν κοινοτικόν ναόν δωματίοις, τοίς κοινώς κελλίοις καλουμένοις, υπείκουσα ταίς εμαίς προτροπαίς παμνηφεί απεφάσισεν ίνα ανεγείρη κτίριον σχολών ικανοποιούν τάς εκπαιδευτικάς ανάγκας τών τέκνων αυτής. Ήδη δέ από 2-ετίαν εξοικονομούσα έκ τού περισσεύματος τού μεγάλου αυτής κισλά καί εκκλησιαστικού παγκαρίου έχει κατατεθειμένας διά τής Ιεράς Μητροπόλεως υπέρ τάς 400 λίρας έν τώ εις Θεσσαλονίκη υποκατάστημα τής Τραπεζής Αθηνών μία δέ ήδη προαποφασισθείσα προσεχής πώλησις τού Κοινοτικού Κισλά αποφέροντος ετησίως υπέρ τάς 300 λίρας προστιθεμένη εις τό ανωτέρω ποσόν θά είναι ικανή κατά τόν προϋπολογισμόν τού γνωστού αρχιτέκτονος κ. Ξ. Παιονίδου ίνα εξασφαλίση τό απαιτούμενον τών 750 λπ. Τουρκίας ποσόν. Ή νέα σχολή Συκιάς κατ' αυτό ανεγερθησομένη διώροφος επί κοινοτικού οικοπέδου θά έχει μήκος μέν 17.50 μ. πλάτος 13 μ. καί ύψος 10 μ. Επειδή δέ τό χωρίον κατοικείται υπό αμιγούς Ελληνικού πληθυσμού, ή δέ κυριότης τού περί τόν ναόν κειμένου γηπέδου υπ' ουδενός διαμφισβητείται, παρακαλώ θερμώς όπως πάσι δυνάμει επιταχυνθή ή έκδοσις τού σχετικού αυτοκρατορικού φερμανίου, ούτινα τάς δαπάνας αποστέλλω σήμερον δι' επιταγής μέσω τού ιερολογιωτάτου δευτερευόντος κου Ειρηναίου ο οποίος έχει εντολήν ίνα μετρήση καί τά δικαιώματα τών φερμανίων τών σχολών Βραστών, Αγίας Παρασκευής, Παλιουρίου καί Ζουμπάτες ών τήν έκδοσιν διά τής από 29ης παρελθόντος 8βρίου

επιστολής ημών ευσεβάστως εξητήσαμεν.

Επί τούτοις παρακαλώ θερμώς όπως ή Υμετέρα Θ. Παναγιότης διατάξη τήν ταχύτεραν ενέργειαν τών δεόντων προς έκδοσιν ού μόνον τών 5 τούτων φερμανίων, αλλά και τού από πολλού αναμενομένου φερμανίου τής σχολής Βασιλικών διατελώ.

Έν Πολυγύρω τή 26η Φεβρουαρίου 1911
Τής Υμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος αγαπητός έν
Χριστώ αδελφός και ολοπρόθυμος θεράπων
Ο Κασσανδρείας Ειρηναίος.

Παρατηρήσεις

Η παραπάνω παρατεθείσα επιστολή (ΚΜΚΕ, τ. Α', 299-300) παρέχει τη δυνατότητα στον ερευνητή να αντλήσει πλούσιες κοινωνικοοικονομικές πληροφορίες για την Κοινότητα Συκιάς την περίοδο των αρχών του 20ου αιώνα. Η ανάγνωση και ανάλυση της επιστολής, σε συνδυασμό με τις γνωστές ιστορικές μαρτυρίες και πηγές, μας επιτρέπει να σημειώσουμε τα εξής:

Το Δημοτικό Σχολείο Συκιάς (εμπρόσθια όψη) φωτ. Γ. Κοτρώνης

1) Την περίοδο λίγο πριν την απελευθέρωση του 1912, η Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Συκιάς είχε πάνω από 300 παιδιά σε σχολική ηλικία («...εκπαιδευοσα υπέρ τούς 300 παίδας...»). Τον ίδιο περίπου αριθμό μαθητών καταγράφει το 1914 ο νομιάτρος Γ. Παπανικολάου, ο οποίος σημειώνει στην έκθεσή του ότι «...Τό κτήριον τής Σχολής (Συκιάς), ως και τού Νηπιαγωγείου ..., στεγάζοντα 260 περίπου μαθητάς και μαθητριάς» (Ζέλιου, 306).

2) Η επιστολή του Ειρηναίου, μας πληροφορεί ότι το παλιό Σχολείο Συκιάς βρισκόταν στον προαύλιο χώρο του ενοριακού ναού του Αγίου Αθανασίου και ότι αποτελούνταν από υπόγεια και σκοτεινά δωμάτια («...έν υπογείοις και σκοτεινοίς δωματίοις περί τόν κοινοτικόν ναόν δωματίοις τοίς κοινώς κελλίοις καλουμένων...»). Σύμφωνα με την κτητορική του επιγραφή, οικοδομήθηκε το 1868. Για την οικτρή κατάσταση του σχολικού κτιρίου της Συκιάς πληροφορείται, ήδη από το 1892, η αδελφότητα της αθωνικής μονής Αγίου Παύλου, η οποία σε επιστολή της προς τους προκρίτους της Συκιάς αναφέρει ότι: «...Μετά λύπης μας πληροφορηθείσα η Ι. ημών Μονή του Αγίου Παύλου την αθλιάν κατάστασιν του Σχολείου του χωριού σας. Θέλουσι να φανή ωφέλιμος απεφάσισε διά μίαν τετραετίαν προς ενίσχυσιν ταύτης...» (ΑΙΜΑΠ). Το 1914 ο Γ. Παπανικολάου αναφέρει ότι «...Τό κτήριον τής Σχολής

(Συκιάς), ως και τού Νηπιαγωγείου αμφοτέρα ανεπαρκή και ακατάλληλα...» (Ζέλιου, 306). Στην ίδια μάλλον άσχημη κατάσταση βρισκόταν τα περισσότερα σχολικά κτίρια της Μητρόπολης Κασσανδρείας, διότι ο Ειρηναίος με επιστολή του (1907) προς τον Πατριάρχη σημειώνει για το σχολικό κτίριο Πολυγύρου: «...τό ημιγυμνάσιον Πολυγύρου ξενίζεται έν πεπαλαιωμένοις και σκοτεινοίς κελλίοις περί τήν Εκκλησίαν ευρισκομένοις...» (Στάμου, 84). Σε άλλη επιστολή του (1915), με αφορμή την τελετή εγκαινίων του νέου σχολικού κτιρίου Βασιλικών αναφέρει: «...όπως τελέσωμεν τήν νενομισμένην επί τοίς εγκαινίοις τελετήν και ούτω τό ταχύτερον απαλλάξωμεν τούς μικρούς ελληνοπαίδας από τών σεσαθρωμένων Κτιρίων...» (Στάμου, 177).

3) Τα χρήματα για την ανέγερση του Σχολείου θα εξοικονομούσαν από τις καταθέσεις της Κοινότητας Συκιάς στην Τράπεζα Αθηνών («...έχει κατατεθειμένας ... υπέρ τας 400 λίρας έν τώ είς Θεσσαλονίκη υποκατάστημα τής Τραπέζης Αθηνών...»), την μίσθωση του κοινοτικού κισλά και τις εισφορές των κατοίκων («...
 εξοικονομούσα έκ τού περισσεύματος τού μεγάλου αυτής κισλά και εκκλησιαστικού παγκαρίου...»). Σχετικά με τις εισφορές των κατοίκων της Χαλκιδικής αναφέρεται ότι: «...προθύμως προσέφερον σεβαστά ποσά, μιμούμενοι το παράδειγμά του (Ειρηναίου), διότι πάντοτε προσέφερε πρώτος είς χρήμα και προσωπικήν εισέτι εργασίαν είς τούς διενεργουμένους εράνους...» (Στάμου, 86).

4) Το απαιτούμενο πόσο για την ανέγερση του σχολικού κτιρίου Συκιάς, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Παιονίδη ήταν 750 χρυσές λίρες Τουρκίας («...ίνα εξασφαλίση το απαιτούμενον των 750 λιρ. Τουρκίας ποσόν...»).

5) Η ετήσια εκμίσθωση του κοινοτικού κισλά Συκιάς απέφερε έσοδα 300 λίρες Τουρκίας («... μία δε ήδη προαποφασισθείσα προσεχής πώλησιν του κοινοτικού κισλά αποφέροντα ετησίως υπέρ τας 300 λίρας...»). Για την εκμίσθωση των χειμερινών βοσκοτόπων γνωρίζουμε ότι: «...Έν Χαλκιδική τά χωρία έκπαλαι ενοικιάζον τήν βοσκήν τών έν αγραναπαύσει κτημάτων αυτών είς ποιμένας προς διαχείμανσιν τών ποιμνίων των, τό δέ μίσθωμα, όπερ είς τινας Κοινότητας έφθανε μέχρι τετρακοσίων χρυσών λιρών...», ενώ για τον βοσκοτόπο του Πολυγύρου ότι: «...άπαντες οι Πρόκριτοι παμψηφεί απεφάσισαν, όπως ο της Κωμοπόλεως Κισλάς, αποφέρων ετησίως περί τας 250-280 λίρας ... ενοικιά-

στη διά δύο έτη προς όφελος τών Εκπαιδ. Καθιδρυμάτων...» (Στάμου, 85).

6) Το νέο σχολικό κτίριο Συκιάς θα κτιζόταν σε κοινοτικό οικοπέδο, θα ήταν διώροφο με διαστάσεις 17,50X13X10 μ. («...Η νέα σχολή Συκιάς κατ' αυτό ανεγερθησομένη διώροφος επί κοινοτικού οικοπέδου θα έχει μήκος μεν 17.50 μ. πλάτος 13 μ. και ύψος 10 μ...»). Την ίδια περίοδο για τα σχολικά κτίρια της Αγίας Παρασκευής, του Παλιουρίου και των Βραστών αναφέρεται ότι: «...αύται ανεγερθήσονται μονόροφοι, μήκους 24.20 μ., πλάτους 16.50 και ύψους 4.20 μ...» (Στάμου, 175).

Συνοψίζοντας σημειώνουμε ότι σκοπός της επιστολής του Ειρηναίου προς τον Πατριάρχη ήταν η διμεσολάβηση με σκοπό την επιτάχυνση της έκδοσης σχετικού φερμανίου για την ανέγερση του σχολικού κτιρίου Συκιάς («...παρακαλώ θερμώς όπως πάσι δυνάμει επιταχυνθεί η έκδοσις του σχετικού αυτοκρατορικού φερμανίου ...»). Οι συζητήσεις και η σχετική, με την ανέγερση του νέου σχολικού κτιρίου, αλληλογραφία, είχαν ξεκινήσει τον Οκτώβριο του 1909. Τον Αύγουστο του 1921 τέθηκε ο θεμέλιος λίθος για την κατασκευή του κτιρίου, του οποίου τα σχέδια εκπόνησε ο Κασσανδρινός αρχιτέκτονας Ξενοφώντας Παιονίδης και την υλοποίησή τους ανέλαβαν τεχνίτες υψηλού επιπέδου από το Κάντσικο (Δροσοπηγή) της Κόνιτσας. Το

εξαιρετικό αυτό έργο του Παιονίδη βρίσκεται επιβλητικά χτισμένο στο κέντρο του χωριού, πάνω σε έναν λόφο. Το υλικό δομής είναι ο εγχώριος γκρίζος γρανιτόλιθος, ο οποίος σε συνδυασμό με τα λιτά και αυστηρά νεοκλασικά χαρακτηριστικά (κορνίζες ανοιγμάτων, πεσσοί και πεσσοκράνα, γείσα κλπ.) κάνουν το Σχολείο της Συκιάς ένα από τα εντυπωσιακότερα κτίρια της εποχής. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι στην καθημερινή τους αναφορά οι Συκιώτες ονομάζουν το Σχολείο τους, λόγω της θέσης του αλλά και των προαναφερθέντων νεοκλασικών στοιχείων του, «*Παρθενώνα της Συκιάς*»! Το κτίριο είναι κηρυγμένο μνημείο από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και σήμερα λειτουργεί στεγάζοντας τμήματα του Πολιτιστικού Συλλόγου Συκιάς «*Τα Συκιωτάκια*».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κώδικας Μητροπολίτη Κασσανδρείας Ειρηναίου (ΚΜΚΕ), τ. Α', 299-300.
- Αρχείο Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου (ΑΙΜΑΠ).
- Π. Στάμου, Ο Μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος. Βιογραφία, εκδ. Δ', Θεσσαλονίκη 2005.
- Ε. Ζέλιου-Μαστοροκώστα, Έκθεση του νομιάτρου Γ. Παπανικολάου για την Χαλκιδική, Μακεδονικά τ. 32, Θεσσαλονίκη 2001.

Νέοι Διευθυντές Εκπαίδευσης στη ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Με απόφαση της Υπουργού Παιδείας ορίστηκαν Νέοι Διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο νομό μας.

- Η κ. Ζαφειρούλα Μυλωνά από την Καλλικράτεια, Διευθύντρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
- Ο κ. Αλέξανδρος Νικολαΐδης από την Θεσσαλονίκη, Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού καλωσορίζει τους παραπάνω στη Χαλκιδική και εύχεται κάθε επιτυχία στο έργο τους.

Επίσης, ευχαριστεί τις απερχόμενες Διευθύντριες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κ.κ. Ευτυχία Παπανικολάου και Αικατερίνη Τσέκου για την πολύ καλή συνεργασία που είχαμε και τις συγχαίρει για το έργο που επετέλεσαν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ –ΕΥΧΕΣ –ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Πολλοί ήταν και φέτος από τη Χαλκιδική οι επιτυχόντες στις Ανώτατες Σχολές. Νέοι δρόμοι ανοίγονται και νέα όνειρα πλάθουν τα παιδιά για το μέλλον. Είναι πράγματι ωραία η περίοδος της επιτυχίας μετά από έναν σκληρό αγώνα προετοιμασίας αρκετών ετών.

Μπράβο παιδιά.

Συγχαρητήρια και σε εσάς και στους γονείς σας που σας στηρίζουν και στους δασκάλους σας.

Τώρα που γίνετε φοιτητές ελάτε και στον Παγχαλκιδικό. Ελάτε να τον γνωρίσετε. Είναι ο Σύλλογος όλης της Χαλκιδικής από το 1903. Ελάτε μια Δευτέρα 8- 9 το βράδυ να επικοινωνήσετε και με άλλα παιδιά, συμπατριώτες, φοιτητές. Θα το χαρείτε. Ο Σύλλογός θα σας προσφέρει ευκαιρίες για απασχόληση, ψυχαγωγία και θα σας στηρίξει στις σπουδές σας Και μην ξεχνάτε ότι έχουμε πάνω από 100 Χαλκιδικιώτες καθηγητές στο Πανεπιστήμιο και τα ΤΕΙ. Σας περιμένουμε.

Το Δ.Σ.

ΟΡΓΑΝΟΠΑΙΧΤΕΣ ΤΗΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ Α. ΣΜΑΓΑΣ

Μαθητής

Στη Σιθωνία, όπως και σε όλη τη Χαλκιδική έχουν βρεθεί νομίσματα του Κοινού των Χαλκιδέων του 5ου αιώνα π.Χ., στα οποία απεικονίζεται ο θεός της μουσικής Απόλλωνας καθώς και μια αρχαία κιθάρα. Αυτό δείχνει τη βαθιά σχέση που είχε η περιοχή με τη μουσική πριν από 25 αιώνες. Το ίδιο διαπιστώνει κανείς όμως ότι συνέβαινε και στον 20ό αιώνα όταν σε κάθε χωριό της Σιθωνίας υπήρχαν αρκετοί ντόπιοι οργανοπαίχτες. Αυτοί, σε μια εποχή που ο κόσμος δύσκολα εξασφάλιζε την τροφή του, μάθαιναν να παίζουν κάποιο όργανο με το οποίο έδιναν μια άλλη νότα στη ζωή των συγχωριανών τους. Γι' αυτόν και μόνο τον λόγο, τους θαυμάζω και πιστεύω ότι αξίζει να τους θυμόμαστε. Έκανα λοιπόν έναν κατάλογο όσων οργανοπαιχτών, επαγγελματιών ή μη, δεξιοτεχνών ή αρχάριων, υπήρχαν στα διάφορα χωριά του Δήμου Σιθωνίας και είχαν γεννηθεί έως το 1950, τον οποίο παρουσιάζω παρακάτω.

Ο 90χρονος βιολιτζής Μυλωνάς Νικόλαος, από το Μεταγίτσι

Μεταγίτσι

Βρούσιος Κωνσταντίνος Αστερίου (02/06/1920 - 27/06/2000) -λαούτο
 Βρούσιος Αστέριος Κωνσταντίνου (γιος, 08/03/1945 - σήμερα) -μπουζούκι
 Πισγάκης Νικόλαος Ιωάννη (από Άγιο Πρόδρομο Πυργαδικίων, 22/10/1920 -)-βιολί
 Πάβος Γεώργιος Ιωάννη (24/04/1922 - 23/07/2012) -γκάιντα, φλογέρα
 Κουτσιούκης Γεώργιος Χρήστου (24/03/1884 - 25/02/1971) -κλαρίνο, φλογέρα
 Μιχαλούδης Θεόδωρος Ιωάννη (07/07/1937 - σήμερα) -ούτι
 Μοσχόπουλος Μόσχος Ευθυμίου (19/02/1913 - 10/10/1998) -λαούτο
 Μοσχόπουλος Βασίλης Μόσχου (θείος, 19/09/1900 - 09/10/1976) -βιολί
 Μόσχος Χρήστος Γεωργίου (17/02/1934 - 19/11/2011) -λαούτο
 Μυλωνάς Νικόλαος Ιωακείμ (10/05/1930 - σήμερα) -βιολί
 Πασιάς Γιάννης Χρήστου (17/02/1904 - 19/01/1981) -φύλλο
 Ρήγας Νικόλαος Δημητρίου (10/08/1935 - σήμερα) -ακορντεόν
 Σπανός Χρήστος Αστερίου (23/03/1928 - 09/07/1998) -βιολί

Χρηστίδης Ιωάννης Χρήστου (27/07/1933 - 12/03/1992) -μαντολίνο

Άγιος Νικόλαος

Εμμανουήλ Τριαντάφυλλος Γεωργίου (περίπου 1880 - 1913) -μαντολίνο, φωνή
 Καμπάνης Χριστόδουλος Γεωργίου (22/12/1881 - 13/07/1955) -κλαρίνο
 Καμπάνης Χρήστος Αστερίου (24/12/1917 - 23/03/1993) -βιολί
 Καμπάνης Τριαντάφυλλος Αστερίου (αδερφός, 02/06/1920 - 06/01/2002) -λαούτο
 Καραθανάσης Λεμονής Θεοδώρου (22/02/1934 - 24/06/2012) -ούτι
 Κριτσιούδης Ιωάννης Θεολόγου (από Χορτιάτη, 07/01/1880 - 14/10/1965) -γκάιντα
 Κριτσιούδης Ιωάννης Κωνσταντίνου (09/02/1937 - σήμερα) -λαούτο
 Μιγδάνης Βαλσάμης Δημητρίου (20/06/1907 - 18/02/1993) -βιολί

Μιγδάνης Βασίλης Δημητρίου (αδερφός, 02/01/1915 - 03/02/1979) -λαούτο
 Μιγδάνης Νικόλαος Δημητρίου (αδερφός, 06/12/1919 - 29/05/1989) -λαούτο
 Μιγδάνης Τριαντάφυλλος Δημητρίου (αδερφός, 20/01/1925 - 21/11/2014) -ούτι
 Πατρέλης Γεώργιος Ευστρατίου (01/01/1918 - 15/12/2001) -κλαρίνο
 Πατρέλης Ευστρατίος Γεωργίου (γιος, 29/05/1946 - σήμερα) -κλαρίνο
 Πελέκας Αλέκος Δήμου (30/08/1886 - 02/12/1971) -κλαρίνο
 Πελέκας Αθανάσιος Αλέκου (γιος, 18/01/1919 - 30/12/1962) -κλαρίνο
 Προύφλιας Γιαννάκος Γεωργίου ή Αγγέλου (περίπου 1880 - 1954) -κλαρίνο
 Τριανταφύλλου Νικόλαος Αναστασίου (20/10/1898 - 20/05/1946) -βιολί
 Τριανταφύλλου Ελευθέριος Νικόλαου (γιος, 22/03/1933 - 27/10/1996) -βιολί

Νικήτη

Βαφειδής Γεώργιος Τιμολέοντα; (περίπου 1870 -) -βιολί
 Βαφειδής Τιμολέον Γεωργίου (11/04/1904 - 16/10/1970) -μαντολίνο
 Βαφειδής Νικόλαος Τιμολέοντα (γιος, 01/01/1936 - 31/03/2012) -ούτι

Πιαννακούδης Ιωάννης Γεωργίου (Τζιβουρτζής, περίπου 1870 - ;) -λαούτο
Δημαράς Δήμος Γεωργίου (06/03/1910 – 01/08/1979) -λαούτο
Δημούδης Ηρακλής Γεωργίου (από Σανά, 12/07/1938 – 07/06/2003) -βιολί
Ζαφειρούδης Χρήστος Δημητρίου (19/01/1912 – 27/06/1981) -βιολί
Θωμάς Αριστείδης Βασιλείου (12/07/1930 - σήμερα) -λαούτο
Καζάνης Χριστόφορος Χριστοφόρου (15/03/1929 – 27/03/2015) -βιολί
Καλαϊτζής Κώστας Ιωακείμ (11/11/1936 – σήμερα) -βιολί
Κανατάς Βασίλης Τριανταφύλλου (04/05/1935 – σήμερα) -λαούτο
Καρανικόλας Τριαντάφυλλος Νικολάου (29/08/1912 – 01/01/1979) -λαούτο, φωνή
Καρανικόλας Γεώργιος Νικολάου (07/08/1930 – 22/07/1990) -μπουζούκι
Καρακυριαζής Γεώργιος Στυλιανού (17/11/1926 – 21/11/2016) -μαντολίνο
Καρακυριαζής Νικόλαος Στυλιανού (αδερφός, 11/11/1930 – 06/08/2007) -βιολί
Κατσιμέρος Χρήστος Τριανταφύλλου (15/03/1921- 21/09/2008) -ούτι
Κούρας Νικήτας Γεωργίου (27/09/1926 – 19/11/1993) -βιολί
Λίβας Κοσμάς Χριστοδούλου (20/11/1929 – 29/03/1980) -λαούτο
Μαδημένος Κοσμάς Ιωακείμ (13/01/1914 – 06/07/1986) -βιολί
Ξανθόπουλος Δημήτριος Αθανασίου (17/11/1912 – 31/08/2000) -βιολί
Ξαριάς Γεώργιος Ιωάννης; (Κλαρνατζής, περίπου 1860 - ;) -κλαρίνο
Παπαδημητρίου Δημήτρης Νικήτα (περίπου 1910 – 1945) -βιολί
Σαμαράς Νικήτας Δημητρίου (04/09/1941 – 05/06/2010) -ούτι
Σουνάς Πώργος Δημητρίου (12/02/1934 – 26/12/2012) -βιολί
Σουνάς Γεώργιος Νικολάου (10/06/1943 – σήμερα) -μπουζούκι
Τσακής Γεώργιος Λαζάρου (από Λαχανά, 17/12/1947 – σήμερα) -κλαρίνο
Χριστιανός Δημήτρης Γεωργίου (28/01/1927 – 13/11/1995) -μαντολίνο

Παρθενώνας

Γκίκας Αθανάσιος Γεωργίου (20/03/1890 - 19/05/1985) -λαούτο
Γκίκας Δημήτριος Αθανασίου (γιος, 25/09/1927 - 04/11/2018) -λαούτο
Γκίκας Ιωάννης Αθανασίου (γιος, 23/09/1936 - 11/12/2010) -ούτι, φωνή
Καϊδατζής Αθανάσιος (περίπου 1850 – 1932) -γκάιντα

Λιάκος Ιωάννης Δημητρίου (10/08/1885 - 07/01/1939) -κλαρίνο
Μαλλίνης Κυριαζής Βασιλείου (06/03/1911 - 11/08/1984) -βιολί
Πολίτης Βασίλης Κωνσταντίνου (10/12/1922- 2/5/2019) -βιολί
Χριστουδης Χρήστος Δημητρίου (15/04/1923 - 09/02/2001) -λαούτο

Νέος Μαρμαράς

Αθανασίου Αναστάσης Ιωάννη (22/05/1919 - 19/02/2013) -κλαρίνο
Αθανασίου Χρήστος Ιωάννη (13/06/1922 - 16/08/2014) -φύλλο
Γιουβαρλάκης Απόστολος Θεμιστοκλή (01/08/1924 – 16/05/2005) -κλαρίνο
Γκιζγκής Παράσχος Θεοδώρου (07/02/1935 - 20/09/2007) -βιολί
Γκιώτης Νικόλαος Σταυρινού (28/8/1922 - 25/07/2011) -βιολί
Καλησπέρης Φώτιος Στυλιανού (05/10/1932 – 27/02/1996) -βιολί
Κούφατζης Θεόδωρος Σταύρου (28/11/1892 - 28/11/1975) -βιολί
Κούφατζης Παναγιώτης Θεοδώρου (γιος, 02/08/1925 - 30/07/2010) -λαούτο
Λογοτριβής Ευστράτιος Χρήστου (11/09/1922 - 25/08/2017) -λαούτο
Λογοτριβής Γρηγόρης Χρήστου (αδερφός, 02/01/1923 - 05/11/2014) -λαούτο
Μουλάς Σταμάτης Νικολάου (16/12/1912 - 11/06/2004) -βιολί
Μενεξές Κυριάκος Δημητρίου (05/10/1944 - 01/09/2011) -κιθάρα
Μοναχέλης Αλέξανδρος Γεωργίου (03/05/1946 – σήμερα) -μπουζούκι
Τσαμούχης Αντώνης Μιχαήλ (20/06/1892 - 08/06/1975) -κλαρίνο

Συκιά

Βατώνιας Κοσμάς Δημητρίου (01/01/1908 – 06/02/1984) -βιολί
Βατώνιας Παύλος Κοσμά (γιος, 18/11/1939 – σήμερα) -βιολί
Γιαρένης Νικόλαος Στυλιανού (04/11/1950 - σήμερα) -λαούτο, κιθάρα
Γεωργουδής Δημοκράτης Αθανασίου (02/01/1944 – σήμερα) -κλαρίνο
Ζάπρος Μανώλης Θεοδώρου (στη Σάρτη, 20/04/1948 - σήμερα) -μπουζούκι
Μπραβήτας Ιωακείμ Αστερίου (01/01/1912 – 09/12/1996) -λαούτο
Ντούβας Δημήτρης Αργυρίου (09/11/1925 – 22/04/2006) -λαούτο
Ντούβας Βασίλειος Αργυρίου (αδερφός, 23/06/1935 – 25/08/2011) -μπουζούκι

συνέχεια στη σελίδα 29

Από τον εορτασμό της 199ης επετείου της μάχης των Βασιλικών, στην Μονή της Αγίας Αναστασίας και στο μνημείο της ομώνυμης μάχης τον Ιούνιο του 1821.

Το μνημόσυνο

Ο κ. Χρήστος Παυλούδης εκφωνεί σύντομο χρονικό της Μάχης

Οι επίσημοι καλεσμένοι στην εκκλησία

Επιμνημόσυνη δέηση μπροστά στον ανδριάντα του καπετάν Χάψα

Κατάθεση στεφάνων

Από τον Υφυπουργό Μακεδονίας -Θράκης κ. Θεόδωρο Καράογλου

Από τον εκπρόσωπο της Βουλής των Ελλήνων κ. Γεώργιο Βαγιανά

Από τον Αντιπεριφερειάρχη κ. Ιωάννη Γιώργο

Από τον Αντιδήμαρχο Πολυγύρου κ. Χρήστο Βορδό

Από τον Δήμαρχο Θέρμης κ. Θεόδωρο Παπαδόπουλο

Από τον Δήμαρχο Εμμανουήλ Παππά κ. Δημήτριο Νότα

Από την Αντιδ. Σιθωνίας κ. Μαρία Λαθούρη -Πάργα

Από τον Πρόεδρο Γαλάτιστας κ. Εμμανουήλ Σειρά

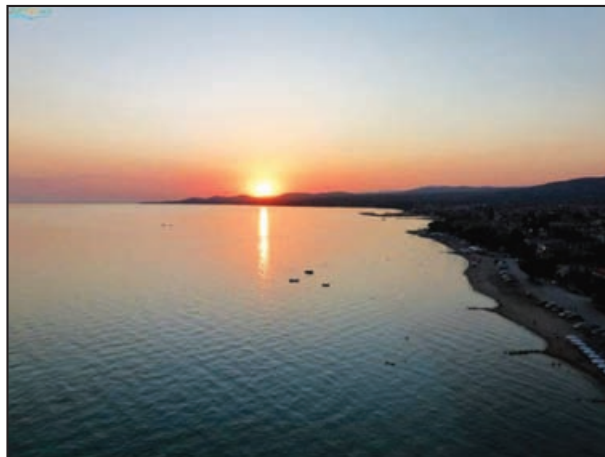
Από τον Πρόεδρο του Παγχαλκιδικού κ. Ιωάννη Κοτσάνη

ΟΜΟΡΦΙΕΣ - ΜΝΗΜΕΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ακτή Σπαθιές - Νικήτη

Ηλιοβασίλεμα στη Νικήτη

Πόρτο Καρράς - Ν. Μαρμαράς

Καλαμίτσι

Ν. Διάπορος - Βουρβουρού

Ακτή Σαλονικιού

ΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΣΙΘΩΝΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Σπαλαθρονήσια - Ν. Μαρμαράς προς Τορώνη

Καβουρότριπες

Βασιλική Σοφρώνιου - Νικήτη

Αρχαία πόλη Τορώνης

Μνημείο πεσόντων αεροπόρων - Ορεινός όγκος Σιθωνίας

Μνημείο πεσόντων Σινούκ 2004 - Πόρτο Κουφό

ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΣΤΟ Α.Π.Θ. (2010-2020)

Η προσφώνηση του Προέδρου του Συλλόγου (2010) κ. Μιχαήλ Καρτσιώτη.

*Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκδικού
Συλλόγου (2010), αμέσως μετά τα αποκαλυπτήρια.*

συνέχεια από τη σελίδα 24

Πλακίδας Δημήτριος Εμμανουήλ (28/09/1920 - 15/09/2012) -κλαρίνο

Πλακίδας Μανώλης Δημητρίου (γιος, 25/06/1942 - σήμερα) -μπουζούκι

Πλακίδας Νικόλαος Δημητρίου (γιος, 22/08/1948 - σήμερα) -κλαρίνο

Πλακίδας Στυλιανός Δημητρίου (γιος, 01/10/1950 - 10/09/2012) -κρουστά

Παντελής Θανάσης Αναστασίου (27/12/1948 - σήμερα) -λαούτο

Παντελής Χρήστος Αστερίου (07/07/1942 - σήμερα) -μπουζούκι

Παυλούδης Σπυρίδων Θεοδοσίου (08/07/1915 - 16/06/2004) -ούτι, λαούτο

Ροκανούδας Απόστολος Αγγελάκη (03/10/1936 - 04/11/2005) -κλαρίνο

Τσουκαλάς Αθανάσιος Κωνσταντίνου (31/01/1950 - σήμερα) -κλαρίνο

Σάρτη

Παννάκιρης Χρυσόστομος (περίπου 1865 - 1945) -λύρα

Παππάς Δημήτριος Ιωάννη (07/03/1906 - 09/08/1990) -λαούτο

Παππάς Χρυσόστομος Δημητρίου (γιος, 22/08/1936 - σήμερα) -φύλλο

Χατζηεμμανουήλ Στέλιος Ευαγγέλου (24/10/1945 - σήμερα) -μπουζούκι, φωνή

Ανάμεσα στους παραπάνω υπήρχαν οικογένειες μουσικών που ξεχώριζαν και έπαιζαν επαγγελματικά

σε γλέντια σε όλη τη Χαλκιδική όπως οι Πατρελαίοι και Μιγδαναίοι από τον Άγιο Νικόλαο, οι Πλακιδάιοι και Ντουβαίοι από τη Συκιά, ενώ ικανοποιητικοί ήταν και οι Λογοτριβαίοι από τον Νέο Μαρμαρά και οι Γκι-καίοι από τον Παρθενώνα. Κάποιες μουσικές οικογένειες μάλιστα παντρεύονταν μέλη άλλων μουσικών οικογενειών όπως οι Πατρελαίοι με τους Μιγδαναίους ή κάποιοι μουσικοί γίνονταν συγγενείς εξ αγχιστείας όπως ο Γιούγκας Νικόλαος και ο Μοσχόπουλος Μόσχος ή ο Μιχαλούδης Θεόδωρος, ο Μυλωνάς Νικόλαος και ο Μόσχος Χρήστος από το Μεταγγίτσι. Υπήρχαν και οργανοπαίχτες που δεν είχαν οικογενειακή παράδοση, όμως λόγω μουσικής δεξιοτεχνίας είχαν καταφέρει να συνεργάζονται με τους καλύτερους όπως ο Κούφατζης Παναγιώτης από τον Νέο Μαρμαρά, ο Κατσιμέρος Χρήστος και Δημούδης Ηρακλής από τη Νικήτη και ο Παντελής Χρήστος από τη Συκιά.

Οι περισσότεροι από τους οργανοπαίχτες που κατέγραψα δεν είναι πια ζωντανοί. Οι λίγοι που έχουν μείνει είναι οι μόνοι που μπορούν ακόμα να μας δώσουν κάποιες πληροφορίες για τον τρόπο που διασκεδάζανε οι άνθρωποι στα χωριά μας τα παλαιότερα χρόνια. Ακόμα είναι οι μόνοι που έχουν την παραδοσιακή οργανοπαϊχτική εμπειρία. Γι'αυτό πρέπει να τους ακούσουμε όσο περισσότερο γίνεται ώστε να μάθουμε από αυτούς εμείς που ακολουθούμε.

Ο οντίστας Κατσιμέρος Χρήστος, ο βιολιτζής Γιούγκας Νικόλαος, ο βιολιτζής Μυλωνάς Νικόλαος, ο λαουτιέρης Μοσχόπουλος Μόσχος και ο λαουτιέρης Βρούσιος Κωνσταντίνος στο γάμο του Γκιούρα Νικόλα στο Μεταγγίτσι το 1956, μπροστά από το σπίτι του Κουτσιούκη Θύμιου του Ιωάννη.

ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ, ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΑΝΕΞΟΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στείλτε μας το e-mail σας

Το ξαναγράφουμε για άλλη μια φορά και παρακαλούμε όλα τα μέλη μας:

Προκειμένου να εκσυγχρονίσουμε τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ μας, ώστε να επικοινωνούμε εύκολα, γρήγορα και ανέξοδα, **σας παρακαλούμε** στείλτε το δικό σας e-mail στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου, **panchalkidikos@gmail.com**, προτάσσοντας επίθετο και όνομα.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

Στην ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, που είναι κολλημένη στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό σας, αναγράφεται πάνω από το όνομά σας το έτος μέχρι το οποίο έχετε εξοφλήσει τη συνδρομή σας.

Η ΝΙΚΗΤΗ ΗΜΩΝ, ΤΗΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛ. ΜΑΝΤΣΙΟΣ

Υπομηχανικός

Ένα χωριό με μακραίωνη ιστορία, -720 χρόνια ύπαρξης-, κOURνιασμένο στο βάθος της χαράδρας στην αρχή, στο στενό, -προς τη μεριά του Τωρωναίου κόλπου-, της καταπράσινης και τραχιάς Σιθωνίας, στεφανωμένο από πευκώνες και ελαιώνες.

Κρυμμένο καλά μέσα σ' αυτή τη ρεματιά, μακριά από τα μοχθηρά βλέμματα των πάσης προελεύσεως πειρατών, κατά καιρούς, αλλά και μακριά από τις «μπάρες» και τα «στόμια», όπου ο κώνωψ κυριαρχούσε και η ελονοσία θέριζε.

Κτισμένο αμφιθεατρικά, προσανατολισμένο προς τον νοτιά, προς τη θάλασσα, να την αγναντεύει και να δροσίζεται από την Όστρια και τον Γαρμπή, με την πλάτη στραμμένη κατά τον Άι - Λιά, το Βέτρινο, το Βραχωτώ και τα άλλα μικρά κορφοβούνια, να το απαγκιάζουν λιγάκι από τους τρελλο - Βοριάδες.

Απέχει, σε ευθεία γραμμή, 36,1 χιλιόμετρα από «τον Κωφόν λιμένα των Τωρωναίων...»¹, 18,9 χιλιόμετρα από τη νήσο Κέλφο, την Γκέλφο μας, και μόλις 3,9 χιλιόμετρα από την πόλη την αρχαία, τη Γαληψώ.

Νικήτη, «...χωριόν Νικήτη κείμενον εντός ρευματίας απέχον ¼ της ώρας της ακτής. Οικείται δε υπό 167 οικογενειών γεωργών, μελισσοτρόφων και ναυτικών...»², θα επισημάνει ο ταγματάρχης Μηχανικού του Ελληνικού στρατού Νικόλαος Σχοινάς το 1887.

Νικήτη, «... Το Νικήτι, ένα χαριτωμένο γηγενές χωριό, κρυμμένο ζηλότυπα μέσα στην λαγκαδιά... με τους γίγαντες του don Κιχώτου παρατεταγμένους στη σειρά των λόφων... κτισμένο στο μυχό του Τυρεναίου κόλπου, θα εγένετο θαυμάσιο κέντρο... Στην παραλία δεν υπάρχει τίποτα άλλο παρά το οινοπνευματωπαιείο - Ξενοδοχείον η Νέα Ελλάς του κ. Καλλέα...»³. Αυτή τη γλα-

φυρή περιγραφή της Νικήτης των ανεμόμυλων και του παραλιακού Ξενοδοχείου "Νέα Ελλάς", δίνει ο προϊστάμενος της επιτροπής για την αποκατάσταση των προσφύγων του 1922.

Τώρα απλωμένο στο τρίστρατο... εγένετο ένα «θαυμάσιο κέντρο...».

1912 και η Νικήτη μετράει 482 χρόνια τουρκικού ζυγού στον τράχηλό της.

Η ζωή των Νικητιανών στη σκλαβιά συνεχίζεται με 2 - 3 Τούρκους χωροφύλακες (Τζανταρμάδες, τουρκ. Candarma) στο κεφάλι τους. Συνεχίζεται με τους Νικητιανούς στα χωράφια τους, στο όργωμα με το ξύλινο αλέτρι, στη σπορά, στον θέρο με τα δρεπάνια στα χέρια, στ' αλώνια με την «αδουκάνη», το «δουκράνι», το «καρπουλόι» και το «δρομόνι», στους αμπελώνες,

στα πατητήρια και στα ρακοκάζανα. Συνεχίζεται στα λιοστάσια και στα λιοτρίβια, στους μελισσότοπους με τις «ανθοβυζάχτρες» τις μέλισσες και τα κοφίνια, στις καλύβες με τα «μαμούδια» (μεταξοσκώληκες) και τα κουκούλια. Συνεχίζεται στα καμίνια για τα ξυλοκάρβουνα, στα ασβεστοκάμινια, στα κεραμαριά. Συνεχίζεται στα δάση με τα τσίγκινα ρετινοκάρτελα καρφωμένα στους κορμούς των πεύκων κάτω από τις πληγές τους που ρητινοροούν, στα μαντριά με τα γιδοπρόβατα, στα καρνάγια, στη θάλασσα, τη «μαριόλα», με τα καλούδια της...

Όμως, πριν ακόμα εκπνεύσει το 1912, (18 Οκτωβρίου), ο Μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος (1864 - 1945) με μια απίθανης έμπνευσης διπλωματική ενέργεια, (τέχνασμα), επιτυγχάνει την αναίμακτη απελευθέρωση του Πολύγυρου και των γύρω χωριών, μεταξύ των οποίων και η Νικήτη. Οι τουρκικές δυνάμεις, 2.000 άνδρες στο σύνολό τους, μαζί τους και η μικρή τουρκική

Η Νικήτη, το παλιό χωριό με την εκκλησία του Αγίου Νικήτα και το Λαογραφικό Μουσείο

1. Θουκυδίδης Ε2

2. Νικόλαος Σχοινάς, ταγματάρχης Μηχανικού (1887)

3. Από το Μακεδονικόν Ημερολόγιον, Ν. Σφενδόνη (1928)

4. Παναγιώτης Στάμος, "Ο μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος (1864-1945)".

φρουρά της Νικήτης, άγονται, κυριολεκτικά, στη Θεσσαλονίκη. «...εις δε την ύπαιθρον εκυριάρχει το υπό τον ανθ/γόν Βασίλειον Παπακώσταν ολιγάριθμον ελληνικόν σώμα εξ 60 - 70 περίπου Ελλήνων ανταρτών»⁴.

23 Οκτωβρίου 1912, το μικρό Ελληνικό ανταρτικό σώμα του Παπακώστα εισέρχεται στον Πολύγυρο.

Με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου, (28 Ιουλίου 1913), αποκτά την ελευθερία της και η Χαλκιδική, - ασφαλώς και η Νικήτη -, με... «σφραγίδες και υπογραφές».

Ακολούθησαν οι αλληπάλληλοι πόλεμοι που διεξήγε η Ελλάδα εκείνα τα χρόνια, στη συνέχεια η Μικρασιατική Εκστρατεία, αργότερα ο πόλεμος του '40, και η Νικήτη πάντα παρούσα σ' όλους αυτούς τους αγώνες. Πολλά τέκνα της έχυσαν το αίμα τους και άφησαν τα κόκκαλα τους, διάσπαρτα, στα πεδία των μαχών.

Τραγική κατάληξη τα πολλά θύματα που είχε σ' εκείνον τον ολέθριο, τον αδελφοκτόνο, τον καταρα-

μένο, τον εμφύλιο.

Πέρασαν από τότε χρόνια, κύλισε νερό, πολύ νερό, στ' αυλάκι της νεότερης και σύγχρονης Ελληνικής ιστορίας, και το χωριό, η Νικήτη, μεγάλωσε, απλώθηκε, βγήκε και πέρα από τη ρεματιά και έφτασε από την Παναγούδα μέχρι τον Άι - Θόδωρο, κάτω χαμηλά στη θάλασσα. Έφτασε μέχρι την Αγία Βαρβάρα από τη μια μεριά, ξεπέρασε από την άλλη και την καινούρια εκκλησία, τη μεγάλη, της Κοίμησης της Θεοτόκου, και έφτασε πέρα μέχρι τον Άι - Γιώργη.

Έχει όμως, εκεί ψηλά, και τον Άι - Νικήτα μας, να δεσπόζει και να την προστατεύει.

Νικήτη, η ευλογημένη πολυαγαπημένη γενέτειρά μας.

Νικήτη, φύτρα καλλιπάρειων νεανίδων, Νικήτη η εύανδρος, η θαλασσολάτρης, η ελαιοβριθής, η μελισσοτρόφος.

Η Νικήτη ημών, της Σιθωνίας και της Χαλκιδικής.

* * *

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΛΕΟΝ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΕΤΑΙΡΟ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΘ ΜΕ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ «ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ: Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ

Καθηγητής Αστρονομίας, ΑΠΘ

Μέλος του Δ.Σ. και του Ε.Σ. του ΔΙΚΑΜ

Στις 9 Ιουλίου 2020 το Περιφερειακό Συμβούλιο στη συνεδρίασή του ψήφισε το «Σύμφωνο Συνεργασίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και με το Δήμο Αριστοτέλη» για τη δημιουργία και λειτουργία του «ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ: Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» με σκοπό τη μελέτη του Αριστοτελικού έργου και τη διάδοσή του σε διεθνές επίπεδο.

Η δημιουργία του Κέντρου αυτού με τη συνδρομή του δυναμικού του ΑΠΘ και κυρίως του «Διεπιστημονικού Κέντρου Αριστοτελικών Μελετών του ΑΠΘ (ΔΙΚΑΜ)» και τώρα πλέον και με τη δυναμική στήριξη και της Περιφέρειας θα συμβάλει στην προσπάθεια του Δήμου Αριστοτέλη ώστε να τοποθετηθεί ο Δήμος, αλλά και όλη η Χαλκιδική και η Περιφέρεια στο παγκόσμιο επιστημονικό, εκπαιδευτικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Η ανέγερση του Κέντρου θα γίνει σε έκταση 300 περίπου στρεμμάτων στα Αρχαία Στάγαιρα, στη γενέτειρα του πανεπιστήμονα Αριστοτέλη, που με τη σοφία του, την επιστημοσύνη του, την εφευρετικότητα του νου

του, τη σφαιρική δομή και την καθολικότητα του πνευματός του, καθώς και με το ρεαλισμό του, έχει αναγνωρισθεί παγκοσμίως ως ο ανεκτίμητος δάσκαλος όλων των εποχών. Πολλές μάλιστα από τις συλλήψεις του νου του αποτελούν σήμερα θεμέλια σύγχρονων επιστημονικών κλάδων ή δείκτες κατευθύνσεως πρακτικής πολιτικής, αλλά και ατομικής συμπεριφοράς.

Η απέραντη αυτή σε μέγεθος και ποιότητα πνευματική περιουσία του Σταγειρίτη φιλόσοφου Αριστοτέλη και η οποία είναι κατατεθειμένη στην Παγκόσμια Τράπεζα του Πολιτισμού όλης της ανθρωπότητας είναι παγκοσμίως αγέραστη και μάλιστα με προοπτική πολλών αιώνων.

Το γεγονός αυτό μας γεμίζει όλους μεγάλη χαρά καθώς το μεγαλεπήβολο αυτό έργο θα κάνει τη Χαλκιδική πόλο έλξης πολλών επισκεπτών από όλο τον κόσμο με πολύπλευρα οφέλη για όλη την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Σ.Σ. Εκπρόσωπος της Περιφέρειας ορίστηκε ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ιωάννης Γιώργος. Ο Παγχαλκιδικός του εύχεται κάθε επιτυχία.

ΜΙΑ ΧΛΙΑΡΟΥΔΑ ΖΑΧΑΡ΄ (Για του πιδούδ’ που δε νουγάει, αλλά του κρούν’)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

«**Μή τού κρούς¹, βρέ, τού καλό μ’ τού πιδούδ’.**
Είνι μ’ κρούτσ(ι)κου. Δε νουγάει²»

«**Έλα, καλόμ’ πιδούδ’ να σι δώσου μια χλιαρούδα ζάχαρ³ πού σ’έκρουσαν. Μήν κλαις**»

Τα λόγια αυτά, που τα άκουγα από μικρό παιδί σχεδόν καθημερινά από το στόμα της θειάς μου της Τρανταφλιάς, κελαηδούν έκτοτε μέσα στην ψυχή μου και με στοιχειώνουν: «**Μή τού κρούς τού καλόμ είνι μ’ κρούτσ(ι)κου δέ νουγάει**». «**Έλα, καλό μ’, να σι δώσου μιά χλιαρούδα ζάχαρ’. Μήν κλαις**»

Τώρα που τα αξιολογώ τα λόγια αυτά πιστεύω ότι συνιστούσαν την επιτομή της στάσης και της συμπαράστασης της θειάς Τρανταφλιάς προς τους πιο αδύναμους και πιστεύω ακράδαντα ότι επέδρασαν καθοριστικά και στη δική μου στάση, κατανόηση και συμπάρσταση προς **τα αδύναμα, τα μειονεκτικά παιδιά**, που έγιναν τελικά το αντικείμενο της επιστημονικής μου ενασχόλησης και έργο ζωής.

Το πατρικό μου σπίτι ήταν ενωμένο, είχε την ίδια στέγη με το σπίτι της θειάς Τρανταφλιάς. Η αυλή, που ήταν ο παράδεισος της παιδικής μου ηλικίας, ήταν επίσης κοινή. Παίξαμε περισσότερο στο κομμάτι της αυλής, που βρισκόταν κάτω από το μπαλκόνι της θειάς Τρανταφλιάς γιατί εκείνο το μέρος ήταν πιο ίσιο και είχε λιγότερες πέτρες. Έτσι τον περισσότερο χρόνο των καθημερινών μας παιχνιδιών τον περνούσαμε κάτω από το μπαλκόνι της θειάς Τρανταφλιάς, η οποία ως εκ τούτου μπορούσε μ’ αυτόν τον τρόπο να μας βλέπει από κοντά και κυρίως να μας ακούει ενώ καθόταν στο μπαλκόνι της. Πράγματι την έβλεπα, ενώ παίζαμε, να κάθεται στο μπαλκόνι με ένα κέντημα ή με ένα πλεκτό στο χέρι και να μας βλέπει και να μας ακούει και να μας αγκαλιάζει με το βλέμμα της και με το καλοκάγαθο χαμόγελό της, που δεν έλειπε ποτέ από τα χείλια της. Κατά διαστήματα τις φωνούλες και τα γέλια των χαρούμενων παιχνιδιών μας τις διαδέχονταν φωνές άγριες και κλάματα και όχι σπάνια χειροδικίες. Συνήθως τα μεγαλύτερα παιδιά όταν ενοχλούνταν από τα μικρότερα ή ήθελαν να διεκδικήσουν κάτι εις βάρος τους τα έσπρωχναν, τα έδιωχναν και πολύ συχνά τα ξυλοφόρτωναν. Και τότε γέμιζε «θρήνους και οδυρμούς» η αυλή. Και τότε ακριβώς γινόταν η άμεση παρέμβαση της θειάς Τρανταφλιάς από ψηλά, από το μπαλκόνι της. Η πρώτη της φράση, που την είχε, λες, έτοιμη στο στόμα της ήταν: «**Γιατί κρούϊστι⁴, καλάμ. Μή κρουϊστι, καλάμ. Μιρώστι⁵**». Όταν έβλεπε, που όπως είπα ήταν το συνηθέστερο, ένα μεγαλύτερο

παιδί να «κρούει» ένα μικρότερο είχε πάντα έτοιμη μια δεύτερη φράση, που απευθυνόταν στον θύτη «**Μή τού κρούς, βρέ, του καλόμ’ του πιδούδ’ ίνι μ’ κρούτσ(ι)κου, δέ νουγάει. Ισύ ίσι μιγάλους. Αυτό δέ νουγάει**»

Τώρα συνειδητοποιώ, όπως είπα, ότι έπαιρνε πάντα το μέρος του πιο αδύναμου και προσπαθούσε με το επιχείρημα ότι «**δέ νουγάει**» να το προστατέψει. Το επόμενο βήμα της, μετά τη λεκτική της παρέμβαση, ήταν να τρέξει στην κουζίνα της να πάρει **την κρίνα⁶** με τη ζάχαρη, να εμφανιστεί πάλι στο μπαλκόνι της και να φωνάζει απευθυνόμενη αυτή τη φορά στο θύμα τουτέστιν στο δαρμένο μικρούτσικο και να του πει την ίδια πάντα φράση, που την είχε κι αυτή έτοιμη στο στόμα της: «**Μήν κλαις, καλό μ’. Έλα να σι δώσου μια χλιαρούδα ζάχαρ’. Έλα να σι γλυκάνου, πού σ’έκρουσαν**».

Αυτή η σκηνή επαναλαμβανόταν κάθε φορά με μαθηματική ακρίβεια μετά από κάποιον ξυλοδαρμό μικρότερου από μεγαλύτερο παιδί. Ήτοι: φωνές τη θειάς Τρανταφλιάς προς τον θύτη να σταματήσει τη χειροδικία, μεταφορά της κρίνας με τη ζάχαρη από την κουζίνα στο μπαλκόνι και κάλεσμα του θύματος, που το έκρουσαν να το γλυκάνει με μια «χλιαρούδα ζάχαρη»!

Εγώ ως παιδί ήμουν γενικά καλόβουλος και ήσυχος. Έτσι πρακτικώς δεν έτρωγα ποτέ ξύλο από τα μεγαλύτερα παιδιά και γι αυτό δεν είχα την ευκαιρία να απολαύσω τη χλιαρούδα τη ζάχαρη, που απολάμβαναν τα ξυλοφορτωμένα συνομήλικά μου. Σιγά-σιγά άρχισα να ζηλεύω τα παιδιά, που την έτρωγαν και με τον καιρό μου έγινε έμμονη ιδέα η απόλαυση μιας χλιαρούδας ζάχαρης! Ένωθα προφανώς ότι θα ήταν μια μέγιστη απόλαυση «στόματος και ψυχής» εκείνη η χλιαρούδα η συνοδευόμενη από το χαμόγελο και τα λόγια παρηγορίας της θειάς Τρανταφλιάς.

Τα παιδιά όμως είναι «διαβολάκια»! Γιατί μέσα από την αθωότητα τους αναπτύσσουν σιγά-σιγά και μια διαβολική πονηριά και είναι έτοιμα να εκμεταλλευθούν προς όφελός τους κάθε αδυναμία προς αυτά των ενηλίκων. Είναι «χειριστικά» όπως τα χαρακτηρίζουν οι σύγχρονοι ψυχολόγοι. Εγώ βέβαια δεν θα μπορούσα να αποτελέσω εξαίρεση και να μην εκμεταλλευθώ την κατάσταση προς όφελός μου.

Έτσι έφτασε μια μέρα κορύφωσης της επιθυμίας μου να φάω μια χλιαρούδα ζάχαρη από την κρίνα της θειάς Τρανταφλιάς, να δω το χαμόγελό της και να ακούσω τα λόγια παρηγορίας της. Έλα όμως που δε με «έκρουε» κανένα παιδί, που ήταν η απαραίτητη προϋ-

πόθεση για να γίνουν όλα αυτά. Η χλιαρούδα προϋπόθετε αυστηρά τον ξυλοδαρμό, οποίος δεν μου συνέβαινε. Μέσα στην απελπισία μου και στην κορύφωση τη επιθυμίας μου, όπως είπα, να φάω εκείνη την ημέρα μια χλιαρούδα ζάχαρη βρήκα το κουράγιο, ανέβηκα τα σκαλιά και έφτασα στο μπαλκόνι, που καθόταν η θεία Τρανταφλιά. Μόλις με είδε με χάιδεψε, όπως πάντα, με το βλέμμα της και με το χαμόγελό της και μου είπε: «**Βρές καλώς το, έλα να καθίσεις να κάνουμε παρέα**». Εγώ βέβαια άλλα είχα στο νου μου και όχι την παρέα της. Έτσι βρήκα το θράσος να πάρω ένα μισοκακόμοιρο ύφος και να της πω: «**Θειά Τρανταφλιά, σήμερα το πρωί μόλις σηκώθηκα από το κρεβάτι με έκρουσε πολύ η μαμά μου**». (Χρησιμοποίησα την λέξη «έκρουσε», που χρησιμοποιούσε η ίδια για τον ξυλοδαρμό, παρ' όλο που δεν ήταν στο δικό μου λεξιλόγιο, προφανώς για να τη συγκινήσω αμεσότερα). «**Γιατί, καλό μ', σ'έκρουσε; Τι έκανες;**» με ρώτησε. «**Δεν ξέρω, θειά Τρανταφλιά, γιατί με έκρουσε. Νά μόλις σηκώθηκα από το κρεβάτι άρχισε να με κρούει**» απάντησα συνεχίζοντας να έχω το μισοκακόμοιρο ύφος. Με χάιδε-

ψε τα μαλλιά και μου είπε στοργικά: «**Έλα δεν πειράζει. Εγώ άμα τη δω τη μαμά σου θα την πω να μη σε ξανακρούσει. Πήγαινε τώρα να παίξεις**». Ένωσα τέτοια απογοήτευση! Είδα το όνειρο της χλιαρούδας της ζάχαρης να γίνεται συντρίμμα. Και τότε χωρίς να κουνηθώ από τη θέση μου για να πάω να παίξω, όπως είπε η θεία Τρανταφλιά, βρήκα τη δύναμη να ψιθυρίσω «**Δε θα με δώσεις τώρα εμένα μια χλιαρούδα ζάχαρη, που μ'έκρουσε η μαμά μου;**». Δε θα ξεχάσω ποτέ το πλούσιο και καλοκάγαθο γέλιο της. Τότε φαίνεται συνειδητοποίησε γιατί πήγα να της παραπονεθώ που με «έκρουσε» η μάνα μου. Έφερε αμέσως την κρίνα, μου έδωσε τη χλιαρούδα τη ζάχαρη, που edικαιούνταν κάθε ξυλοδαρμένος και έφυγα πλήρως ικανοποιημένος.

Η μάνα μου, όταν έμαθε το περιστατικό γέλασε με την ψυχή της, με συμβούλεψε όμως με αυστηρό τόνο να μην πω ποτέ ξανά ψέματα για να κερδίσω κάτι. Σημειωτέον ότι η μάνα μου δεν με «έκρουσε» ποτέ, ούτε μια φορά και όμως εγώ την διέσυρα άδικα για να απολαύσω μια χλιαρούδα ζάχαρη!

1. **Κρούου, έκρουσα:** χτυπώ. (αρχαία: κρούω)
2. **Νουγώ:** εννοώ, καταλαβαίνω, ξέρω. (αρχαία: νοώ)
3. **Χλιαρούδα ζάχαρη:** ένα κουταλάκι γεμάτο ζάχαρη. (χλιαρούδ': κουταλάκι)
4. **Κρούουμι:** (αλληλο) χτυπιέμαι
5. **Μιρώνου:** ηρεμώ, καθησυχάζω κάποιον
6. **Κρίνα:** τενεκεδένιο κουτί χωρισμένο σε 2 χώρους, τον έναν για ζάχαρη και τον άλλο για καφέ (Λατινικά: scrinium. Σλαβικά: krina)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου εκφράζει τις ευχαριστίες τους στην κ. Μαρία Χριστάρα, φωτογράφο - διευθύντρια προσωπικού του Δήμου Σιθωνίας, που μας διέθεσε δωρεάν τις φωτογραφίες της Σιθωνίας που δημοσιεύονται στο παρόν τεύχος.

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 15-9-2020

	Αρ.Μητρώου		Αρ.Μητρώου
1. Δαλδογιάννη Ανδριάννα	Αγ. Νικόλαος 1855	4. Χατζησταματίου Ελευθερία	Ουρανούπολη 1858
2. Θέου Δημήτριος	Βασιλικά 1856	5. Παπαδόπουλος Γεώργιος	N. Μουδανιά 1859
3. Αργυρού Βάσω	Αρναία 1857		

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και τη δράση του Συλλόγου μας.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από τη ζωή.

1. Η **Χρυσοχοΐδου Αναστασία** από την Αρναία με Α.Μ. 1755, Αρχιτέκτονας.
2. Η **Σκορδαλάκη Άννα** από την Θεσσαλονίκη με Α.Μ. 1445, Ιατρός μέλος του Χορευτικού μας Συγκροτήματος.
3. Ο **Νερατζιάς Δημήτριος** από την Αρναία με Α.Μ. 1523, Πολιτικός Μηχανικός.
4. Ο **Ποϊρατζίδης Μανώλης** από τα Πετράλωνα με Α.Μ 1834, Μαθηματικός

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενοι ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ
Σ.Σ. Παρακαλούνται όλα τα μέλη να ειδοποιούν τον Σύλλογο σε παρόμοιες περιπτώσεις, ώστε να ενημερώνεται η γραμματεία και το περιοδικό και να παρίσταται, αν είναι εφικτό, αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ν. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ομ. Καθηγητής Μηχανικής Τροφίμων Α. Π. Θ.

Εισαγωγή

Η σχέση διατροφής και υγείας είναι γνωστή από την αρχαιότητα. Ο πατέρας της Ιατρικής, Ιπποκράτης (460-370 π.Χ.) διατύπωσε με απόλυτη σαφήνεια τις προϋποθέσεις της καλής (θετικής) υγείας:

«*Η θετική υγεία απαιτεί γνώση της πρωτογενούς σύστασης του ατόμου (βλ. γενετική) και των δυνατοτήτων διαφόρων τροφίμων, τόσο εκείνων που ενυπάρχουν, όσο και εκείνων που προέρχονται από τη δεξιότητα του ανθρώπου (βλ. επεξεργασία)...Αλλά το φαγητό από μόνο του δεν αρκεί για την υγεία. Πρέπει να υπάρχει και άσκηση, τα αποτελέσματα της οποίας πρέπει επίσης να γίνουν γνωστά.....Αν υπάρχει κάποια έλλειψη τροφής ή άσκησης το σώμα θα ασθενήσει*»

Είναι ενδιαφέρουσα η σημασία που αποδίδει ο Ιπποκράτης στη συνύπαρξη σωστής διατροφής και άσκησης για διασφάλιση καλής υγείας. Είναι επίσης ενδιαφέρουσα η αναγνώριση της σχέσης μεταξύ φυσικής και διανοητικής υγείας, όπως αυτή διατυπώθηκε από τους αρχαίους προγόνους μας στο γνωστό ρητό: «*Νούς υγιής εν σώματι υγιεί*»¹.

Πέρα από τις παραπάνω προϋποθέσεις καλής υγείας που ισχύουν υπό κανονικές συνθήκες, η ανάγκη αυξημένης αντίστασης σε λοιμώξεις σε περιόδους μιας πανδημίας - σαν αυτή που βιώνουμε τους τελευταίους μήνες - δημιουργούν την ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής σε μια ισορροπημένη διατροφή, πλούσια μάλιστα με συγκεκριμένα θρεπτικά στοιχεία, τα οποία ενισχύουν το ανοσοποιητικό μας σύστημα, για να αμυνθεί αποτελεσματικά στις μικροβιολογικές επιθέσεις.

Τι εννοούμε με τον όρο «ανοσοποιητικό»;

Είναι το σύστημα που προστατεύει τον οργανισμό μας από αντιγόνα και παθογόνους μικροοργανισμούς (π.χ. βακτήρια, ιοί, παράσιτα) και από αυτοάνοσα νοσήματα. Τα λευκά αιμοσφαίρια δρουν ως ανοσοπροστατευτικά, αλλά και ως κύτταρα μνήμης. Όταν κάποιος προβληθεί από ένα παθογόνο (πχ. ιό), τα λευκά αιμοσφαίρια βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της άμυνας και δημιουργούν αντισώματα, για να αντιμετωπίσουν τον «εισβολέα».

Η λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος είναι εξαιρετικά περίπλοκη και καθορίζεται από παράγοντες, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η κληρονομικό-

τητα, το στρες, το αλκοόλ, το κάπνισμα, η άσκηση και γενικότερα ο τρόπος ζωής και διατροφής. Η κακή διατροφή και κατ' επέκταση η κακή θρέψη, οδηγεί στην ανικανότητα του ανοσοποιητικού να αντιμετωπίσει τυχόν λοιμώξεις.

Τρόποι ενίσχυσης του ανοσοποιητικού

Αν και η διατροφή παίζει σημαντικότατο ρόλο στην καλή κατάσταση του ανοσοποιητικού μας, δεν υπάρχουν επαρκή επιστημονικά δεδομένα για συγκεκριμένα τρόφιμα που το ενισχύουν. Γιαυτό μέχρι σήμερα, ο Ευρωπαϊκός Φορέας Ασφάλειας Τροφίμων έχει απορρίψει όλες τις αιτήσεις για ισχυρισμούς τροφίμων ή συστατικών τροφίμων ως προστατευτικά ενάντια στις λοιμώξεις.

Είναι βέβαια γνωστό από την αρχαιότητα (βλ. Ιπποκράτης) ότι μια ισορροπημένη, μεσογειακού τύπου διατροφή, σε συνδυασμό με άσκηση και υγιεινή διαβίωση συμβάλουν τα μέγιστα στην υγεία γενικά και στην ενίσχυση της προστασίας του οργανισμού από διάφορες ασθένειες ειδικότερα. Ο όρος «ισορροπημένη» διατροφή σημαίνει ποικιλία και μέτρο, ιδιαίτερα αναφορικά με το σύνολο των θερμίδων που προσλαμβάνουμε. Καλή διατροφή δεν σημαίνει μεγάλες ποσότητες τροφίμων, που οδηγούν στο αντίθετο αποτέλεσμα, την κακή υγεία. Βρέθηκε μάλιστα ότι η περισσότερη ενέργεια οδηγεί σε μείωση πολλών ανοσοποιητικών δεικτών².

Αυτές τις ημέρες έχουν ακουστεί πολλά σχετικά με την ενίσχυση του ανοσοποιητικού, με τροφές ή συμπληρώματα διατροφής που πρέπει να εντάξουμε στην καθημερινότητά σας. Τι όμως ισχύει από όλα αυτά;

Τρόφιμα και θρεπτικά συστατικά που ενισχύουν το ανοσοποιητικό

Ένα ισχυρό ανοσοποιητικό είναι αποτέλεσμα ισορροπημένης διατροφής και υγιεινού τρόπου ζωής σε βάθος χρόνου και όχι περιστασιακά. Όταν μιλάμε για τρόφιμα και θρεπτικά που βοηθούν το ανοσοποιητικό, αναφερόμαστε σε όσα έχουν φανεί σε μελέτες να δρουν ευεργετικά, όταν προσλαμβάνονται επαρκώς καθημερινά. Τέτοια συστατικά, είναι τα ω-3 λιπαρά, πολλές βιταμίνες, ο ψευδάργυρος, τα προβιοτικά, κ.α.

Είναι ενδιαφέρον ότι η μεσογειακή διατροφή είναι πλούσια σε όλα αυτά τα συστατικά, άρα από μόνη της είναι ασφαλής οδηγός ενίσχυσης του ανοσοποιητικού

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. *Mens sana in corpore sana - D. I. Juvenalis*

2. Bastard JP et al., 2006. Recent advances in the relationship between obesity, inflammation, and insulin resistance. Eur. Cytokine Netw. 17: 4 - 12

μας. Αξίζει να θυμίσουμε ότι η μεσογειακή διατροφή είναι πλούσια σε όσπρια, ψάρια (ιδιαίτερα τα λιπαρά), φρούτα – λαχανικά, νωπούς ξηρούς καρπούς, παρθένο ελαιόλαδο και κόκκινο κρασί (με μέτρο), ενώ είναι σχετικά φτωχή σε κόκκινα κρέατα και ζωικά λιπαρά.

Αναλυτικότερα, τα παρακάτω συστατικά παίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της άμυνας του οργανισμού μας:

Ω-3 λιπαρά: Θεωρούνται εύλογα «ασπίδα» του ανοσοποιητικού συστήματος, αφού θωρακίζουν τον ανθρώπινο οργανισμό από πολυάριθμες απειλές. Είναι τα πλέον ωφέλιμα, πολυακόρεστα λιπαρά οξέα, καθώς εκτός από την υψηλή διατροφική τους αξία, συμβάλουν σε ένα ευρύ φάσμα βιολογικών διεργασιών. Επιπλέον, έρευνες έχουν δείξει ότι τα ω-3 λιπαρά συμβάλουν στην καρδιακή, εγκεφαλική και ψυχική υγεία. Βρέθηκε μάλιστα ότι μειώνουν ακόμα και τον κίνδυνο εκδήλωσης ψυχικών διαταραχών, όπως το άγχος και η κατάθλιψη. Υπάρχουν τρία είδη ω-3 λιπαρών οξέων: Το άλφα λινολενικό οξύ (ALA), το εικοσιδιεξαενοϊκό οξύ (DHA) και το εικοσιπενταενοϊκό οξύ (EPA). Επειδή ο οργανισμός μας δεν μπορεί να τα συνθέσει μόνος του, συνιστάται η υιοθέτηση μιας ισορροπημένης διατροφής, που περιλαμβάνει τρόφιμα πλούσια σε ω-3. Τέτοια τρόφιμα είναι οι ξηροί καρποί και οι σπόροι, που είναι πλούσια σε ALA, ενώ τα ψάρια και τα θαλασσινά μας προσφέρουν DHA και EPA. Τα τελευταία χρόνια, κυκλοφορούν αυγά με αυξημένα ω-3 λιπαρά, μέσω ρύθμισης της διατροφής των πουλερικών.

Βιταμίνη Α: Η βιταμίνη Α είναι λιποδιαλυτή, άρα βρίσκεται σε λιπώδεις ιστούς ή λιπαρά τρόφιμα. Η έλλειψη βιταμίνης Α επηρεάζει αρνητικά την άμυνα του οργανισμού. Μια διατροφή με συχνή χρήση τροφίμων πλούσιων σε βιταμίνη Α, περιλαμβάνει κάποια από τα παρακάτω τρόφιμα: γάλα πλήρες ή αποβουτυρωμένο/εμπλουτισμένο, κρέμες γάλακτος, βούτυρο, γιαούρτι, σκληρά και επαλειφόμενα τυριά, αυγά, παγωτά, συκώτι (μοσχारीού, αρνιού, χοιρινού). Οι ειδικοί συστήνουν στους άντρες να καταναλώνουν ημερησίως 900 μg ισοδύναμων δραστικών ουσιών ρετινόλης (RAE) και στις γυναίκες 700, ενώ το Υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ (USDA), με έναν πρακτικότερο τρόπο συνιστά να τρώμε 4 με 6 φλιτζάνια κόκκινα λαχανικά και 1,5 - 2 φλιτζάνια σκούρα πράσινα λαχανικά εβδομαδιαία, για να επιτευχθεί ο διατροφικός στόχος. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι λιποδιαλυτές βιταμίνες (Α, D, E, K) δεν αποβάλλονται με τα ούρα ή με άλλη οδό, ενώ η υπερβολική πρόσληψή τους μπορεί να βλάψει το συκώτι, όπου αποθηκεύεται το περίσσειμά τους. Γι αυτό χρειάζεται συμβουλή γιατρού, όταν σκεφτόμαστε να πάρουμε συμπληρώματα. Κορυφαίες πηγές βιταμίνης Α είναι η γλυκοπατάτα και το συκώτι. Με 25 γρ. γλυκοπατάτα ή 20 γρ. συκώτι καλύπτουμε το 100% των ημερησίων αναγκών μας! Τα λιπαρά ψάρια που προαναφέραμε και

το εμπλουτισμένο γάλα είναι πρόσθετες ζωϊκές πηγές, ενώ στα συνιστώμενα φυτικά προϊόντα περιλαμβάνονται η κολοκύθα, το σπανάκι, το μπρόκολο, η κόκκινη πιπεριά, το πεπόνι και το καρώτο. Ειδικά το καρώτο περιέχει τη βιταμίνη Α με τη μορφή προβιταμίνης (βήτα-καροτένιου), ενός εξαιρετου αντιοξειδωτικού. Τα 30 γρ καρώτα μας δίνουν το 100% της συνιστώμενης ημερήσιας πρόσληψης.

Βιταμίνες του συμπλέγματος Β: Οι βιταμίνες του συμπλέγματος Β συμμετέχουν σε πολλές διεργασίες που σχετίζονται με το ανοσοποιητικό και τη φλεγμονή. Ειδικότερα η βιταμίνη Β6 φαίνεται να αυξάνει την παραγωγή μεταβολιτών που ρυθμίζουν την απόκριση του ανοσοποιητικού. Τα παρακάτω τρόφιμα συμβάλουν σημαντικά στην κάλυψη των αναγκών μας σε βιταμίνες του συμπλέγματος Β:

Πηγές βιταμίνης Β1 (θειαμίνη): Σπαράγγια, αρακάς, ηλιόσποροι, φασολάκια, φασόλια, πέστροφα, φιστίκια Αιγίνης.

Πηγές βιταμίνης Β2 (ριβοφλαβίνη): Μανιτάρια, μπρόκολο, σπαράγγια, αμύγδαλα, σουσάμι, τυρί, αυγά, σκουμπρί, καλαμάρι.

Πηγές βιταμίνης Β3 (νιασίνη): Τόνος, κοτόπουλο, γαλοπούλα, μανιτάρια, αρακάς, ηλιόσποροι, αβοκάντο.

Πηγές βιταμίνης Β5 (πανθοθενικό οξύ): Συκώτι, ηλιόσποροι, σολομός, αβοκάντο, μπρόκολο, μανιτάρια, βρώμη.

Πηγές βιταμίνης Β6 (πυριδοξίνη): πιπεριές, κουνουπίδι, σέλινο, λαχανάκια Βρυξελλών, σκόρδο, ηλιόσποροι, φιστίκια Αιγίνης, γαλοπούλα, κοτόπουλο, τόνος, δαμάσκηνα, αβοκάντο, μπανάνα.

Πηγές Βιταμίνης Β7 (βιοτίνη): Αυγά, τυρί, συκώτι, σολομός, σαρδέλα, αβοκάντο, σμέουρα, μπανάνα.

Πηγές Βιταμίνης Β9 (φυλλικό οξύ): Μαυρομάτικα φασόλια, φακές, σπανάκι, σπαράγγια, μαρούλι, αβοκάντο, μπρόκολο, πορτοκάλι.

Πηγές Βιταμίνης Β12 (κοβαλαμίνη): Οστρακοειδή, συκώτι, σκουμπρί, καβούρι, κόκκινο κρέας, γάλα, τυρί, αυγά.

Βιταμίνη C: Είναι γνωστή για την ισχυρή αντιοξειδωτική της δράση, γεγονός που την καθιστά απαραίτητη στην καθημερινότητα. Τα φρούτα και τα λαχανικά είναι η βασικές πηγές βιταμίνης C. Η σύσταση ημερήσιας κατανάλωσης βιταμίνης C για τον υγιή πληθυσμό ανέρχεται στα 100 mg. Αυτή η ποσότητα περιέχεται σε

5-6 μερίδες φρούτων και λαχανικών από μια ευρεία γκάμα που περιλαμβάνει ακτινίδια, εσπεριδοειδή, φράουλα, μαϊντανό, μπρόκολο, λάχανο, κόκκινη πιπεριά, ντομάτα, κ.α. Με τακτική κατανάλωση τέτοιων τροφίμων, δεν χρειαζόμαστε συμπληρώματα διατροφής.

Βιταμίνη D: Η έλλειψή της έχει συνδεθεί με υψη-

λά ποσοστά γρίπης. Επιπλέον, μελέτες έχουν αναδείξει την ευεργητική της δράση σε καταστάσεις λοίμωξης του αναπνευστικού, το οποίο προσβάλλει ιδιαίτερα ο κορωνοϊός. Το 90% της απαιτούμενης ποσότητας βιταμίνης D το συνθέτει ο οργανισμός μας στο δέρμα του με έκθεση στον ήλιο, ενώ το υπόλοιπο 10% λαμβάνεται μέσω της διατροφής. Κατά τους χειμερινούς μήνες, όπου έχουμε μειωμένη έκθεση στον ήλιο, τα επίπεδα της συντιθέμενης βιταμίνης είναι πολύ μειωμένα, γιαυτό εν πολλοίς έχουμε αυξημένα ποσοστά γρίπης και κοινού κρυολογήματος. Σε καταστάσεις εγκλεισμού σαν αυτή που βιώσαμε πρόσφατα, ίσως να είναι και το μόνο μικροθρεπτικό συστατικό που μας χρειάζεται ως συμπλήρωμα. Η καθημερινή έκθεση στον ήλιο, ακόμα και στο μπαλκόνι για σύντομο διάστημα (15 – 30 λεπτά) μπορεί να δράσουν πολύ ευεργετικά. Οι συστάσεις για τη βιταμίνη D ανέρχονται στα 400–800 IU ή 10–20 μg ημερησίως. Οι διατροφικές πηγές της βιταμίνης D περιλαμβάνουν τα πολύ λιπαρά ψάρια (π.χ. σκουμπρί, σολομός, σαρδέλα, τόνος), συκώτι βοδιού, μανιτάρια, κρόκοι αυγών, γάλα εμπλουτισμένο.

Βιταμίνη Ε: Ισχυρά αντιοξειδωτική βιταμίνη. Προστατεύει τα κύτταρα του ανθρώπινου οργανισμού από τις ελεύθερες ρίζες, ενώ η έλλειψή της έχει συσχετισθεί με ευπάθεια σε ορισμένες λοιμώξεις. Τρόφιμα πλούσια σε βιταμίνη Ε είναι το ελαιόλαδο, οι ξηροί καρποί και τα πράσινα φυλλώδη λαχανικά, όπως το σπανάκι.

Αντιοξειδωτικά Συστατικά: Ο ρόλος τους είναι σημαντικός, καθώς βοηθούν στην αντιμετώπιση του οξειδωτικού στρες, εξουδετερώνουν τις ελεύθερες ρίζες και ενισχύουν το ανοσοποιητικό. Όταν οι ιστοί και τα κύτταρα που εμπλέκονται στην άμυνα του οργανισμού δεν έχουν επάρκεια αντιοξειδωτικών δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποδοτικά. Υπάρχει μια τεράστια ποικιλία αντιοξειδωτικών (πάνω από 5.000 διαφορετικές ενώσεις), που τα βρίσκουμε κυρίως στα φρούτα και τα λαχανικά. Όσο μεγαλύτερη η ποικιλία σε φρούτα και λαχανικά, τόσο το καλύτερο. Πολλά αντιοξειδωτικά (βιταμίνες, ιχνοστοιχεία, φυτοχημικές ουσίες) αναγνωρίζονται στα φρούτα, από τα χαρακτηριστικά τους χρώματα. Έτσι, το βαθύ κόκκινο χρώμα στα κεράσια, κόκκινα μήλα, φράουλες, καρπούζι και ρόδι, οφείλεται κυρίως σε 2 αντιοξειδωτικά, το λυκοπένιο και τις πολυφαινόλες. Το κίτρινο/πορτοκαλί χρώμα στα βερίκοκα, πορτοκάλια, μάνγκο, ανανά, υποδηλώνει καροτενοειδή. Το πράσινο χρώμα στα ακτινίδια, αβοκάντο, πράσινα μήλα και πράσινα σταφύλια σημαίνει πολυφαινόλες και χλωροφύλλη. Το μωβ/μπλε χρώμα στα μούρα, τα σταφύλια και τα δαμάσκηνα προέρχεται από τις ανθοκυάνες, κοκ.

Ψευδάργυρος: Ο ψευδάργυρος φαίνεται να είναι απαραίτητος για τη σωστή λειτουργία το ανοσοποιητικού, καθώς βοηθά σημαντικά τη λειτουργία των ανοσοκυττάρων και την κυτταρική απόκριση. Μπο-

ρούμε να τον βρούμε σε υψηλή περιεκτικότητα σε αρκετά τρόφιμα, όπως είναι τα θαλασσινά (στρείδια, καβούρια), το κόκκινο κρέας, το τυρί τσένταρ, τη μαύρη σοκολάτα, κα.

Προβιοτικά: Τα προβιοτικά, όταν προσλαμβάνονται τακτικά για μεγάλο χρονικό διάστημα, βοηθούν τον οργανισμό να εμποδίσει την ανάπτυξη παθογόνων, κυρίως γιατί ευνοούν την ανάπτυξη των «καλών» βακτηρίων. Τα «καλά» βακτήρια παράγουν πολύτιμες αντιβακτηριακές ενώσεις, όπως το γαλακτικό οξύ και τις βακτηριοκίνες. Οι ενώσεις αυτές περιορίζουν την ανάπτυξη των «κακών»/παθογόνων βακτηρίων και έτσι μας προστατεύουν από νόσους. Τρόφιμα που περιέχουν προβιοτικά είναι το κεφίρ, το γιαούρτι, το ξυνόγαλο, τα τουρσιά (ζυμούμενα λαχανικά) και άλλα προϊόντα ζύμωσης.

Σωστό σωματικό βάρος

Το σωστό σωματικό βάρος είναι από μόνο του δείκτης καλής υγείας και δυνατού ανοσοποιητικού, ενώ στα υπέρβαρα και παχύσαρκα άτομα έχουμε υψηλό κίνδυνο εμφάνισης πληθώρας ασθενειών, όπως τα καρδιαγγειακά, ο διαβήτης τύπου 2, η υπέρταση, κάποιες μορφές καρκίνου κ.ά. Υπάρχει η ερευνητική υπόθεση ότι ο αυξημένος αριθμός λιποειδών κυττάρων οδηγεί σε απελευθέρωση κάποιων προ-φλεγμονωδών ουσιών στο σώμα και τελικά σε χρόνια φλεγμονή. Όσο στο σώμα υπάρχουν φλεγμονές, η άμυνα του οργανισμού είναι εξασθενημένη. Η διατήρηση ενός υγιούς σωματικού βάρους, ανάλογα με το ύψος και την ηλικία του ατόμου συνιστά σημαντική προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση ασθενειών.

Επίλογος

Η καλή υγεία, αποτέλεσμα υγιεινού τρόπου διατροφής και διαβίωσης, συμβάλει τα μέγιστα στην ενίσχυση της άμυνας του οργανισμού απέναντι σε κάθε παθογόνο οργανισμό. Μια σειρά θρεπτικών συστατικών (βιταμίνες, αντιοξειδωτικά, κ.α) είναι απαραίτητα στην σωστή λειτουργία του ανοσοποιητικού και οφείλουμε να τα εξασφαλίζουμε σε τακτική βάση. Μια ισορροπημένη, μεσογειακού τύπου διατροφή, με μεγάλη ποικιλία φρέσκων φρούτων και λαχανικών, ελαιόλαδο, όσπρια και ψάρια, με μειωμένη πρόσληψη κόκκινων κρεάτων και ζωικών λιπαρών, συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο ενός καλού ανοσοποιητικού και μιας άριστης υγείας. Το σωστό σωματικό βάρος, η άσκηση, η λελογισμένη χρήση αλκοόλ, ο αποκλεισμός του καπνίσματος και του στρες στην καθημερινότητά μας, παίζουν επίσης πολύ σημαντικό ρόλο στην καλή άμυνα και την υγεία μας. Η ανάλυση των πηγών πρόσληψης των απαραίτητων συστατικών, ανέδειξε τη σπουδαιότητα της ποικιλίας των τροφίμων και ιδιαίτερα των πολύχρωμων φρούτων και λαχανικών στη διασφάλιση καλής υγείας. Βάζουμε χρώμα στο τραπέζι μας. Βάζουμε χρώμα στη ζωή μας.-

Η ΦΙΛΙΑ (Μορφές – Χαρακτηριστικά)

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ
Φιλολόγος

Η πανδημική λαίλαπα του κορονοϊού μάς ενίσχυσε, σε ψυχολογικό κυρίως επίπεδο, την αναγκαιότητα της ηθικής και φιλικής στήριξης. Από αυτήν την άποψη το θέμα μας κρίνεται σχετικά επίκαιρο.

Η εποχή της ταχύτητας, του αυτοματισμού και της άκρατης τεχνολογίας που βιώνουμε οδηγούν στην αποπροσωποποίηση των ανθρώπινων σχέσεων. Το άνθος της φιλίας τείνει να εκλείψει σταδιακά από τη χλωρίδα της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Θα ήταν ωστόσο άκρως απαισιόδοξη και εκτός πραγματικότητας η αποδοχή αυτής της ζοφερής εικόνας, αν αγνοούσαμε τη διαχρονική προσπάθεια του ανθρώπου για την κατάκτηση της ποιοτικής φιλίας που παραμένει αρετή με σταθερή αξία, παρά τη δοκιμασία των διαβαθμίσεων.

Η πραγματικότητα, όποια κι αν ήταν από το παρελθόν, ανέδειξε κάποιες, πάγιες σχεδόν, μορφές φιλίας, όπως η ίδια η καθημερινότητα τις κυφορήσε. Ήδη ο εκκλησιαστικός συγγραφέας Κλήμης ο Αλεξανδρεύς, που έδρασε στο 2ο και στις αρχές του 3ου αιώνα μ.Χ., στο βιβλίο του «Στρωματείς» αναφέρεται επιτυχώς σε μια τριμερή κατηγοριοποίηση της φιλίας. Μία προσέγγιση που λίγο-πολύ ταυτίζεται με τη σημερινή άποψη περί φιλίας.

Τρεις (3) λοιπόν είναι κατά τον Κλήμεντα οι βασικές μορφές της φιλίας, σε μια ανιούσα κλίμακα από την κατώτερη ως την ανώτατη (άριστη) έκφρασή της. Το θέμα, άκρως βιωματικό, έκρινε πως αξίζει το σύντομο σχολιασμό καθώς και τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών της κάθε περίπτωσης.

Η πρώτη και αξιολογικά κατώτερη μορφή φιλίας είναι αυτή που δεν πηγάζει από το συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου, αλλά από την εύκολη υιοθέτηση της συνήθειας κατά τρόπο άκριτο και μιμητικό. Βασικό της κίνητρο έχει τον **υπολογισμό**, τον εύκολο πλουτισμό και την εφήμερη απόλαυση. Μια επίπλαστη φιλία με επικαιρικά κριτήρια, που διαρκεί όσο και το σαθρό της υπόβαθρο.

Ενδημεί στους ανθρώπους χωρίς ήθος που μεταλλάσσονται με την ευκολία της πολυπρόσωπης, χρωματικής ικανότητας του χταποδιού, προκειμένου να εξαπατήσει τα θύματά του. Πρόκειται για ανθρώπους που μεταβάλλονται εύκολα σε έναν εναρμονισμό συμπεριφοράς που υπαγορεύεται, κάθε φορά, από τις διαθέσεις των άλλων. Συνετοί με τους συνετούς, κακοί με τους κακούς. Με το προσωπείο της ευκαιριακής φιλίας προβαίνουν στις πιο απρεπείς συμπεριφορές. Είναι το είδος της φιλίας που γιγαντώνεται σε συνθήκες κοινωνικής και ηθικής χαλάρωσης. Ο λαός εύστοχα την

αποκαλεί λυκοφιλία. Είναι φιλία με συγκλίνοντα συμφέροντα, όπου καιροφυλακτεί ανά πάσα στιγμή η κακοπιστία και η αμυντική τακτική.

Η δεύτερη μορφή φιλίας στηρίζεται **στην αρχή της αμοιβαιότητας**, της ισότιμης δηλαδή προσφοράς και της συνειδητής υποχωρητικότητας. Έχει ως αρχή την ανταπόκριση του ενός στα φιλικά αισθήματα του άλλου, αποφεύγοντας τον ψυχρό υπολογισμό. Συμβάλλει, κατά συνέπεια, στη διεύρυνση των σχέσεων και κρίνεται απαραίτητη για την ομαλή συμβίωση των ανθρώπων. Η αμοιβαία φιλία τελικά καταλήγει να είναι αποτέλεσμα αναγκαστικής αποδοχής, καθώς ο άνθρωπος αδυνατεί να προσεγγίσει την ηθική τελειότητα που αποτελεί την προϋπόθεση για την ανάπτυξη της άριστης μορφής φιλίας. Καταλήγει, επομένως, να είναι ένας έντιμος συμβιβασμός που εξασφαλίζει την ομαλή συνύπαρξη των ανθρώπων. Ίσως μάλιστα να περιλαμβάνει και το μεγαλύτερο αριθμό των συνανθρώπων μας. Είναι η φιλία της ανοχής που σε διακρατικό επίπεδο διασφαλίζει την ειρηνική συνύπαρξη και την ανάπτυξη μιας πολυεπίπεδης συνεργασίας.

Η τρίτη μορφή φιλίας έχει την αφετηρία της **στην αρετή**, σταθερό θεμέλιο κάθε υψηλής στόχευσης. Πρόκειται για την ιδανική φιλία που, κατά τον Αριστοτέλη, καταργεί ακόμα και την ανάγκη για δικαιοσύνη. Είναι το τελειότερο από τα συναισθήματα του ανθρώπου, η πιο ελεύθερη επιλογή, η πιο καθαρή και η πιο βαθιά.

Προϋποθέτει πραότητα και καλή θέληση και αντιστρατεύεται κάθε εχθρική διάθεση. Η άριστη φιλία πειθαρχεί στη συνεχή παρότρυνση των αρχαίων «ένδον σκάπτε». Μετουσιώνεται κυριολεκτικά στην πιο αγνή και ανιδιοτελή αγάπη του ανθρώπου, όπως περιεκτικά ορίζεται από τον Απόστολο Παύλο. «Δεν κάνει τίποτα το άσχημο, δεν ζητά την ικανοποίηση των δικών τους συμφερόντων, δεν παρασύρεται από θυμό και οργή, δεν σκέπτεται κακό για τον άλλο και δεν λογαριάζει το κακό που έπαθε» (Α', Κορινθ., 13,5).

Αυτή η μορφή της φιλίας ταυτίζεται επομένως, έστω και με κάποιες περιοριστικές αποκλίσεις, με την αγάπη. Είναι αυτή που ανέδειξε στην ιστορική μας διαδρομή ζεύγη ανδρών που τα ονόματά τους παραέμπουν στην κορωνίδα των αξιών, την αρετή, που είναι συνώνυμη της φιλίας και του αλτρουισμού. (Αχιλλέας – Πάτροκλος, Δάμων – Φειδίας, Ορέστης – Πυλάδης). Είναι ο πιο ισχυρός ανθρώπινος δεσμός, καθώς αποτελεί την πιο συναισθηματική έκφραση της ανθρώπινης παρουσίας. Μένει αναλλοίωτη και αμετακίνητη, απο-

φεύγοντας τους σκοπέλους που μηχανεύεται η ανθρωπινή εφευρετικότητα.

Σφρηλατείται κυρίως σε περιόδους δοκιμασιών για να αναδειχθεί και ο βαθμός της αντοχής της. Δε νοείται φιλία που βιώνεται σε συνθήκες μόνο απόλυτης ευτυχίας, χωρίς τους δυσμενείς εκείνους παράγοντες που ενεργοποιούν τα αντανακλαστικά της θυσιαστικής προσφοράς. Απαιτεί συνεχή άσκηση. Συγχωρεί και καλύπτει τα σφάλματα. Εμπνέει την αφοσίωση και καταργεί το φόβο. Ανθίζει στις ελεύθερες ψυχές και εξισώνει όλες τις κοινωνικές τάξεις. Τις περισσότερες φορές εμφανίζεται χωρίς να την αντιληφθούμε. Νιώθουμε το μεγαλείο της μόνο, όταν τη στερηθούμε.

Εν κατακλείδι δεν είναι οι διδαχές και οι συμβουλές που μεταδίδουν στον άνθρωπο την αρετή της φιλίας, αλλά η έμπρακτη έκφρασή της, το ίδιο το παράδειγμα. Και είναι νουνεχείς όσοι έτσι την εννοούν και πασχίζουν να τη βιώσουν.

Υ.Γ. Στο ποίημα που ακολουθεί καταγράφεται η ποιητική μου πρόταση για τη φιλία:

Φιλία

Δεν θέλω τα υποκριτικά επίθετα
με εκείνο το απόλυτο, στερητικό άλφα
(α-νυπόκριτη, α-νυστερόβουλη, ά-δολη).

Ονόματα θέλω μόνον
αγαπημένων φίλων.

Χωρίς προθέσεις, φτιασίδα
και αστόχαστες υπερβολές.

Τα λάθη τους αντάμα
θέλω με τη φιλία.

Θέλω την παρουσία τους στην απουσία.
Ανώνυμους και καθημερινούς τους θέλω.

Χωρίς τις σκιές τους βαριές.

Χωρίς της ενοχής το βλέμμα
και της μετάλλαξης την ευκολία.

Εγκρίθηκε από το Υπουργείο Παιδείας η διεξαγωγή του Παγχαλκιδικού Μαθητικού Διαγωνισμού με θέμα: «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, ΜΑΪΟΣ –ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1821»

Στα πλαίσια του Πανελλαδικού εορτασμού της Εθνικής Επετείου για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού, αποφάσισε την διεξαγωγή Παγχαλκιδικού Μαθητικού Διαγωνισμού με σκοπό ν' ασχοληθούν οι μαθητές της Χαλκιδικής με την Επανάσταση του 1821 στην ιδιαίτερη πατρίδα τους, και την συμβολή της Χαλκιδικής στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα.

Στην προσπάθεια του αυτή το Δ.Σ. μετά από επισκέψεις που έκανε στην Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας, στις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής και τη συνεργασία που είχε με τους συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κ. Μακεδονίας **κ.κ. Ιωάννα Αρβανίτη και Μιχαήλ Γεωργιάδη**, συμπλήρωσε και υπέβαλε τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την διεξαγωγή του Διαγωνισμού.

Στις 17/8/2020 το Υπουργείο Παιδείας με την Αρ. Πρωτ. Φ15/106462/Δ2 απόφασή του ενέκρινε την διεξαγωγή του Διαγωνισμού.

Ο Διαγωνισμός απευθύνεται σε μαθητές/τριες της Στ' τάξης των Δημοτικών Σχολείων, της Γ' τάξης του Γυμνασίου και της Α' τάξης του Λυκείου των Σχολικών μονάδων του Ν. Χαλκιδικής. Όσοι/ες επιθυμούν να συμμετάσχουν πρέπει να υποβάλλουν τις εργασίες τους μέχρι 28/2/2021

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού παρακαλεί θερμά τους μαθητές και τις μαθήτριες της Στ' τάξης των Δημοτικών Σχολείων της Χαλκιδικής καθώς και τους μαθητές/τριες της Γ' τάξης Γυμνασίων και Α' Λυκείου να λάβουν μέρος στο

Διαγωνισμό.

Παρακαλεί επίσης τους γονείς των μαθητών καθώς και τους δασκάλους –καθηγητές να ενθαρρύνουν τα παιδιά για την συμμετοχή τους.

Λεπτομέρειες για την διεξαγωγή του Διαγωνισμού (οργανωτική επιτροπή, επιτροπή αξιολόγησης, βραβεία κλπ) θα δημοσιευθούν στο επόμενο τεύχος του Π.Λ. Ας προετοιμαζόμαστε όμως από τώρα, ώστε η συμμετοχή και η ωφέλεια που θα προκύψει να είναι μεγάλη.

Ευχαριστήριο

• Το Δ.Σ. ευχαριστεί την κα **Ιφιγένεια Καρτσιώτη** του Μιχαήλ εν ενεργεία Φιλολόγο για την σημαντική βοήθεια που μας προσέφερε στην διαδικασία συμπλήρωσης των δικαιολογητικών για την έγκριση που έλαβε ο Σύλλογος από το Υπουργείο Παιδείας για τον Μαθητικό Διαγωνισμό που οργανώνει με θέμα: «Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821» .

• Ευχαριστεί επίσης τους εν ενεργεία Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας κα **Ιωάννα Αρβανίτη και κ. Μιχαήλ Γεωργιάδη** για την βοήθειά τους που προσφέρουν στην παραπάνω διαδικασία.

• Τέλος ευχαριστεί το επίλεκτο μέλος του Συλλόγου κ. **Δημήτριο Κοσμά**, έγκριτο φιλόλογο, τ. Εκπαιδευτικό Σύμβουλο από τον Πολύγυρο και τον κ. **Βασίλειο Χατζηβασιλείου** επίσης έγκριτο φιλόλογο, τ. Διευθυντή του Πειραματικού Σχολείου Θεσσαλονίκης για τις προτάσεις τους και τις συμβουλές τους για τον Μαθητικό Διαγωνισμό.

Το Δ.Σ

2 ΙΟΥΛΙΟΥ, Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ

Μια μεγάλη εορτή στη Μεγάλη Παναγία, που κράτησε μόνον 28 χρόνια

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ
Καθηγητής Αστρονομίας Α.Π.Θ.

Οι κάτοικοι της Μεγάλης Παναγίας Χαλκιδικής στις 2 Ιουλίου γιορτάζαμε με μεγαλοπρέπεια και με βαθιά θρησκευτικά συναισθήματα την επάνοδο της θαυματουργού εικόνας της Παναγίας του Ιερού Προσκυνηματος του χωριού μας. Το απόγευμα της 1ης Ιουλίου οι Μεγαλοπαναγιώτες άφηναν όλες τις καλοκαιρινές γεωργικές δουλειές τους, που βρίσκονταν στο αποκορύφωμά τους, και έτρεχαν όπως-όπως στο Προσκύνημα.

Από το μεσημέρι φρόντιζαν να τους βρει στο χωριό ο γλυκός εκείνος απογευματινός καλεσματικός ήχος της καμπάνας της εκκλησίας του Αγίου Βασιλείου του χωριού μας για την αναχώρηση στο χώρο του Ιερού Προσκυνηματος. Τα ακονισμένα κοφτερά δρεπάνια του θερισμού της δεκαετίας του '50 και του '60 τα άφηναν μέσα στα μισοθερισμένα χωράφια τους. Τα θερισμένα στάχυα, που δεν πρόφθαναν να τα δέσουν σε δεμάτια, τα πλάκωναν γρήγορα-γρήγορα με ξύλα και βαριές πέτρες για να τα προφυλάξουν από τους αναπάντεχους τοπικούς ανεμοστρόβιλους. Τα δικάκια και οι τσάπες εγκαταλείπονταν μέσα στα πυκνόφυλλα αμπέλια και στα δροσερά καλαμπόκια και κηπευτικά. Οι κτηνοτρόφοι έβαζαν μέσα στους στάβλους τα ζώα τους ακόμη και μισοπεινασμένα.

Όλοι μικροί και μεγάλοι μπροστά στην επιταγή των γονιών και των παππούδων τους έτρεχαν για να παραστούν στον εορτασμό της μεγάλης παραδοσιακής τοπικής εορτής της επανόδου της ξακουστής σ' όλη τη Βόρειο Ελλάδα θαυματουργού εικόνας της Παναγίας.

Η εικόνα αυτή της Παναγίας, που ήταν το καύχημα και η ευλάβεια όλων των Χαλκιδικιωτών βρέθηκε δια θαύματος το 1860. Μια ενάρετη γυναίκα, η γριά Γερακίνα Στάμου από το χωριό μας, που τότε λέγονταν Ρεβενίκια, έμεινε στο χωράφι της μια νύχτα του Αυγούστου του έτους αυτού, όπως συνηθίζονταν τότε, προκειμένου την άλλη ημέρα, χωρίς καθυστέρηση, από πολύ πρωί να συνεχίσει τη συγκομιδή του καλαμποκιού της. Το βράδυ την ώρα της προσευχής της είδε

μια έντονη λάμψη και αμέσως την παρουσία της Παναγίας, που την οδήγησε στο μέρος όπου σήμερα βρίσκεται ο Ναός της. Η γριά Γερακίνα ολιγοψύχησε να πληροφορήσει το χωριό και έτσι μένοντας στο χωράφι της η Παναγία επανεμφανίστηκε την επόμενη βραδιά στον ύπνο της λέγοντάς της ότι πρέπει οπωσδήποτε να πει στους προύχοντες του χωριού να σκάσουν

Συγκέντρωση των Μεγαλοπαναγιωτών στο προαύλιο του Προσκυνηματος μετά την κλοπή της θαυματουργής εικόνας. (1978)

στο μέρος που της υπέδειξε για να βρουν την εικόνα της και να κτίσουν μια εκκλησία στο όνομά της.

Μετά από λίγες ημέρες άρχισαν να σκάβουν, βρήκαν τη θαυματουργή εικόνα και τον αστείρευτο αγιασμό, που υπάρχει εκεί ακόμη και τώρα και πηγάζει από τα θεμέλια του Ναού της. Αυτό θεωρήθηκε ένα ανεκτίμητο θείο δώρο της Παναγίας στο χωριό μας. Η γριά

Γερακίνα Στάμου θεώρησε την εμφάνιση της Παναγίας ως κάλεσμα του Θεού και γι' αυτόν τον λόγο έγινε μοναχή με το όνομα Μαρία και αφιερωμένη στο Ναό της τον υπηρέτησε με αγιασμένη ζωή μέχρι το τέλος της ζωής της. Ακολούθησαν πάρα πολλά θαύματα και πλήθος κόσμου άρχισε να προστρέχει στην Παναγία από κάθε γωνιά κυρίως της Χαλκιδικής εναποθέτοντας με ευλάβεια για λύση τα δύσκολα προβλήματά τους. Πολύ σύντομα άρχισε να κτίζεται από τα θεμέλια Ναός στο χώρο αυτόν προς τιμήν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που ολοκληρώθηκε το 1863.

Τα επόμενα χρόνια έφθαναν τα καλοκαίρια με τα γαϊδουράκια τους και με τα απαραίτητα εφόδια τροφής και ύπνου κατά εκατοντάδες οι πιστοί και διανυκτέρευαν μέχρι και δύο εβδομάδες στον υπαίθριο χώρο του Ναού, του Ιερού Προσκυνηματος.

Πολύ συχνά στη σκέψη μου έρχονται οι γλυκιές αναμνήσεις από τα παιδικά μου χρόνια σχετικά με τους προσκυνητές αυτούς. Όλο το καλοκαίρι με την αδελφούλα μου μετρούσαμε τα γαϊδουράκια με τα πολύχρωμα πολυγυρινά κιλίμια ριγμένα στα σαμάρια τους, τα καταφορτωμένα με είδη ένδυσης και διατροφής, που κατευθύνονταν προς το Ιερό Προσκύνημα,

καθώς η διαμονή μας στην αγροτοκατοικία μας όλο το καλοκαίρι ημέρα και νύκτα ήταν στην πλαγιά του απέναντι λόφου. Όταν μάλιστα άρχιζε να νυχτώνει στοιχηματίζαμε για το πόσες φωτιές θα άναβαν στα χωράφια γύρω από το Ναό της Παναγίας.

Η κάθε οικογένεια έβρισκε εκεί γύρω τον κατάλληλο χώρο και κάθε βράδυ στην φεγγοβλούσα φωτιά τους, με δύο πέτρες για πυροστιά, έβραζαν για φαγητό τα δικά τους κηπευτικά, που κουβαλούσαν από τα χωριά τους. Όλα γενικά κυλούσαν γλυκά και ευλογημένα όλες τις ημέρες του χρόνου σηματοδοτημένα βέβαια δυνατά με τα δύο μεγάλα πανηγύρια στις 15 και 23 Αυγούστου, όπου προσφέρονταν σε όλους τους προσκυνητές άφθονο καλομαγειρεμένο φαγητό, από ζώα που δωρίζονταν από τους ευλαβείς προσκυνητές, το γνωστό κουρμπάνι.

Οι δωρεές των προσκυνητών σε ζώα και προικάρικα είδη ήταν τόσες πολλές κυρίως τις ημέρες του Δεκαπενταύγουστου, που τις επόμενες ημέρες η επιτροπή του Ιερού Προσκυνηματος τις έβγαζε σε πλειοδοτικό διαγωνισμό στην πλατεία του χωριού μας. Με συνοδεύει ακόμη και τώρα η χαρά που ένοιωσα όταν μια χρονιά, ως φοιτητής με τα χρήματα της υποτροφίας μου, πήρα και εγώ μέρος σε έναν τέτοιο διαγωνισμό και αγόρασα ένα μικρό μοσχάρι.

Μέσα σ' αυτήν την ευλογία και την λαμπρότητα των πανηγύρων και των ενδιάμεσα ετήσιων εορτών στο Προσκύνημα ήρθε η σκληρή αιματοβαμμένη για το χωριό μας γερμανοβουλγαρική κατοχή και ο αδελφοκτόνος εμφύλιος πόλεμος. Οι τότε ευλαβείς Μεγαλοπαναγιώτες για να προφυλάξουν τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας την μετέφεραν από το Ναό του Ιερού Προσκυνηματος, που βρίσκεται περίπου 2 χιλιόμετρα έξω από το χωριό, στο Ναό του Αγίου Βασιλείου, που βρίσκεται μέσα στο χωριό μας.

Αργότερα όμως ο τότε Μητροπολίτης Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου αποφάσισε να τη μεταφέρει στην Αρναία για μεγαλύτερη ασφάλεια. Οι Μεγαλοπαναγιώτες όμως, που για χάρη της θαυματουργού αυτής εικόνας μετονομάστηκε το χωριό τους από Ρεβενίκια σε Μεγάλη Παναγία, δεν συμφώνησαν με την απόφαση αυτή του επισκόπου και αντέδρασαν έντονα. Πίστευαν ότι η Παναγία επέλεξε τον τόπο που ήθελε να βρίσκεται. Πίστευαν ότι μπορούσαν να διαφυλάξουν την εικόνα της και ότι έπρεπε να έχουν μαζί τους την προστασία της και την ευλογία της.

Ο επίσκοπος, όμως, επέμενε στην απόφασή του να πάρει την εικόνα της Παναγίας από το χωριό μας για να την μεταφέρει στην έδρα του και κατέβηκε στο χωριό μας με συνοδεία στρατού. Είναι πράγματι αξιοθαύμαστη η πίστη των Μεγαλοπαναγιωτών που, μέσα στη δίνη του πολέμου, σαν μια ψυχή μαζεύτηκαν στην εκκλησία αποφασισμένοι να δώσουν σκληρό αγώνα προκειμένου να μείνει η εικόνα στο χωριό τους, στον

τόπο που η ίδια επέλεξε δια θαύματος.

Τότε μια ευλαβής Μεγαλοπαναγιώτισσα, η Μυγδαλιά Φυλάττου, η οποία είχε ζήσει ένα θαύμα, που της χάρισε η Παναγία, έδωσε ειρηνικά, ως εκ θαύματος, τη λύση, όπως διηγούνται οι εκεί παρευρισκόμενοι. Προχώρησε αθόρυβα, ανάμεσα στους ανησυχούντες από την κατάσταση αυτή στρατιώτες, για να προσκυνήσει δήθεν την εικόνα της Παναγίας και με μεγάλη ευλάβεια έκρυψε ταχύτατα την εικόνα ανάμεσα στα φαρδιά της πολλαπλά επανωφόρια και χωρίς κανείς να την αντιληφθεί εξαφανίστηκε.

Η ίδια μετά διηγούνταν πως με την εικόνα κρυμμένη στην ποδιά της ένιωσε ότι είχε φτερά στα πόδια της και χωρίς να αισθάνεται ότι περπατούσε βρέθηκε αστραπιαία στον δασωμένο λόγγο, που απέχει από το χωριό μας περίπου 3 χιλιόμετρα. Βρέθηκε στην τότε ωραιότατη πυκνοδασωμένη πεδινή κοινοτική έκταση, που δυστυχώς αργότερα μετατράπηκε σε σιτοπαραγωγική έκταση 500 στρεμμάτων.

Στον λόγγο υπήρχαν άφθονες κουφαλισμένες γέρικες βελανιδιές. Βρήκε την κατάλληλη βελανιδιά, που ο κορμός της έμοιαζε με εξωκλήσι ερημικό και εκεί μέσα έκρυψε τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας μας, η οποία στη συνέχεια φυλάγονταν με ευθύνη του Προέδρου της Κοινότητας. Αργότερα στις 2 Ιουλίου 1950, αφού πίστεψαν οι Μεγαλοπαναγιώτες ότι δεν υπήρχε πια ο κίνδυνος της μεταφοράς της εικόνας, την επέστρεψαν και πάλι στη θέση της, στο Ιερό Προσκύνημα.

Αυτή, λοιπόν, η επέτειος της επανόδου της εικόνας της Παναγίας στο δικό της Ναό, στις 2 Ιουλίου, ονομάστηκε επαναπατρισμός της εικόνας. Το βράδυ της παραμονής, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, όλοι οι κατακουρασμένοι και ηλιοκαμένοι κάτοικοι του χωριού μας εγκατέλειπαν τις δουλειές τους και έτρεχαν στο Προσκύνημα.

Με ψαλμούς και αδελφωμένες καμπανοκρουσίες και των δύο ναών, όλοι οι κάτοικοι του χωριού με τη συνοδεία του ιερέως φέρναμε την εικόνα της Παναγίας στον Ιερό Ναό του Αγίου Βασιλείου, όπου άυπνες όλη τη νύχτα κυρίως οι ηλικιωμένες γυναίκες την στόλιζαν με τα άφθονα ευωδιαστά πολύχρωμα αγριολούλουδα, τα οποία μάζευαν στη διαδρομή από το Προσκύνημα.

Την άλλη μέρα, στις 2 Ιουλίου, πρωί-πρωί με τα ακατάπαυστα κελαϊδήματα των πουλιών να συνοδεύουν τους εκκλησιαστικούς ύμνους του ιερέα, των ψαλμών και των φιλέορτων συνανθρώπων μας, πραγματοποιούνταν η επιστροφή της εικόνας στο ναό της. Η ομορφιά της πρωινής καλοκαιριάτικης πανηγυρικής πολυπληθούς και ευλαβικής πορείας ένωνε τις ψυχές μας και μας γέμιζε με τους γλυκείς δεσμούς των ευλαβών προγόνων μας.

Δυστυχώς, όμως, ήρθε η απaráδεκτη σκοτεινή

ημέρα του 1978, που κλάπηκε η εικόνα και από τότε χάθηκε και η νοσηματοδότηση της εορτής του επαναπατρισμού της. Είναι πολύ λυπηρό που σήμερα με τις υπάρχουσες διαδίκτυακές δυνατότητες και διακρατικές συνεργασίες να μην έχει επιστρέψει η εικόνα της Παναγίας στο χωριό μας, στον τόπο που θαυματουργικά η ίδια επέλεξε και όπου κτίστηκε και ο Ναός της.

Στις πολυπληθείς εκδηλώσεις διαμαρτυρίας και στις γονυκλινείς πορείες όλων των Μεγαλοπαναγιωτών το 1978 από το Προσκύνημα μέχρι το χωριό και αντιστρόφως, άκουγες από μερικούς ηλικιωμένους να εκστομίζεται με αγανάκτηση η φράση, που για πολλούς ξένους ήταν ανερμήνευτη: «*Η εικόνα της Παναγίας δεν έφυγε από τον τόπο της σε καιρό πολέμου και έφυγε τώρα σε καιρό ειρήνης και ασφάλειας και μάλιστα με ένοπλο φύλακα*».

Σήμερα, στο νάρθηκα του Ναού της Παναγίας υπάρχει η εικόνα της γριάς Γερακίνας, που με την ευλάβεια και την ενάρετη ζωή της βοήθησε στην εύρεση της ανεκτίμητης λατρευτικής αξίας θαυματουργού εικόνας της Παναγίας, ενώ τα τελευταία χρόνια κτίστηκε και ένα εξωκλήσι στο όνομά της κοντά στο Ιερό Προσκύνημα της Παναγίας. Οι Μεγαλοπαναγιώτες δεν θα ησυχάσουμε ποτέ περιμένοντας όλοι τον νέο επαναπατρισμό της εικόνας από άγνωστο όμως σε εμάς τόπο και σε άγνωστο χρόνο. Τότε θα επανέλθει και αυτή η μεγάλη τοπική εορτή του χωριού μας, του επαναπατρισμού της εικόνας, που κράτησε 28 μόνον χρόνια, τελούμενη όμως μάλλον σε άλλη ημέρα του χρόνου, αντί της 2ας Ιουλίου και που η διάρκειά της πλέον θα παραμείνει χωρίς τέλος.

Για την ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ και την ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ο Παγχαλκιδικός, όπως και όλος ο Ελληνισμός, όπως και όλος ο πολιτισμένος κόσμος –όπου γης, διαδηλώνει πανηγυρικά την απόλυτη αντίθεσή του απέναντι στην ακραία ενέργεια της Τουρκίας να μετατρέψει σε τζαμιά τους περικαλλείς ναούς της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας.

Ο Παγχαλκιδικός ενδεικτικά μνημονεύει ότι στην Αγία Σοφία, μέσα σε 900 χρόνια, στέφθηκαν και λειτουργήθηκαν 81 Βυζαντινοί Αυτοκράτορες, υπηρέτησαν 110 Πατριάρχες και Αρχιεπίσκοποι και χιλιάδες Κληρικοί.

Ενδεικτικά επίσης μνημονεύει ότι στη Μονή της Χώρας υφίστανται και τα υψηλής τεχνικής ψηφιδωτά που αποτελούν τεκμηριωμένη και εξέχουσα γέφυρα της σύνδεσης του Μεσαίωνα με την Αναγέννηση και τον Ουμανισμό.

Ο Παγχαλκιδικός πιστεύει ότι τέτοιες μεθοδεύσεις βλάπτουν αθεράπευτα τον Παγκόσμιο Πολιτισμό. Πολιτισμός και Επιστήμη είναι οι δύο ουσιαστικοί παράγοντες που διασφαλίζουν την επιβίωση και την αξιοπρέπεια του ανθρώπινου είδους. Σίγουρα, για να πληγώσεις έναν λαό, θα πρέπει να ξέρεις τι τον συγκινεί. Ο θρυμματισμός της αλήθειας, της ιστορίας καθώς και η καταστροφή των συμβόλων του, είναι ο ευκολότερος δρόμος. Όμως, αυτό λέγεται βία. Αρκετές φορές και βαρβαρότητα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ “ΑΪ ΜΑΜΑ ΠΑΝΑΪΡ” ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΚΥΡΙΜΗΣ

Αντιστράτηγος ε.α.

Το πανηγύρι του Αγίου Μάμαντος, αποτελεί ίσως τον σπουδαιότερο λόγο που το ομώνυμο χωριό έγινε γνωστό, όχι μόνο στη Χαλκιδική, αλλά και ευρύτερα στον εμπορικό κόσμο της Θεσσαλονίκης και των λοιπών πόλεων της Μακεδονίας, καθ' όσον πολλοί έμποροι (Παναϊριώτες) έρχονταν να πουλήσουν τηνπραμάτεια τους ή να προβούν σε αγοροπωλησία ζώων παλαιότερα, αλλά και να διασκεδάσουν.

Σημασιολογικά, η λέξη πανηγύρι σημαίνει «πάνδημος εορτασμός θρησκευτικής γιορτής προς τιμήν κάποιου Αγίου της Εκκλησίας ή επετείου ιστορικών γεγονότων, καθώς και ξεφάντωμα-γλεντιού». Εάν δε το πανηγύρι το συνδυάσουμε με το εμπόριο, τότε γίνεται εμποροπανήγυρη, δηλαδή «συγκέντρωση εμπόρων και εμπορευμάτων, σε ορισμένο τόπο, για αγοροπωλησίες, με την ευκαιρία κάποιας γιορτής».

Η εν λόγω πανήγυρη, γίνεται προς τιμή του Αγίου Μάμαντος, προστάτη των ζώων και αρχικά ξεκίνησε ως εμποροζωοπανήγυρη, διότι τότε τα ζώα κατείχαν την πρώτη και ξεχωριστή θέση στη ζωή των ανθρώπων. Σήμερα όμως, μετά την εξαφάνιση των ζώων, η πανήγυρη του Αγίου Μάμαντος, είναι η μεγαλύτερη και η πλέον αναγνωρισμένη εμποροπανήγυρη στη Β. Ελλάδα, με σύγχρονες εγκαταστάσεις εμπορευμάτων και διασκέδασης, σε συνδυασμό με θρησκευτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στο πολιτιστικό κέντρο του ΕΠΟΚΑΜ, όπως ομιλίες, χορευτικά συγκροτήματα, τραγουδιστές και άφθονο φαγοπότι με νταούλια και ζουρνάδες στις ταβέρνες.

Η τέλεση της πανήγυρης στις 2 Σεπτεμβρίου συμπίπτει ημερολογιακά με τη γιορτή του Αγίου Μάμαντος, αλλά και την εβδομάδα των μαρτύρων Ευψυχίου και Βασιλειάδας. Οι εν λόγω εορτές πιθανόν να άρχιζαν την 1η Σεπτεμβρίου, ημερομηνία που αποτελεί την αρχή της Ινδίκτου (δεκαπενταετής χρονικός κύκλος και χρονολογική μονάδα μέτρησης στο Βυζάντιο μέχρι τον Μεσαίωνα και αποτελούσε την

έναρξη του φορολογικού έτους που γινόταν η είσπραξη των φόρων).

Κατά την περίοδο της Ινδίκτου έχει τελειώσει η συγκομιδή των γεωργικών προϊόντων και ο κύκλος της καρποφόρας γης και η εκκλησία μας προσεύχεται και παρακαλεί τον Ύψιστο για βροχές και ευφορία γης, τελειώνοντας με την ευχή του κοντακίου της Ινδίκτου «Εύφορον πάσι το έτος χορήγησι».

Σ' ότι αφορά τον ακριβή χρόνο έναρξης τέλεσης της πανήγυρης δεν έχουμε σαφείς πληροφορίες. Πολλοί την τοποθετούν στους Βυζαντινούς χρόνους, άλλοι δε επί Τουρκοκρατίας. Η πρώτη γραπτή αναφορά γίνεται από τον Γάλλο πρόξενο Θεσσαλονίκης Cousinery, σε ένα ταξίδι του στον Άγιο Μάμα επί Τουρκοκρατίας, το 1793, επί Τούρκου Μπέη. Άλλη

επίσημη αναφορά έχουμε το 1870, από τον Νικόλαο Χρυσανθίδη τον Βυζαντινό, σε ένα βιβλίο του που τιτλοφορείται «Αυτοσχέδιος περιγραφή της Χαλκιδικής» που ήταν αφιερωμένο στον Μητροπολίτη Κασσανδρείας Χρυσανθο και βρίσκεται στη βιβλιοθήκη της Ιεράς Μονής Διονυσίου. Συμπίπτει δε επί εποχής αγοράς του χώρου της πανήγυρης από τον Έλληνα Σερραίο έμπορο Μιχαήλ Βέη ή Μπέη.

Σε μία δε παράγραφο του κειμένου γράφει «κατά δε την εορτήν του Αγίου Μάμαντος συνερχομένων εκείσε και πλείστων όσων ξένων εκ των πέριξ χωρίων και αυτών εισέτι των γειτνιαζόντων πόλεων, εμπορίου χάριν».

Η τέλεση της πανήγυρης, κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης πορείας του, είχε πολλές και συχνές διακοπές κυρίως στις περιόδους Ελληνοτουρκικών κρίσεων αλλά και πολεμικών επιχειρήσεων, όπως οι Βαλκανικοί και Α', Β' παγκόσμιοι πόλεμοι και πάλι όμως ξαναλειτούργουσε.

Η επίσημη καθιέρωσή της, θεσμοθετήθηκε από το Ελληνικό κράτος το 1932, με το ΦΕΚ 5500/32 και αποτελεί το μοναδικό επίσημο θεσμοθετημένο πανη-

Άποψη του πανηγυριού με τη μεγάλη εκκλησία του Αγίου Μάμαντος

γύρι στη Β. Ελλάδα. Φημολογείται μάλιστα, ότι λόγω της μεγάλης φήμης του, υπήρχε σκέψη διοργάνωσης της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης στον χώρο του πανηγυριού. Υπάρχει και σχετική αναφορά του Στυλιανού Γονατά το 1924.

Ως αρχικός χώρος τέλεσης του πανηγυριού, επιλέχθηκε η περιοχή νοτιοανατολικά της εκκλησίας του Αγίου Μάμαντος με προέκταση προς το τσαϊρι και τη λίμνη, με κέντρο το σημερινό χώρο των ΤΑΧΙ που ονομαζόταν «Μπεζεστένι» από τη Τουρκική λέξη bezesten, που σημαίνει αγορά και τόπος διεξαγωγής εμπορίου.

Εκεί υπήρχε ένα πέτρινο σκεπαστό πηγάδι από το οποίο αντλούσαν νερό οι κάτοικοι του χωριού και οι πανηγυριώτες για το πότισμα των ζώων τους. Το 1950 σφραγίστηκε από την κοινότητα και στη θέση του κατασκευάστηκε αρτεσιανή βρύση, με μαρμαρίνη λεκάνη, που σήμερα βρίσκεται στο πρώην κοινοτικό γραφείο.

Οι κυριότεροι λόγοι επιλογής του χώρου πανηγυριού στο Μπεζεστένι ήταν: Η ύπαρξη νερού για το πότισμα των ζώων και το τσαϊρι για τη βοσκή και παραμονή τους σε ανοιχτό χώρο ή σε πρόχειρα τσαρδάκια. Ο σπουδαιότερος όμως ήταν διότι εκεί υπήρχε ο μικρός ναός που είχε κατασκευαστεί προς τιμή του Αγίου Μάμαντος από τους μοναχούς του μετοχίου της μονής Βατοπεδίου, που σύμφωνα με την παράδοση έβλεπαν τις νύχτες ένα ισχυρό φως να φέγγει σαν καντήλι στη παραλία όπου και βρήκαν την εικόνα του Αγίου. Στη συνέχεια τη φόρτωσαν σε έναν αραμπά, με προορισμό το μετόχι, αλλά καθ'οδόν τα βόδια που τον έσερναν, ακολουθώντας τη δική τους πορεία, σταμάτησαν ξαφνικά. Παρόλες τις προσπάθειες δεν κατόρθωσαν να τα μετακινήσουν και τότε κατάλαβαν ότι επιθυμία του Αγίου ήταν να κτιστεί ο ναός στο συγκεκριμένο σημείο.

Στη σημερινή του θέση, το πανηγύρι άρχισε να λειτουργεί σταδιακά, για τα εμπορικά μόνο καταστήματα, από το 1932, όταν το Υπουργείο Γεωργίας μετά την απαλλοτρίωση του μετοχίου της μονής Βατοπεδίου, απέδωσε μέρος του για χρήση της πανηγυρικής, ενώ ο παλιός χώρος στο Μπεζεστένι, μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 60', χρησιμοποιούνταν παράλληλα για την αγοροπωλησία ζώων.

Ας δούμε όμως πώς γινόταν το πανηγύρι παλαιότερα και κυρίως πριν γίνουν οι πρώτες εγκαταστάσεις. Ολόκληρη η περιοχή των εμπορευμάτων γέμιζε από

αυτοσχέδιες κατασκευές με λαμαρίνες, λινάτσες και τέντες, προκειμένου να προστατέψουν τηνπραμάτεια τους από τη βροχή, που τότε ήταν σύνηθες φαινόμενο, αλλά και να παρέχουν σκιά στο αγοραστικό κοινό. Στον χώρο του Μπεζεστενιού και πιο κάτω στα τσαϊρια αντίκριζες κοπάδια από πάσης λογής ζώα (αιγοπρόβατα, βόδια, άλογα, μουλάρια και γαϊδούρια) και αναρίθμητες σκηνές και τσαρδάκια τσιγγάνων.

Ασφαλτοστρώσεις, νερό και ρεύμα δεν υπήρχαν. Η σκόνη και η λάσπη, σε περίπτωση βροχής, δημιουργούσαν συνθήκες αντίξοες για τους καταστηματάρχες και το κοινό. Κατά τη διάρκεια της νύχτας για φωτισμό χρησιμοποιούσαν λούξ, γκαζόλαμπες και συσκευές φωτισμού με ασετυλίνη. Μόνο ορισμένες εγκαταστάσεις, όπως ο «γύρος του θανάτου» και μερικές κούνιες χρησιμοποιούσαν γεννήτριες.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα αποτελούσαν η έλλειψη πόσιμου νερού και τουαλετών, κυρίως για τις γυναίκες και το εμπορικό προσωπικό που παρέμεναν για μέρες στον χώρο.

Η διοργάνωση της όλης γιορτής γινόταν από το κοινοτικό συμβούλιο, σε συνεργασία με την εκκλησία για θέματα δοξολογίας και περιφοράς της εικόνας. Μία ή δύο εβδομάδες πριν την έναρξη, άρχιζε η διαδικασία της δημοπρασίας των χώρων επιλογής του κάθε εμπόρου. Η τιμή εξαρτιόταν από την έκταση του χώρου και τη θέση, η δε κατοχύρωση γινόταν στον πλειοδότη και πολλές φορές δημιουργούνταν φασαρίες και διαπληκτισμοί. Την οργάνωση του χώρου για τα εμπορεύματα, ακολουθούσε η δημοπρασία για τα καφενεία, τις κούνιες, τον «γύρο του θανάτου», τις καντίνες και τους πάγκους για εργαλεία και μικροαντικείμενα. Τα όργανα για τα καφενεία και οι τραγουδιστές (ντιζέζ) κλείνονταν από νωρίς, ώστε να έχουν την πρωτιά στη διασκέδαση και την πελατεία.

Παρόμοια προετοιμασία γινόταν και στο Μπεζεστένι. Μέρες πριν, οι ζωέμποροι μετέφεραν τα ζώα τους για να βρουν κατάλληλο χώρο παραμονής, αλλά και να τα ξεκουράσουν και τάϊσουν, ώστε να είναι σε καλή φυσική κατάσταση την ημέρα της αγοροπωλησίας. Τα προς πώληση μεγάλα ζώα, διακρινόταν από κάποιο αγκάθι ή ξερό κλαδί που έφεραν στο κεφάλι τους, στερεωμένο στο πάνω μέρος του καπιστριού. Εκεί, οι τζαμπάζηδες (έμποροι ζώων), με ειδικές ενδυμασίες (κοτλέ ή χακί κιλότα ιππασίας), με μπότες και σπιρούνια και κροσσωτό ζωνάρι, περιεργαζόταν τα

Περιφορά της εικόνας του Αγίου Μάμαντος

ζώα, κοιτάζοντας τα δόντια τους για να διαπιστώσουν την ηλικία τους και ανάλογα να αρχίσουν τα παζάρια. Το ίδιο έκαναν και οι τσιγγάνοι και οι κρεατέμπορες που αγόραζαν ζώα για το κρέας τους ή για να τα πωλήσουν σε κάποιο τσίρκο. Η επίσημη έναρξη του εορτασμού γινόταν την παραμονή της 1ης Σεπτεμβρίου, με τη λιτάνευση της εικόνας του Αγίου, και διαρκούσε τρεις ημέρες. Οιπραμάτειες ικανοποιούσαν όλων των ειδών τα γούστα. Οι νοικοκυρές αγόραζαν ρούχα για τα παιδιά τους, είδη προίκας για τις κόρες τους και είδη οικιακής χρήσης για τα σπίτια τους, ενώ οι άνδρες εργαλεία για τη δουλειά τους και οι τσομπάνηδες κουδούνια για τα ζώα τους, κάπες για το κρύο και καρδιάρια για το γάλα.

Η τσίκνα από τα ψητά, η σκόνη, τα χλιμιντρίσματα των ζώων, οι φωνές των εμπόρων που διαφήμιζαν τηνπραμάτεια τους, αλλά και οι ορχήστρες των καφενείων που έπαιζαν από τις μεσημβρινές ώρες μέχρι αργά τη νύχτα, ακόμη και το χτύπημα των νταουλιών και οι ζουρνάδες των τσιγγάνων, έδιναν τον δικό τους τόνο στην παράδοση.

Ενδεικτική είναι η περιγραφή εκείνης της εποχής, στο βιβλίο «Άγιος Μάμας Χαλκιδικής: οι ρίζες του και η πορεία του στον χρόνο» του Σ.Γ. Κυρίμη για το πώς βίωναν οι κάτοικοι το πανηγύρι. Γράφει λοιπόν: «Πολλές φορές τα πόδια μας πονούσαν από την κούραση, τα χείλη μας στέγνωσαν από τη δίψα και όμως εμείς πηγαινοερχόμασταν τρεις και τέσσερες φορές στο πανηγύρι, θέλοντας να τα δούμε όλα και να απολαύσουμε τα πάντα. Ποιος από εμάς μπορεί να ξεχάσει στιγμές σαν αυτές, όπως τρία κατοστάρικα λεμονάδα μπουζί (κρύα), που πωλούσαν πλανόδιοι πωλητές από γαλβανιζέ δοχείο με πάγο εσωτερικά, φορτωμένο στην πλάτη και ποτήρια τοποθετημένα σε ειδική θέση, σερβίροντας με τα ίδια όλους τους πελάτες με λίγο ξέπλυμα. Ομοίως, ποιος δεν νοσταλγούσε να φάει το μαλλί της γριάς, το παγωτό της μηχανής στο χωνάκι, τον σκονισμένο χαλβά Φαρσάλων, να ανεβεί στις κούνιες και να δει τον γύρο του θανάτου. Όλα τα βλέπαμε όμορφα, όλα ήταν νόστιμα, ακόμα και τα λουκάνικα κρεμασμένα στο φανάρι μέσα στον ήλιο, τα τρώγαμε χωρίς να παθαίνουμε τίποτα». Οι πιτσιρικάδες με τα πόδια και οι γεροντότεροι φορτωμένοι στα κάρα ή καβάλα στα γαϊδούρια, αργότερα με τα τρακτέρ και σήμερα με χιλιάδες αυτοκίνητα έρχονται να ψωνίσουν, από όλη τη Χαλκιδική

και όχι μόνο, να προσκυνήσουν τον Άγιο, να διασκεδάσουν και να φάνε το πατροπαράδοτο λουκάνικο και σουβλάκι. Για όλους τους Χαλκιδικιώτες αποτελούσε το μεγαλύτερο γεγονός της χρονιάς, ενώ και σήμερα παραμένει σημαντικός πόλος έλξης δεκάδων χιλιάδων επισκεπτών, ντόπιων και τουριστών.

Με το πέρασμα του χρόνου όλα άλλαξαν. Η κατασκευή μόνιμων κτιριακών εγκαταστάσεων για τα εμπορεύματα στη δεκαετία του 60, που υπάρχουν μέχρι και σήμερα, η κατασκευή υδατοδεξαμενής, τουαλετών, αστυνομικού κτηρίου και κυρίως μετά την ηλεκτροδότηση του χώρου, το πανηγύρι άλλαξε όψη και τρόπο λειτουργίας.

Αργότερα, με την κατασκευή σκέπαστρων για τα πάσης φύσεως εμπορεύματα, την κατασκευή ψησταριών, την ασφαλτόστρωση του χώρου και κυρίως την κατασκευή του Εμπορικού και Πολιτιστικού κέντρου, με ταυτόχρονη ίδρυση της κοινοτικής επιχείρησης με την επωνυμία ΕΠΟΚΑΜ το 1989, δόθηκε μια σύγχρονη μορφή εμπορικής και πολιτιστικής έκθεσης και όχι ενός απλού λαϊκού πανηγυριού. Ξεχωριστή θέση στον χώρο της πανηγυρης, κατέχει ο μεγαλοπρεπής και επιβλητικός ναός του Αγίου Μάμαντος, έργο του Αρχιμανδρίτη Δωροθέου, στον οποίο χιλιάδες λαού συρρέουν τις ημέρες της γιορτής να προσκυνήσουν τη θαυματουργή εικόνα του.

Η ΕΠΟΚΑΜ, αποτελεί δημοτική επιχείρηση του δήμου Νέας Προποντίδας, με πρόεδρο και διοικητικό συμβούλιο που ορίζονται από τον Δήμαρχο. Ομοίως, εδώ και πολλά χρόνια έχει καταργηθεί η δημοπρασία και έχουν παραχωρηθεί διαρκείς άδειες, με ενοίκιο που καθορίζεται από την επιχείρηση, ανάλογα με τη ζήτηση και την εκάστοτε οικονομική κατάσταση που επικρατεί. Παλαιότερα, η διάρκεια του πανηγυριού ήταν τριήμερη. Σήμερα, αρχίζει συνήθως, άτυπα, στις 29 Αυγούστου και τελειώνει στις 4 Σεπτεμβρίου, ενώ η επίσημη έναρξη γίνεται μετά τη λιτάνευση της ιεράς εικόνας, εντός του πανηγυριού την 1η Σεπτεμβρίου, πρωτοστατούντος του Μητροπολίτη Κασσανδρείας.

Τέλος, η τσίκνα των ψητών, ο σκονισμένος χαλβάς, η εκκωφαντική μουσική και η πληθώρα των εμπορευμάτων, εξακολουθεί να μας θέλγει και να μας προτρέπει, έστω για ένα προσκύνημα και μια ευχή στον Άγιο Μάμα να είμαστε γεροί και να γιορτάσουμε και του χρόνου...

Ευχαριστήριο

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού εκφράζει τις ευχαριστίες του στον **Δικηγόρο κ. Γεώργιο Κουτσό** του Βασιλείου για τις υπηρεσίες του που προσφέρει δωρεάν στον Σύλλογο, πολλά χρόνια, σε ότι αφορά την έκδοση δικαιολογητικών από τις δικαστικές αρχές, αλλά και για τις νομικές συμβουλές σε κάθε πρόβλημα του Συλλόγου.

Αγαπητέ Γιώργο σε ευχαριστούμε θερμά.

Η δράση του Συλλόγου μας

Ο Εορτασμός της 199ης Μάχης των Βασιλικών τον Ιούνιο του 1821

Κυριακή 14 Ιουνίου

Με επισιμότητα και με τα κατάλληλα υγειονομικά μέτρα λόγω του Covid19, εορτάστηκε η 199η επέτειος της Μάχης των Βασιλικών την Κυριακή 14 Ιουνίου, όπως προαναγγείλαμε στο προηγούμενο φύλλο του Παγχαλκιδικού Λόγου.

Δυστυχώς ο εφετινός εορτασμός έγινε με το μνημείο βεβηλωμένο, μετά την αποτρόπαια πράξη της κλοπής της ορειχάλκινης αναπαράστασης της μάχης, από αγνώστους τον Αύγουστο του 2019.

Ευχή όλων μας είναι το 2021, που θα εορταστούν τα 200 χρόνια από την έναρξη της Επανάστασης του 1821 το μνημείο να έχει αποκατασταθεί.

Τον φετινό εορτασμό τίμησαν με την παρουσία τους: ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Μακεδονίας – Θράκης κ. Θεόδωρος Καραόγλου, οι Βουλευτές Χαλκιδικής κ.κ. Γεώργιος Βαγιωνάς, Κυριακή Μάλαμα και Απόστολος Πάνας, ο Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής κ. Ιωάννης Γιώργος και η Περιφερειακή Σύμβουλος κ. Κατερίνα Ζωγράφου, οι Δήμαρχοι Θέρμης και Εμμανουήλ Παππά κ.κ. Θεόδωρος Παπαδόπουλος και Δημήτριος Νότας, οι Αντιδήμαρχοι Πολυγύρου κ.κ. Χρήστος Βορδός, Ιωάννης Σιμώνης και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι κύριες Αβέρη και Γκουγκούση, η Αντιδήμαρχος Σιθωνίας κ. Μαρία Λαθούρη – Πάργα, Εκπρόσωπος του Γ' Σώματος Στρατού, οι Διοικητές του Αστυνομικού Τμήματος Χαλκιδικής και Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πολυγύρου, εκπρόσωποι Δήμων και Κοινοτήτων της Χαλκιδικής, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Εφέδρων Αξιωματικών Χαλκιδικής κ. Νικόλαος Βασιλά-

κης, Εκπρόσωποι Συλλόγων και Πολιτιστικών Φορέων, ο Πρόεδρος και μέλη του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ».

Σύντομο ιστορικό της Μάχης εκφώνησε μετά το μνημόσυνο στο καθολικό της Ιεράς Μονής της Αγίας Αναστασίας, το μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Υποναύαρχος ε.α. κ. Χρήστος Παυλούδης από την Ορμύλια.

Μετά την επιμνημόσυνη δέηση και την κατάθεση στεφάνων στο χώρο του μνημείου, δεξίωση δεν έγινε, όπως συνηθιζόταν. Ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ιωάννης Γιώργος προσέφερε κέρασμα στους προσκεκλημένους στην καφετέρια του Φ. Γαβανά στην Γαλάτιστα.

Εκεί η συζήτηση όλων ήταν επικεντρωμένη στην μέριμνα για αποκατάσταση του μνημείου. Όλοι υποσχέθηκαν ότι θα βοηθήσουν ώστε το 2021 η αναπαράσταση της Μάχης να πάρει και πάλι την θέση της και ο χώρος του μνημείου να γίνει όπως αξίζει και αρμόζει στους ήρωες που θυσιάστηκαν για την απελευθέρωση της πατρίδας μας. Η Χαλκιδική έχυσε πολύ αίμα και κατεστράφη ολοσχερώς. Η θυσία της όμως καθυστέρησε για έξι μήνες δεκάδες χιλιάδες τουρκικό στρατό και ο αντιπερισπασμός αυτός έδωσε την ευκαιρία στους αγωνιστές της νότιας Ελλάδας να στεριώσουν την Επανάσταση.

Σ.Σ. Ελπίζουμε ο ενθουσιασμός με τον οποίο εκφράστηκαν τόσο ο Υφυπουργός Μακεδονίας- Θράκης, όσο και ο Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής και οι τρεις εμπλεκόμενοι Δήμαρχοι: Πολυγύρου, Θέρμης και Σιθωνίας, για την αποκατάσταση του μνημείου, να γίνει γρήγορα πραγματικότητα.

Συγκέντρωση Πολιτιστικών Σωματείων στο Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης για τον προγραμματισμό εκδηλώσεων το έτος 2021

Την Πέμπτη 25/6/2020 ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Μακεδονίας – Θράκης κ. **Θεόδωρος Καράογλου**, προσκάλεσε στο Υπουργείο μεγάλα Πολιτιστικά Σωματεία της Θεσσαλονίκης, προκειμένου να συζητήσουν προγραμματισμό εκδηλώσεων για το έτος 2021, με αφορμή την συμπλήρωση 200 ετών από την έναρξη της Επανάστασης του 1821.

Λόγω του Κορωνοϊού, κάθε σωματείο εκπροσώπησε από ένα μέλος του Δ.Σ. Τον Σύλλογό μας εκπροσώπησε ο Πρόεδρος κ. **Ιωάννης Κοτσάνης**.

Έγιναν δυο συνεδριάσεις παρουσία του Υπουργού και υπευθύνων του Υπουργείου, από 18 περίπου σωματεία η κάθε συνεδρίαση. Με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο ήταν ο Σύλλογος Κρητών Θεσσαλονίκης, η Κυπριακή Εστία, η Ηπειρώτικη Εστία, η Ιμβριακή Ένωση, ο Σύλλογος Πελοποννησίων, η Ομοσπονδία Ποντίων Ελλάδος, η Θρακική Ομοσπονδία, η Ομοσπονδία Σερραϊκών Συλλόγων, η Ομοσπονδία Δυτικής Μακεδονίας, η Χ.Α.Ν.Θ., η Πανπονιακή Ομοσπονδία Ελλάδος κ.α.

Κάθε εκπρόσωπος πρότεινε αρχικές δράσεις οι οποίες θα εξεταστούν και θα συζητηθούν για να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα που θα καταρτιστεί από το Υπουργείο για τον εορτασμό των 200 χρόνων από την έναρξη της Επανάστασης του 1821.

Ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα να γίνει γνωστή η Επανάσταση της

Χαλκιδικής Μάιος – Νοέμβριος 1821, η Εξέγερση του Πολυγύρου Μάιος 1821, η Θυσία του Καπετάν Χάψα, των παλληκαριών του και των μοναχών της Αγ. Αναστασίας στα Βασιλικά Ιούνιος 1821, και το Ολοκαύτωμα ή Χαλασμός της Κασσάνδρας Νοέμβριος 1821.

Ανέφερε ιδιαίτερα ότι η Επανάσταση της Χαλκιδικής έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα, και αυτό πρέπει να γίνει γνωστό σε όλη την Ελλάδα, διότι δυστυχώς λίγοι το γνωρίζουν. Επίσης η Επανάσταση της Χαλκιδικής να γραφεί στα βιβλία της Ιστορίας των σχολείων, κάτι που Παγχαλκιδικός Σύλλογος εδώ και πολλά χρόνια προσπαθεί.

Επίσης ο Πρόεδρος αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα να γίνει η αποκατάσταση του Μνημείου στην Αγ. Αναστασία, μετά την βέβηλη πράξη από αγνώστους τον Αύγουστο του 2019 με την κλοπή της ορειχάλκινης αναπαράστασης της Μάχης και ζήτησε την βοήθεια του Υπουργείου στην προσπάθεια αυτή.

Ο Υπουργός κ. Καράογλου, ο οποίος είναι και μέλος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, έκλεισε την συνεδρίαση με ευχαριστίες στους παρευρισκομένους και ανανέωσε το ραντεβού για τον Σεπτέμβριο, που θα καλέσει πάλι τα Σωματεία.

Τότε θα πρέπει να έχουν συγκεκριμένες προτάσεις, αν είναι δυνατόν και κοστολογημένες, για να καταρτιστεί το πρόγραμμα του εορτασμού των 200 χρόνων από την έναρξη της Επανάστασης, με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα υπάρχουν οι προϋποθέσεις να πραγματοποιηθούν οι εκδηλώσεις λόγω του Covid19.

* * *

Η δράση άλλων φορέων

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

Ο Ζορμπάς του Καζαντζάκη, επιστρέφει στο Σπίτι του. Παρουσιάστηκε το σχέδιο ανάδειξης της Οικίας Ζορμπά στο Παλαιοχώρι Χαλκιδικής 4 Ιουλίου, 2020

Ένα ακόμα εμβληματικό σχέδιο, ένα ψηφιακό και φυσικό μουσείο που θα συνδυάζει τον πολιτισμό και την ιστορία θέτοντας στην υπηρεσία της τουριστικής ανάπτυξης ένα νέο τοπίο παγκόσμιας απήχησης, την **Οικία του Αλέξη Ζορμπά**, παρουσίασε ο Δήμαρχος Αριστοτέλη Στέλιος Βαλιάνος, σε ειδική εκδήλωση στο Παλαιοχώρι Χαλκιδικής, παρόντος του Υφυπουργού Εσωτερικών, αρμόδιου για θέματα Μακεδονίας-Θράκης κ. Θεόδωρου Καράογλου και υπό την αιγίδα του ΕΟΤ.

Εκφράζοντας τις δημόσιες ευχαριστίες προς τους κληρονόμους του ακινήτου, για την δωρεά του στον Δήμο Αριστοτέλη και ανακοινώνοντας πως ήδη προετοιμάζεται οικονομοτεχνική πρόταση για την υποβολή και ένταξη του έργου αποκατάστασης και ανάδειξης της Οικίας του Αλέξη Ζορμπά σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα, ο κ. Βα-

λιάνος, μεταξύ άλλων, σημείωσε τα εξής:

«Είναι αλήθεια, ότι πολλά μέρη θα μπορούσαν να επικαλεστούν ιδιαίτερη σχέση με τον Ζορμπά. Όμως, χωρίς το Παλαιοχώρι του Δήμου Αριστοτέλη, ο παγκόσμιος Ζορμπάς δεν θα υπήρχε. Διότι εδώ έζησε ο Ζορμπάς, για 22 ολόκληρα χρόνια, από τα πιο παραγωγικά της ζωής του. Εδώ έγινε ο μεταλλωρύχος που ενέπνευσε αργότερα τον Νίκο Καζαντζάκη, όταν γνωρίστηκαν σε ένα ταξίδι στο Άγιον Όρος. Εδώ χτίστηκε η προσωπικότητα που έγινε βιβλίο μεταφρασμένο σε 34 γλώσσες από τον Καζαντζάκη και ταινία από τον Μιχάλη Κακογιάννη, κερδίζοντας τρία Όσκαρ, ενώ ήταν υποψήφια για άλλα τέσσερα, φτάνοντας σήμερα στο σημείο να αποτελεί ένα παγκόσμιο brand name. Γι' αυτό λοιπόν, εδώ, στο Σπίτι του, στο Παλαιοχώρι, θα δημιουργηθεί ένα Σημείο Ιστορικής Αναφοράς στον Αλέξη Ζορμπά, Γιώργο Ζορμπά όπως τον ήξεραν οι συντοπίτες του. Ένα επισκέψιμο σημείο, που θα συνδυάζει ψηφιακή τεχνολογία και λαογραφία. Ο Ζορμπάς, ο πολυταξιδεμένος, ο ήρωας του Καζαντζάκη, ο γλεντζές Έλληνας που μέσα από τις δυσκολίες κατά-

φερνε πάντα να βρίσκει το νόημα της ζωής, επιτέλους, επιστρέφει στο σπίτι του!»

Ο Υφυπουργός Εσωτερικών κ. Θεόδωρος Καράογλου χαιρετίζοντας την εκδήλωση, εξήρε την πρωτοβουλία σημειώνοντας μεταξύ άλλων τα εξής: «Κάθε Τοπική Αυτοδιοίκηση που τιμά την αποστολή της και σέβεται τους δημότες, οφείλει να ζει με την κοινωνία και να σχεδιάζει μαζί με τους πολίτες. Ο Δήμος Αριστοτέλη πορεύεται με άξονα την παραπάνω αρχή, ασκώντας διοίκηση με άποψη, ευθύνη και σαφή αναπτυξιακό προσανατολισμό. Η σημερινή πρωτοβουλία, αναβαθμίζει το τουριστικό προϊόν της περιοχής και το θέτει σε νέα βάση, καθώς ο Αλέξης Ζορμπάς είναι ένα παγκόσμιο brand που έχει ταυτιστεί με την Ελλάδα και την άφθαρτη δύναμη της ελληνικής ψυχής. Σε ό,τι μας αφορά και σε ό,τι με αφορά προσωπικά, απ' όποια θέση κι αν βρίσκομαι, θα στηρίξω την προσπάθεια ενεργά.»

Την εκδήλωση χαιρέτισε και ο Βουλευτής Χαλκιδικής του ΚΙΝΑΛ **κ. Απόστολος Πάνας**, κάνοντας λόγο για εμφανή δυναμική εξωστρέφειας που προσδίδουν στον Δήμο Αριστοτέλη οι προσπάθειες της Δημοτικής Αρχής.

Στη διάρκεια της εκδήλωσης, ο Αντιδήμαρχος **Νίκος Αυγερινός** παρουσίασε την ιστορική διαδρομή του Αλέξη (Γιώργου) Ζορμπά στο Παλαιοχώρι, όπου έκανε οικογένεια και απέκτησε 12 παιδιά, εργαζόμενος κατά κύριο λόγο ως μεταλλωρύχος, ο Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου Παλαιοχωρίου **κ. Γρηγόρης Κατσιρμάς** αναφέρθηκε στη λαογραφία και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κοινότητας, ενώ ο Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, μέλος του Συλλόγου μας **κ. Νίκος Πάχτας** παρουσίασε μέσα από σειρά διαφανειών και φωτορεαλιστικές απεικονίσεις, τις τεχνικές λεπτομέρειες του προωθούμενου έργου.

Αυτό θα περιλαμβάνει στον έναν όροφο της οικίας λαογραφικό μουσείο της περιόδου κατά την οποία έζησε και δραστηριοποιήθηκε ο Ζορμπάς στο Παλαιοχώρι, ενώ στον δεύτερο όροφο θα είναι το κυρίως ψηφιακό μουσείο, με την μετατροπή δωματίων σε οθόνες πανοραμικής προβολής και την επιστράτευση ηθοποιού και νέων τεχνολογιών, ο συνδυασμός των οποίων θα «ζωντανέψει» τον Αλέξη Ζορμπά, που θα υποδέχεται τους επισκέπτες και θα τους «ξεναγεί» στη ζωή του, με αναφορές σε πραγματικές ιστορικές πηγές, στο έργο του Νίκου Καζαντζάκη, αλλά και στην ταινία του Μιχάλη Κακογιάννη.

Στην εκδήλωση παρέστησαν επίσης, ο Αρχιμανδρίτης Σπυρίδωνας ως εκπρόσωπος της Ι.Μητρόπολης Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου, Αντιδήμαρχοι, Δημοτικοί Σύμβουλοι του Δήμου Αριστοτέλη, ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου **κ. Ιωάννης Κοτσάνης**, ο γλύπτης καθηγητής καλών τεχνών του Α.Π.Θ. **κ. Γεώργιος Τσάρας** και πλήθος κόσμου.

Πρωτεύουσα διαβαλκανικής συνεργασίας η Ουρανούπολη, για Τουρισμό και Πολιτισμό 30-31 Ιουλίου

Επίτιμος Δημότης Αριστοτέλη ανακηρύχθηκε ο Πρώην Πρόεδρος της Βουλγαρίας Ρ.Πλεβνέλιεφ

Στο διήμερο 30 και 31 Ιουλίου, παρουσιάστηκε στην Ουρανούπολη από τον Δήμαρχο **κ. Στέλιο Βαλιάνο** ένα φιλόδοξο σχέδιο του Δήμου Αριστοτέλη που αφορά την καθιέρωση της Ουρανούπολης σε πρωτεύουσα Διαβαλκανικής Συνεργασίας για τον τουρισμό και τον πολιτισμό. Παρουσιάζοντας το Κέντρο Διαβαλκανικής Συνεργασίας για τον Τουρισμό και τον Πολιτισμό, που θα στεγαστεί στο Πολιτιστικό Κέντρο Ουρανούπολης, **ο Δήμαρχος Αριστοτέλη κ. Στέλιος Βαλιάνος**, έκανε λόγο για μια συμμαχία αισιοδοξίας και αποφασιστικής εμπροσθοβαρούς δράσης, κόντρα στην μεμψιμοιρία, και στον απομονωτισμό που συνοδεύει την πανδημία του Κορωνοϊού απειλώντας να μεγεθύνει τις οικονομικές επιπτώσεις της: Εδώ στον Δήμο Αριστοτέλη, παρά το πλήγμα που προκάλεσε στον τουρισμό η υγειονομική κρίση, δεν αναστείλαμε το πρόγραμμα τουριστικής προβολής που είχαμε καταρτίσει. Αντίθετα, συνεχίσαμε ακόμα πιο εντατικά με

Μπροστά στον Πύργο της Ουρανούπολης, οι προσκεκλημένοι σε αναμνηστική φωτογραφία

στόχο να δρέψουμε τους καρπούς αυτής της προσπάθειας, από το 2021. Το Κέντρο Διαβαλκανικής Συνεργασίας, ως διαρκές φόρουμ διαλόγου και διάδρασης, φιλοδοξούμε να αποτελέσει έναν παράγοντα πολλαπλασιαστικό, αυτής της προσπάθειας. Συνδέοντας αντίστοιχες δυνάμεις, με παρόμοια φιλοσοφία, από την ευρύτερη βαλκανική γειτονιά μας, που θα έχουν αμοιβαία οφέλη από αυτή τη συμπόρευση.»

Ο Υφυπουργός Εσωτερικών κ. Θεόδωρος Καράογλου που έχει θέσει υπό την αιγίδα του τομέα Μακεδονίας-Θράκης του ΥΠΕΣ το εγχείρημα, αφού εξήρε το έργο του Δήμου, σε μόλις 11 μήνες θητείας της δημοτικής αρχής, πρόσθεσε ότι θα στηρίξει την προσπάθεια και μεταξύ άλλων τόνισε: «Το βάζουμε σήμερα στον δημόσιο διάλογο, να διεξάγεται από του χρόνου εδώ στην Ουρανούπολη

υπό την αιγίδα του ΥΠΕΣ, ένα Παγκόσμιο Συνέδριο Προσκυνηματικού Τουρισμού, με τη συμμετοχή των Πατριαρχείων και βέβαια με τη στήριξη τις Ιεράς Μητρόπολης Ιερισσού, Αρδαμερίου και Αγίου Όρους και τη στήριξη του Δήμου Αριστοτέλη.»

«Σας ευχαριστώ που μου δώσατε το κλειδί του παραδείσου, γιατί ο τόπος είναι παράδεισος», είπε σε... άπταιστα ελληνικά ο **πρώην Πρόεδρος της Βουλγαρίας κ. Ρόζεν Πλεβνέλιεφ**, παραλαμβάνοντας το Κλειδί του Δήμου Αριστοτέλη, κατά την ανακήρυξή του σε επίτιμο Δημότη. «Είμαι ένας από εσάς. Λατρεύω την Ελλάδα, τη Χαλκιδική, τον Δήμο Αριστοτέλη, τους ανθρώπους του, το φαγητό, τη θάλασσα, τα πάντα» πρόσθεσε, πάντα στα ελληνικά, ενώ συνεχίζοντας στα αγγλικά σημείωσε: «Είναι τιμή μου να βρίσκομαι εδώ, στην Ουρανούπολη που έχω μάθει να αποκαλώ σπίτι (σ.σ.: διατηρεί κατοικία και περνά αρκετούς μήνες κάθε χρόνο στην περιοχή). Υπόσχομαι να βοηθήσω στην προσπάθεια. Του χρόνου θα φέρω μαζί μου περισσότερους προέδρους κρατών, αλλά και επιχειρηματίες που θα θέλουν να επενδύσουν.»

Ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ιερισσού κ.κ. Θεόκλητος τόνισε πως «ο τουρισμός, πρέπει να αποτελέσει τη ναυαρχίδα της ανάπτυξης στην περιοχή παράλληλα με κάθε δραστηριότητα, μεταλλευτική ή άλλη, με βασική προϋπόθεση να πάψουμε να τρωγόμαστε και να συνεργαστούν όλοι, από όλες τις παρατάξεις και όλα τα κόμματα». Ο ίδιος, αφού εξήρε τις πρωτοβουλίες του Δημάρχου προς αυτή την κατεύθυνση, ζήτησε να μεταφερθεί πειστικά στην Πολιτεία η ανάγκη να ολοκληρωθούν οι εργασίες αναβάθμισης του Λιμανιού της Ουρανούπολης.

Τη σημασία της εξωστρέφειας με την οποία κινείται η Δημοτική Αρχή του Αριστοτέλη επισήμανε και ο **Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Απόστολος Πάνας**, ενώ ο **Πρόεδρος της ΠΕΔΚΜ, Δήμαρχος Πυλαίας Χορτιάτη κ. Ιγνάτιος Καϊτεζίδης** τόνισε πως οι πρωτοβουλίες σαν αυτές του Δήμου Αριστοτέλη, αποδεικνύουν τη συμβολή που μπορεί να έχει η Αυτοδιοίκηση στην ανάπτυξη, ξεπερνώντας τα θεσμικά της όρια για να πετύχει ευρύτερες συνέργειες.

Την εκδήλωση του Σαββάτου 31/07 που έγινε στο χώρο έξω από τον Πύργο της Ουρανούπολης έκλεισε με σύγχομο χαιρετισμό ο **Πρόεδρος της Κοινότητας Ουρανούπολης κ. Λεμονιάδης**.

Εκτός των παραπάνω ομιλητών παρευρέθησαν αντιπροσωπείες από την Βουλγαρία, τη Σλοβενία και την Κροατία (αντιπροσωπεία της Σερβίας δεν παρευρέθη λόγω Κορονοϊού), η Περιφερειακή Σύμβουλος Π.Κ.Μ κ. Αικατερίνη Ζωγράφου οι Αντιδήμαρχοι και όλοι σχεδόν οι Δημοτικοί Σύμβουλοι του Δήμου Αριστοτέλη, ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Ιωάννης Κοτσάνης και κάτοικοι της Ουρανούπολης και της περιοχής.

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΙΘΩΝΙΑΣ

Ο Δήμος Σιθωνίας τίμησε τους ήρωες της Κύπρου Επετειακή εκδήλωση στον Άγιο Νικόλαο για την 46η επέτειο της τουρκικής εισβολής στη Μεγαλόνησο 19 Ιουλίου

Με μία σεμνή τελετή στο χώρο του Μνημείου των Ηρώων που βρίσκεται στον Ιερό Ναό Αγίας Παρασκευής στον Άγιο Νικόλαο Χαλκιδικής, ο Δήμος Σιθωνίας και η τοπική Κοινότητα τίμησαν τους αγωνιστές που έπεσαν

Από την επιμνημόσυνη δέηση

ηρωικά στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974. Φέτος, συμπληρώνονται 46 χρόνια από τη θλιβερή επέτειο της τουρκικής εισβολής με την κωδική ονομασία «Αττίλας» στη Μεγαλόνησο.

Στο χώρο του Μνημείου τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση παρουσία του Δημάρχου Σιθωνίας, Κυπαρίση Ντέμπλα, της βουλευτή Χαλκιδικής του ΣΥΡΙΖΑ, Κυριακής Μάλαμα, του προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου Καλλικράτη Αρσένη, των αντιδημάρχων Σιθωνίας Γιώργου Δαλδογιάννη, Νίκου Χριστοδούλου, Μαρίας Λαθούρη-Πάργα, του Αντιπροέδρου του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Αριστοτέλης» κ. Τριαντάφυλλου Οικονόμου, του προέδρου της Κοινότητας Αγίου Νικολάου Αγαπητού Παρδάλη, Δημοτικών Συμβούλων των παρατάξεων της μειοψηφίας, μελών της οικογένειας του αδικοχαμένου Π. Παυλούδη εκπροσώπων αρχών και φορέων, καθώς και κατοίκων του Αγίου Νικολάου.

Έφυγαν ως στρατιώτες και επέστρεψαν... ήρωες

Η «μαύρη» επέτειος της τουρκικής εισβολής συνδέεται με τη Σιθωνία με δύο ονόματα, τα οποία πέρασαν στην ιστορία: Του Παύλου Παυλούδη από τον Άγιο Νικόλαο και του Θεοφάνη Λουκάκη από την Σάρτη.

Ο Παύλος Παυλούδης ήταν έφεδρος ανθυπασπιστής Πεζικού, ο οποίος το 1974 έφερε το βαθμό του λοχία, υπηρετούσε στην ΕΛΔΥΚ και ήταν αγνοούμενος. Τα οστά του εντοπίστηκαν στο Κιόνελλι και έπειτα από την ταυτο-

ποίησή τους μέσω ειδικής εξέτασης, παραδόθηκαν από τις αρχές της Κύπρου στους οικείους του και ακολούθησε η άφιξή τους στη γενέτειρά του, όπου τον Δεκέμβριο του 2019 στον Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου τελέστηκε η εξόδιος ακολουθία και στη συνέχεια έγινε η ταφή στο Μνημείο Πεσόντων Ηρώων του Αγίου Νικολάου.

Ο Έφεδρος Ανθυπασπιστής Θεοφάνης Λουκάκης μαζί με τον Έφεδρο Ανθυπασπιστή Νικόλαο Τσιγκαρόπουλο έπεσαν κατά την επική αντίσταση που πρόβαλε η Ελληνική Δύναμη Κύπρου κατά του επιτιθέμενου Τούρκου εισβολέα στην περιοχή του κατεχόμενου τώρα στρατοπέδου της Δύναμης. Ενταφιάστηκαν στο στρατιωτικό κοιμητήριο Λακατάμειας και εντοπίστηκαν μαζί με τα οστά άλλων έξι Ελλήνων αγνοουμένων σε ομαδικούς τάφους. Η τελετή υποδοχής στη Σάρτη έγινε τον Ιανουάριο του 2016. «Ημέρα μνήμης η σημερινή και μέσα από αυτήν τη σεμνή τελετή υποδηλώνουμε ότι δεν ξεχνάμε αυτούς τους ανθρώπους που αγωνίστηκαν για την πατρίδα, δίνοντας την ίδια τη ζωή τους.

Εγκαινιάστηκε η έκθεση ζωγραφικής της Ελευθερίας Ζαχαριάδη στο Λαογραφικό Μουσείο Νικήτης

Την έκθεση ζωγραφικής «**ΤΟΠΙΟ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ**» εγκαινίασε το βράδυ της Παρασκευής 31/7 στο **Λαογραφικό Μουσείο Νικήτης** ο **Δήμαρχος Σιθωνίας Κυπαρίσσης Ντέμπλας**, πλαισιωμένος από την **Αντιδήμαρχο Πολιτισμού Κατερίνα Γιουβαρλάκη**. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους δημοτικοί και τοπικοί σύμβουλοι, ο αντιπρόεδρος του Παγκυπικού Συλλόγου «Ο Αριστοτέλης» **κ.Τριαντάφυλλος Οικονόμου**, εκπρόσωποι φορέων και πλήθος κόσμου.

Η καλλιτέχνης **Ελευθερία Ζαχαριάδη**, που μαθήτευσε πλάι στη ζωγράφο **Ναταλία Θωμαΐδη** του εικαστικού ρεύματος του πρωτοπόρου **Γιάννη Μόραλη**, παρουσιάζει την τελευταία της συλλογή με έργα τοπιογραφίας και αριστοτεχνικής χρωματικής σύνθεσης.

Η έκθεση εντάσσεται στο πλαίσιο δημιουργίας δικτύου εικαστικών χώρων σε όλη τη Σιθωνία, με φιλοξενία κορυφαίων εκπροσώπων του καλλιτεχνικού και πνευματικού γίνεσθαι με σκοπό την ενίσχυση του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου της περιοχής.

Ο **Δήμαρχος Σιθωνίας Κυπαρίσσης Ντέμπλας** σε δηλώσεις του εξέφρασε την σταθερή βούληση της Δημοτικής Αρχής και του ιδίου προσωπικά για τη στήριξη του πολιτισμού και όλων των δράσεων που αυτή συνεπάγεται και υπογράμμισε πως, "ιδιαίτερα σε καιρούς χαλεπούς όπως αυτοί που διανύουμε, η Σιθωνία αποτελεί ένα φάρο πολιτισμού και προβολής της αυθεντικής ελληνικής παράδοσης".

Από την πλευρά της, η **Αντιδήμαρχος Πολιτισμού Κατερίνα Γιουβαρλάκη** τόνισε την αναγκαιότητα της στρατηγικής ενίσχυσης του πολιτισμού με στοχευμένες δράσεις και υλοποίηση έργων δικτύωσης πολιτιστικών χώρων σε όλη τη Σιθωνία.

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ

Βραβεύτηκε ο Δήμος Ν. Προποντίδας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη συμμετοχή του στην "Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Κινητικότητας 2019"

13 Ιουλίου, 2020

Την 4η θέση στην κατηγορία των μικρών πόλεων, που προχωρούν σε δράσεις και εμπνέουν τους Δήμους σε εθνικό επίπεδο, για αλλαγή νοοτροπίας και προαγωγή βιώσιμων προτύπων κινητικότητας κατέλαβε ο Δήμος Ν. Προποντίδας. Το Βραβείο παρέλαβε ο Δήμαρχος κ. **Μανώλης Καρράς**, ο οποίος παρευρέθηκε μαζί τον συντονιστή του προγράμματος της "Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Κινητικότητας" για τον Δήμο Ν. Προποντίδας κ. Φίλιππο Αθανασάρα, στην ειδική τελετή που διοργάνωσε το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, το Πράσινο Ταμείο και η Επιτροπή Ολυμπίων Κληροδοτημάτων του Ζαπτείου Μεγάρου.

Στο Περιστεύλιο του Ζαπτείου, παρουσία της Προέδρου της Δημοκρατίας, κας **Κατερίνας Σακελλαροπούλου**,

Οι βραβευθέντες με την Πρόεδρο της Δημοκρατίας

του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. **Κωστή Χατζηδάκη**, καθώς και πολλών στελεχών της πολιτικής ηγεσίας και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιβραβεύτηκαν οι δήμοι για τις ενέργειες, τη δημιουργικότητα, τη χρήση εναλλακτικών βιώσιμων τρόπων μετακίνησης, καθώς και για την εφαρμογή καλών πρακτικών.

Ο Δήμος Ν. Προποντίδας συμμετέχει στο πρόγραμμα από το 2015. Από τότε και μέχρι και σήμερα ενδεικτικά αναφέρουμε ότι:

- Κατασκευάστηκαν 11.500 μέτρα νέα πεζοδρόμια με λωρίδες σήμανσης για τυφλούς, όπως μπάρες για άτομα με αναπηρία.
- Δημιουργήθηκε ο 1ος ποδηλατόδρομος στο εμπορικό κέντρο των Ν. Μουδανιών 1.500 μέτρων.
- Τοποθετήθηκαν 880 stand-πάρκινγκ ποδηλάτων 2.500 θέσεων σε όλο τον Δήμο. Υλοποιήθηκαν 6 σταθμοί ποδηλάτων και 2 ποδηλατικές διαδρομές με σήμανση.
- Δημιουργήθηκαν σταθμοί ποδηλάτων σε 32 σχολεία-γυμναστήρια, 24 δημόσιες υπηρεσίες και 35 επιχειρήσεις.
- Πλήθος σχολείων, τοπικοί σύλλογοι αλλά και πολλοί εθελοντές συμμετέχουν ενεργά στο πρόγραμμα.

Το Δ.Σ. του Παγκυπικού εκφράζει τα θερμά του Συγχαρητήρια.

Αγιορείτικα νέα

Νέος Ηγούμενος στην Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου

Νέος Ηγούμενος στην Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου εξελέγη ο Αρχιμανδρίτης Νικόλαος. Στην ανακοίνωση της η **Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου** αναφέρει:

«Κατόπιν της οικεία βουλήσει παραιτήσεως γιά λόγους υγείας του Πανοσ. Καθηγουμένου της Ιεράς Β.Π.Σ. Μονής του Κουτλουμουσίου Αρχιμ. Χριστοδούλου και συμφώνως με τά θέσμια του Αγιωνύμου Όρους του Άθωνος, ψήφοις κανονικαίς ανεδείχθη υπό της αδελφότητος Πατήρ και Καθηγούμενος ο εκ των ιερομονάχων Αυτής Πανός. Αρχιμ. Νικόλαος.

Ουτως ορίσθη η Κυριακή 13η Ιουλίου 2020 ημέρα της επισήμου ενθρονίσεως Αυτού υπό του εκ των Μελών της Ιεροκοινοτικής Επιτροπής Αντιπροσώπου της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας Πανός. Ιερομ. Νικοδήμου, όστις κατά τα απ' αιώνων κρατούντα ενεχειρίσει τω Πανοσιολ. Καθηγουμένω την Ηγουμενικήν ράβδον προσφωνίσας Αυτόν και αναβιάσας Τούτον εις τον θρόνον.

Εις τήν Ιεράν Ακολουθίαν καί θείαν Λειτουργίαν της Κυριακής προέστη ο εκ των αδελφών της ως άνω Ιεράς Μονής Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ανέων κ. Μακάριος. Επίσης παρέστησαν πλην της Ιεροκοινοτικής Επιτροπής επτά Καθηγούμενοι και εκπρόσωποι των Ιερών Μονών, ο εξοχώτατος Διοικητής του Αγίου Όρους κ. Αθανάσιος Μαρτίνοσ, εκπρόσωποι Αστυνομικών, Λιμενικών, Πυροσβεστικών Αρχών και πλήθος μοναχών και ευσεβών προσκυνητών.

Κατά την παρατεθείσαν εόρτιον Τράπεζαν, προσεφώνησαν τον ενθρονισθέντα Καθηγούμενον ο Πολιτικός Διοικητής και ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, όστις μετέφερε τον Χαιρετισμόν και την ευλογίαν προσωπικώς του Οικουμενικού Πατριάρχου εις τον νέον Καθηγούμενον, ομοίως και τα θερμά συγχαρητήρια και την ευαρέσκειαν του Παναγιωτάτου εις τόν οικειοθελώς παραιτηθέντα Προηγούμενον Γέροντα Χριστόδουλον, διά το μέγαλον έργον της πνευματικής και οικοδομικής ανακαινίσεως της πολυπάθου Ιεράς Μονής, καθώς και τους ασπασμούς και τα συγχαρη-

τήρια του Πατριάρχου εις τον Πολιτικόν Διοικητήν.

Εν συνεχεία ο Σεβασμιώτατος κατασυνεκίνησε τους συνδαιτυμόνας αναφερθείς διά μακρόν εις την διακονίαν του εν Αγίω Όρει από του έτους 1954, εις πρόσωπα και πράγματα της Ιεράς Μονής, εις τας δοκιμασίας και περιπετείας αυτής και εις την σημερινήν της ανθηράν κατάστασιν ητις

οφείλεται εις τον ατρύτοις μόχθοις κοπιάσαντα φιλόπονον και φιλοπρόοδον Προηγούμενον Χριστόδουλον.

Ακολούθησε η Ύψωσις της Παναγίας, η ευχαριστία εν τω Καθολικώ και η υποβολή ευχών στον Άγιον Καθηγούμενον.»

Η Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου ιδρύθηκε από τον Όσιο Κουτλουμούση κατά τα τέλη του 13ου αιώνα. Πρώτος κοσμήτορας της Μονής υπήρξε ο αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ Κομνηνός. Η Μονή άκμασε στα τέλη του 14ου αιώνα όταν έγινε ηγούμενος ο Χαρίτων, ο οποίος ζήτησε την οικονομική υποστήριξη των ηγεμόνων της Σερβίας και της Βουλγαρίας.

Ένας από τους γενναιόδωρους ευεργέτες της Μονής Κουτλουμουσίου υπήρξε ο πρίγκιπας Ιωάννης Βλαδισλάβος καθώς ανέλαβε σχεδόν όλες τις δαπάνες της ανοικοδόμησης. Ο πατριάρχης Αντώνιος όταν η Μονή άρχισε να αποκτά φήμη, την ανακήρυξε 'πατριαρχική' και 'στραυροπηγιακή'. Το μοναστήρι εορτάζει την Μεταμόρφωση της Σωτήρος στις 6 Αυγούστου.

Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν πάνω από 3.500 έντυπα βιβλία, πάνω από 350 χειρόγραφα και 100 εικονογραφημένοι πάπυροι. Η Τράπεζα χρονολογείται από τον 18ο αιώνα, ενώ η Φιάλη και το κωδωνοστάσιο, ανεξάρτητο από το Καθολικό, είναι του 19ου αιώνα.

Στο σκευοφυλάκιο διατηρούνται πολύτιμα άμφια και αντικείμενα μεγάλης αξίας, λείψανα αγίων όπως αυτά του Αγίου Γεράσιμου (+1812) που διασώθηκαν μετά από όλες τις πυρκαγιές, μέρος των λειψάνων του Αγίου Παντελεήμονος, το αριστερό πόδι της Θεομήτορος Άννης, το αριστερό χέρι του Γρηγορί-

Αγιορείτικα νέα

ου του Θεολόγου και το σαγόνι του Αγίου Χαραλάμπους. Υπάρχουν 100 φορητές εικόνες, μία εικόνα της Θεοτόκου που μεταφέρθηκε εδώ και 200 χρόνια στο παρεκκλήσι του Καθολικού Ακάθιστου και η οποία είχε παραμείνει ανέπαφη κατά την πυρκαγιά

του Μετοχίου της Μονής στην Κρήτη. Από τις πιο πολύτιμες εικόνες όμως της Μονής Κουτλουμουσίου είναι η θαυματουργή εικόνα της «Φοβέρας Προστασίας» που θεωρείται ακατάλυτη από φλόγες καθώς έχει επιβιώσει μετά από τόσες πυρκαγιές.

Ιερά Μονή Αγίου Παύλου Αγίου Όρους Εορτή του Κτήτορος

Με αγιορείτικη μεγαλοπρέπεια εορτάστηκε στις 10 Αυγούστου η μνήμη του κτήτορος της Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου Αγίου Όρους, Οσίου Παύλου του Ξηροποταμινού.

Στην αγρυπνία και την πανηγυρική Θεία Λειτουργία προεξήρχε ο Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Παύλος.

Τον Σεβασμιώτατο πλαισίωσαν ο Καθηγούμενος της Ι.Μ. Ξηροποτάμου Γέροντας Ιωσήφ, ο Καθηγούμενος της Μονής Γέροντας Παρθένιος και Αγιορείτες πατέρες.

Κατά την παράδοση, τη Μονή ίδρυσε ο Άγιος Παύλος ο Ξηροποταμίτης, κτήτορας της Ξηροποτάμου, στα τέλη του 10ου αιώνα. Οι πρώτοι και σημαντικότεροι ευεργέτες ήταν η οικογένεια Βράνκοβιτς, δεσπότες της Σερβίας, όπου ανέλαβαν την κατασκευή

του Καθολικού.

Το Καθολικό εγκαινιάστηκε ανήμερα του Αγίου Γεωργίου και κτίστηκε στα 1817-1845. Η Τράπεζα χτίστηκε στα 1902-1903 χωρίς να τοιχογραφηθεί. Η Μονή έχει γύρω στα 10 παρεκκλήσια, μεταξύ των οποίων το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου με τοιχογραφίες του 15ου αιώνα.

Η βιβλιοθήκη της Μονής περιέχει 500 χειρόγραφα και 10.000 έντυπα βιβλία πρόσφατης εποχής.

Στο σκευοφυλάκιο φυλάσσονται τα Δώρα των Μάγων, δυο κομμάτια του Τιμίου Ξύλου καθώς επίσης ένα δίπτυχο από σμάλτο με την εικόνα του Παντοκράτορα το οποίο προέρχεται από τη σχολή Μαάς και κατασκευάστηκε το 1200. Στις πολύτιμες εικόνες ανήκουν αυτή του Αγίου Γεωργίου και της Παναγίας της Μυροβλήτισσας.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑΣ (τ. 35), ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (τ. 36),
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ (τ. 37), ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΤΣΑΚΝΗΣ (τ. 38),
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 39), ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 40),
ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε. (τ. 41),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε. (τ. 42),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ (τ. 43),
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ (τ. 44).**

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Η χορηγία του παρόντος 44ου τεύχους έγινε από το
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ –ΘΡΑΚΗΣ)
με εισήγηση του Υφυπουργού
κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΡΑΟΓΛΟΥ
Επίλεκτου μέλους του Συλλόγου μας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ)

Το Δ.Σ. και ο κόσμος του Παγγαλκιδικού

ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙ

εκ βαθέων το χορηγό και τον εγγράφει στον οικείο κατάλογο των χορηγών,
ώστε να αναφέρεται εσαεί η χορηγία.

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ, Αγαπητέ μας φίλε και συμπατριώτη κ. Καράογλου
Σας ευχαριστούμε και πάλι.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΟΛΟΥΣ

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε όλοι οι Έλληνες το Δ.Σ. προέβη σε διακανονισμό των οφειλών από συνδρομές. Έτσι σήμερα, ο καθένας έχει υποχρέωση εξόφλησης μόνο των συνδρομών των δύο τελευταίων ετών. Τώρα, όλοι γνωρίζετε τις οφειλές σας στον Σύλλογο, γιατί στην αυτοκόλλητη ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό, γράφεται το τελευταίο έτος πληρωμής της συνδρομής σας.

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ:

- α) Στον ταμία ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. ή στον αντιπρόσωπο ή τον ανταποκριτή του χωριού σας.
- β) Στα γραφεία μας, κάθε βράδυ 6-8 μ.μ., πλην Παρασκευής.
- γ) Στην **Τράπεζα Πειραιώς IBAN: GR80 0171 2330 0062 3304 0032 572**
- δ) Στους παρακάτω συνεργάτες:
 1. Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα, τηλ. 6937313294 και Ιπποκράτης Κανέλλης, τηλ. 6947145119, για τη Θεσσαλονίκη την Αρναία και τα περίξ
 2. Νίκος Πιτσιόρλας για τον Πολύγυρο και τα περίξ, τηλ. 6979816851 και
 3. Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης για την Κασσάνδρα ολόκληρη, τηλ. 6944989934 (Κασσάνδρεια)
 4. Αθανάσιος Χατζηπαπάς για τα Νέα Μουδανιά και τα περίξ, τηλ. 6976762043

*.... Στην Ασημένια κρούστα του πελάγου
Καθρεφτίζεις το νάρκισσο κορμί σου.
Ολόλευκα δόντια τα κύματα
πριονίζουν τα σκέλη σου
και σμιλεύουν τις ακτές σου.*

*Κίτρινο μέλι,
το χρυσό φως,
στάζει στην ξανθή σου άμμο*

(Από την ποιητική συλλογή του Γ. Καραμίχου « Στην άκρη του νου»)